

**Uchwała Nr XXIII/160/2012
Rady Miejskiej w Otmuchowie
z dnia 7 września 2012 r.**

w sprawie przyjęcia „Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Otmuchów na lata 2012- 2015 z perspektywą do roku 2019” wraz z Prognozą Oddziaływania na Środowisko

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2001 r. Nr 142, poz. 1591 ze zm.) oraz art. 18 ust. 1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo Ochrony Środowiska (Dz. U. z 2008 r. Nr 25, poz. 150 ze zm.) uchwala się, co następuje:

§ 1

Przyjmuje się „Program Ochrony Środowiska dla Gminy Otmuchów na lata 2012 - 2015 z perspektywą do roku 2019” wraz z Prognozą Oddziaływania na Środowisko, stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2

Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Otmuchowa.

§ 3

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

**Załącznik do Uchwały Nr XXIII/160/2012
Rady Miejskiej w Otmuchowie
z dnia 7 września 2012 r.**

**PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA
DLA GMINY OTMUCHÓW
NA LATA 2012-2015
Z PERSPEKTYWĄ DO ROKU 2019**

SPIS TREŚCI

I. WSTĘP	3
II. CEL, ZAKRES I METODYKA OPRACOWANIA	4
III. UWARUNKOWANIA REALIZACJI PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA	6
III.1. DOKUMENTY WYŻSZEGO SZCZEBLA	6
III.2. DOKUMENTY STRATEGICZNE GMINY OTMUCHÓW	9
III.3. OCENA DOTYCHCZASOWEJ POLITYKI OCHRONY ŚRODOWISKA	13
IV. CHARAKTERYSTYKA ŚRODOWISKA GMINY OTMUCHÓW	15
IV.1. CHARAKTERYSTYKA GMINY.....	15
IV.2. INFRASTRUKTURA OCHRONY ŚRODOWISKA	16
IV.3. POWIETRZE ATMOSFERYCZNE	18
IV.4. KLIMAT AKUSTYCZNY	19
IV.5. WODY POWIERZCHNIOWE I PODZIEMNE	19
IV.6. PRZYRODA	26
IV.7. GLEBY	28
IV.8. ZASOBY SUROWCÓW MINERALNYCH.....	30
IV.9. GŁÓWNE PROBLEMY ZWIĄZANE Z OCHRONĄ ŚRODOWISKA.....	31
V. STRATEGIA OCHRONY ŚRODOWISKA	33
V.1. SYSTEM ZARZĄDZANIA OCHRONĄ ŚRODOWISKA	33
V.2. OCHRONA POWIETRZA.....	37
V.3. OCHRONA PRZED HAŁASEM.....	38
V.4. OCHRONA I WYKORZYSTANIE WÓD.....	39
V.5. OCHRONA PRZYRODY	40
V.6. GOSPODARKA ODPADAMI	41
V.7. OCHRONA POWIERZCHNI ZIEMI	42
V.8. BEZPIECZEŃSTWO CHEMICZNE I BIOLOGICZNE	43
VI. PROGRAM WYKONAWCZY	44
VI.1. INSTRUMENTY ZARZĄDZANIA OCHRONĄ ŚRODOWISKA	44
VI.2. HARMONOGRAM RZECZOWO – WYKONAWCZY	48
VI.3. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA	52
VII. MONITOROWANIE REALIZACJI PROGRAMU	53
VIII. ANALIZA ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO	55

I. WSTĘP

Programy ochrony środowiska (dalej: POŚ) są dokumentami strategicznymi, które stanowią deklarację władzy co do polityki w dziedzinie ochrony środowiska. Sporządza się na szczeblu wojewódzkim, powiatowym oraz gminnym. Są one odzwierciedleniem Polityki Ekologicznej Państwa, mającym wdrożyć jej ustalenia na odpowiednio niższym poziomie. Według ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska, POŚ powinny w sposób adekwatny do aktualnego stanu środowiska określać: cele ekologiczne, priorytety ekologiczne, poziomy celów długoterminowych, rodzaj i harmonogram działań proekologicznych oraz środki niezbędne do określenia celów, w tym mechanizmy prawno – ekonomiczne i środki finansowe. POŚ przyjmuje się na 4 lata, jednak przewidziane w nim działania powinny obejmować perspektywę kolejnych 4 lat. Odpowiedzialnym za opracowanie POŚ dla gminy jest jej organ wykonawczy; projekt POŚ podlega zaopiniowaniu przez organ wykonawczy powiatu, a następnie jest on uchwalany przez radę gminy. Procedurze tej powinno towarzyszyć zapewnienie możliwości udziału społeczeństwa oraz przeprowadzenie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko.

Niniejsze opracowanie jest aktualizacją dotychczas obowiązującego POŚ. W porównaniu do roku 2009, kiedy tworzono poprzedni POŚ, znacząco zmieniła się sytuacja prawna i gospodarcza. Zmianie uległy zarówno dokumenty strategiczne wyższego szczebla, jak i przepisy prawne, lecz co ważniejsze – została im nadana wyższa ranga. Zmieniły się również uwarunkowania regionalne mające wpływ na zawartość i ustalenia ww. dokumentów. Poprzedni POŚ opierał się na założeniach, które były określone w nieco innych uwarunkowaniach niż dzisiejsze: inna była treść przepisów o ochronie środowiska i gospodarce odpadami, inną wagę miały kwestie ekologii w zakładach przemysłowych, inna też była perspektywa czasowa związana z obowiązkiem zapewnienia zgodności z przepisami dyrektyw Unii Europejskiej. W dotychczasowym POŚ przedstawione były narzędzia adekwatne do kontekstu dokumentów z roku 2009, częściowo się one jednak zdezaktualizowały. Służyły one osiągnięciu celów wynikających z dokumentów strategicznych wyższego szczebla (na przykład plany gospodarki odpadami, programy ochrony środowiska, plany zagospodarowania przestrzennego, programy rozwoju regionalnego) – a te również wtedy były nieco inne niż dziś. Niemniej, dotychczasowy POŚ zawierał wiele istotnych zapisów o znaczeniu zasadniczym, które zasługują na powtórzenie w niniejszej aktualizacji.

II. CEL, ZAKRES I METODYKA OPRACOWANIA

Celem niniejszego dokumentu jest dostosowanie zapisów POŚ z 2009 r. do obecnych uwarunkowań oraz określenie polityki władz gminy Otmuchów na lata 2012 – 2015 z uwzględnieniem perspektywy lat 2016 – 2019. POŚ wyznacza politykę ekologiczną gminy Otmuchów wraz z wynikającymi z niej celami, kierunkami działań oraz działaniami i zadaniami przewidywanymi do realizacji. Dokumentu tego nie należy traktować wyłącznie jako realizacji prawnego obowiązku, bowiem jego wykonanie jest autentyczną koniecznością określenia obecnego stanu poruszanej w dokumencie problematyki oraz określenia adekwatnych do rzeczywistości działań naprawczych bądź doskonalących. Istotnym jest fakt, iż niniejszy dokument jest przede wszystkim aktualizacją poprzedniego, a co za tym idzie – jego podstawowym zadaniem jest odniesienie zapisów dokumentu pierwotnego (oraz dostosowanie ich) do bieżącej sytuacji i uwarunkowań.

Zakres niniejszego POŚ odnosi się do zadań leżących w kompetencjach i możliwościach działania gminy oraz podległych jej (lub zależnych) jednostek organizacyjnych.

Metodyka prowadzonych prac nad niniejszym dokumentem polegała w pierwszej kolejności na analizie zapisów dotychczasowego POŚ, dokumentów sprawozdawczych oraz analizie danych o stanie i ochronie środowiska. Następnie zidentyfikowano główne ustalenia najistotniejszych dokumentów strategicznych dotyczących ochrony środowiska o randze krajowej, wojewódzkiej i powiatowej. Analizowano również ustalenia głównych dokumentów strategicznych gminy Otmuchów. Tak przeprowadzona analiza pozwoliła na zidentyfikowanie strategicznych i programowych uwarunkowań realizacji POŚ.

Kolejnym krokiem była syntetyczna analiza istniejących uwarunkowań środowiskowych w odniesieniu do poszczególnych komponentów środowiska. Rozdział poświęcony temu zagadnieniu został podsumowany zidentyfikowaniem głównych problemów związanych z ochroną środowiska w gminie Otmuchów.

Dzięki dokonanej analizie uwarunkowań, możliwe było określenie celów i priorytetów działań w dziedzinie polityki ekologicznej gminy Otmuchów. Zostało to dokonane w taki sposób, aby była możliwa bieżąca korekta wynikająca ze zmieniających się często przepisów prawnych, a także dostosowywanie zakresu działań do zmieniających się warunków. W ślad za powyższym, określono program wykonawczy wskazujący działania i zadania, których realizacja powinna pozwolić na osiągnięcie wcześniej określonych celów strategicznych. Przedstawiono tu przede wszystkim te zadania, na które Urząd Miejski w Otmuchowie może mieć realny wpływ. W celu nadzoru nad praktyczną realizacją POŚ, określono system monitorowania wdrażania w życie ustaleń tego dokumentu.

Niniejszy dokument poddano procedurze strategicznej oceny oddziaływania na środowisko. Jej ustalenia zostały uwzględnione w niniejszym dokumencie.

W praktyce POŚ powinien pełnić funkcję podstawowego dokumentu zarządzania gminą w zakresie ochrony środowiska. Jednocześnie będzie on stanowił wytyczne do tworzenia innych programów strategicznych i planistycznych oraz do konstruowania budżetu gminy. Ustalenia POŚ nie są prawnie wiążące i nie ingerują w uprawnienia poszczególnych jednostek administracji rządowej i samorządowej oraz podmiotów użytkujących środowisko. Wyjątkiem jest tu jedynie przepis art. 186 pkt. 4 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska, który mówi że organ właściwy do wydania pozwolenia (na wprowadzanie gazów i pyłów do powietrza, na wytwarzanie odpadów, na wprowadzanie ścieków do wód lub do ziemi, zintegrowanego) odmówi jego wydania, jeżeli jego wydanie byłoby niezgodne z POŚ. Należy również oczekiwać, że poszczególne wytyczne i postanowienia POŚ będą respektowane i uwzględniane w planach szczegółowych i działaniach inwestycyjnych i organizacyjnych.

Kształtowanie polityki ekologicznej w gminie Otmuchów niewątpliwie będzie miało charakter ciągłego procesu, zależnego od zmian prawnych i stanu środowiska. Z tego względu należy mieć na uwadze fakt, że POŚ jest programem cyklicznie aktualizowanym (nie rzadziej niż co 4 lata).

Źródłami informacji dla opracowania niniejszego dokumentu były materiały uzyskane z Urzędu Miejskiego w Otmuchowie, Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Opolu, Głównego Urzędu Statystycznego, Urzędu Marszałkowskiego Województwa Opolskiego, Krajowego i Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej oraz innych instytucji i urzędów zaangażowanych w działalność mającą znaczenie dla zarządzania ochroną środowiska w gminie Otmuchów. Jako punkt odniesienia dla programu ochrony środowiska przyjęto informacje dane statystyczne z roku 2010, bowiem w okresie opracowywania niniejszego dokumentu nie były jeszcze dostępne bardziej aktualne dane. Dane o stanie środowiska dotyczą lat 2010 – 2011.

III. UWARUNKOWANIA REALIZACJI PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA

III.1. DOKUMENTY WYŻSZEGO SZCZEBLA

Polityka Ekologiczna Państwa na lata 2009 – 2012 z perspektywą do roku 2016

„Polityka Ekologiczna Państwa na lata 2009-2012 z perspektywą do roku 2016” bierze pod uwagę zobowiązania wynikające z przystąpienia Polski do Unii Europejskiej. Przy jej opracowywaniu uwzględniono nie tylko strategiczne i programowe dokumenty rządu Rzeczypospolitej Polskiej, ale także Wspólnoty Europejskiej. Polska polityka ekologiczna opiera się na konstytucyjnej zasadzie zrównoważonego rozwoju. PEP ustanowiła cele średniookresowe do 2016 r. W kolejnych rozdziałach scharakteryzowano szczegółowo kierunki działań, jakie powinny być podjęte w najbliższych latach. Ujęte one zostały jako:

1. Kierunki działań systemowych (uwzględnienie zasad ochrony środowiska w strategiach sektorowych, aktywizacja rynku na rzecz ochrony środowiska, zarządzanie środowiskowe, udział społeczeństwa w działaniach na rzecz ochrony środowiska, rozwój badań i postęp techniczny, odpowiedzialność za szkody w środowisku, aspekt ekologiczny w planowaniu przestrzennym);
2. Ochrona zasobów naturalnych (ochrona przyrody, ochrona i zrównoważony rozwój lasów, racjonalne gospodarowanie zasobami wodnymi, ochrona powierzchni ziemi, gospodarowanie zasobami geologicznymi);
3. Poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego (środowisko a zdrowie, jakość powietrza, ochrona wód, gospodarka odpadami, oddziaływanie hałasu i pól elektromagnetycznych, substancje chemiczne w środowisku);
4. Nakłady na realizację polityki ekologicznej.

Analiza zapisów PEP wskazuje, że najważniejsze zadania objęte charakteryzowanym dokumentem będą wiązać się z: poprawą jakości środowiska, realizacją zasady zrównoważonego rozwoju, powstrzymaniem niekorzystnych zmian klimatu oraz ochroną zasobów naturalnych i ochroną różnorodności biologicznej.

Krajowy Program Oczyszczania Ścieków Komunalnych

Dyrektywa 91/271/EWG z 21 maja 1991 r. dotycząca oczyszczania ścieków komunalnych nałożyła na państwa członkowskie Unii Europejskiej obowiązek m.in. wyposażenia aglomeracji powyżej 2000 RLM (równoważna liczba mieszkańców) w zbiorcze systemy kanalizacyjne i oczyszczalnie ścieków oraz odprowadzania do wód ścieków komunalnych odpowiednio oczyszczonych z substancji biologicznie rozkładalnych.

W celu wypełnienia tych zobowiązań w Polsce został opracowany Krajowy Program Oczyszczania Ścieków Komunalnych (KPOŚK), który stanowi wykaz aglomeracji powyżej 2000 RLM oraz wykaz niezbędnych przedsięwzięć w zakresie budowy i modernizacji urządzeń kanalizacyjnych. Program obejmuje budowę i modernizację zbiorczych sieci kanalizacyjnych, a także budowę nowych oraz modernizację i rozbudowę istniejących oczyszczalni ścieków.

Obecnie obowiązuje aktualizacja KPOŚK zatwierdzona przez Radę Ministrów w dniu 1 lutego 2011 r. Gmina Otmuchów wchodzi w skład jednej z aglomeracji objętych zapisami KPOŚK – aglomeracji „Nysa”, do której przynależą również gminy: Głuchołazy, Nysa, Pakosławice i Paczków. W stosunku do tej aglomeracji KPOŚK przewiduje następujące zapisy:

- 1) liczba mieszkańców korzystających z systemu kanalizacyjnego na dzień 31.12.2015 r.: 97 744 (w 2006 r. – 72 470)
- 2) liczba mieszkańców korzystających z sieci kanalizacyjnej na dzień 31.12.2015 r.: 122 843
- 3) długość sieci kanalizacyjnej do budowy na lata 2007 – 2015: 107,6 km
- 4) długość sieci kanalizacyjnej planowana do modernizacji na lata 2007-2015: 0,0 km
- 5) konieczność modernizacji części osadowej oczyszczalni ścieków w taki sposób, by ilość suchej masy osadów powstających w oczyszczalni w dniu 31.12.2015 r. wynosiła 7 000 kg s.m./d ; termin realizacji tego działania został określony na 2010 r.
- 6) planowane nakłady inwestycyjne na lata 2007 – 2015: 40 289,4 tys. zł.

Program Ochrony Środowiska Województwa Opolskiego na lata 2012 – 2015 **z perspektywą do roku 2019**

Program Ochrony Środowiska Województwa Opolskiego zawiera analizę istniejącego stanu środowiska, prognozuje jego zmiany, definiuje cele i kierunki działań, wyznacza priorytety oraz określa szacunkowy koszt tych działań, źródła finansowania i podmioty odpowiedzialne za ich realizację. W odniesieniu do stwierdzonych problemów środowiskowych, w projektowanym dokumencie określono strategię ochrony środowiska do roku 2019 na terenie województwa opolskiego, w tym określono cele strategiczne średniookresowe oraz kierunki działań do roku 2015. Cele te w odniesieniu do poniżej wypunktowanych komponentów środowiska przedstawiają się następująco:

1. Ochrona przyrody i krajobrazu:
  - powstrzymanie pogarszania się stanu gatunków i siedlisk zagrożonych w województwie opolskim, w szczególności objętych unijnym prawodawstwem,
  - utrzymanie i wzmocnienie ekosystemów i ich funkcji,

- stworzenie takich warunków i zasad prowadzenia działalności gospodarczej i rozwoju osadnictwa, aby powstrzymać utratę bioróżnorodności, w szczególności na obszarach wodno-błotnych.
2. Ochrona i zrównoważone wykorzystanie lasów:
    - zwiększenie lesistości województwa,
    - znaczące powiększenie retencji wodnej w lasach poprzez odtwarzanie terenów wodno-błotnych, budowę systemów zastawek na rowach melioracyjnych itp.,
    - stworzenie takich warunków i zasad prowadzenia działalności gospodarczej w lasach, aby funkcje ekologiczne (ochronne) i społeczne mogły być w pełni rozwijane.
  3. Ochrona zasobów wodnych, w tym ochrona przed powodzią:
    - pełne wdrożenie idei zrównoważonej produkcji i konsumpcji w odniesieniu do zużycia wody na cele przemysłowe, komunalne i rolnicze,
    - wyrównanie odpływów wód i ochrona terenów zainwestowanych województwa opolskiego przed powodzią,
    - odbudowa naturalnej retencji gruntowo-glebowej.
  4. Ochrona zasobów kopalin i rekultywacja terenów poeksploatacyjnych:
    - ochrona zasobów kopalin oraz zwiększenie efektywności wykorzystania rozpoznanych i eksploatowanych złóż,
    - rekultywacja terenów poeksploatacyjnych.
  5. Ochrona powierzchni ziemi:
    - wdrażanie programów działań proekologicznych oraz zwiększanie świadomości rolników w zakresie ochrony i racjonalnego użytkowania gleb,
    - ochrona gleb przed negatywnym wpływem czynników naturalnych i antropogenicznych,
    - rekultywacja terenów z dużym udziałem gleb zdegradowanych.
  6. Wykorzystanie energii odnawialnej:
    - wzrost udziału energii odnawialnej w bilansie zużycia energii pierwotnej województwa
  7. Poprawa jakości wód powierzchniowych i podziemnych:
    - osiągnięcie dobrego stanu wód podziemnych i powierzchniowych, a tym samym zapewnienie mieszkańcom województwa opolskiego i dolnośląskiego (poprzez przesył wód z rzeki Nysy Kłodzkiej do Oławy) odpowiednich źródeł i możliwości poboru wody do picia.
  8. Ochrona powietrza i przeciwdziałanie zmianom klimatu:
    - budowa systemu zarządzania ochroną powietrza atmosferycznego

- kontynuowanie i rozbudowa wdrożonych mechanizmów rynkowych, sprzyjających podejmowaniu działań w zakresie ochrony powietrza atmosferycznego i przeciwdziałania zmianom klimatu,
  - kontynuacja działań zmierzających do dalszej redukcji emisji zanieczyszczeń atmosferycznych.
9. Ochrona przed hałasem:
- zmniejszenie skali uciążliwości akustycznej, na którą narażeni są mieszkańcy województwa.
10. Ochrona przed promieniowaniem elektromagnetycznym:
- ochrona i badania pól elektromagnetycznych.

III.2. DOKUMENTY STRATEGICZNE GMINY OTMUCHÓW

Dokumenty dotyczące planowania przestrzennego

Polityka zagospodarowania przestrzennego gminy Otmuchów została określona w Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, przyjętym uchwałą nr XXXII/274/2006 Rady Miejskiej w Otmuchowie z dnia 21 kwietnia 2006 r. Określono tu podstawowe cele ekologiczne dla gminy, które mają wyrażać się w ochronie i racjonalnym kształtowaniu środowiska przyrodniczego poprzez:

- uwzględnienie problematyki ochrony środowiska jako nierozłącznej części wszystkich procesów rozwojowych,
- pełną ochronę wartości przyrodniczych, a wraz z nimi wartości kulturowych,
- ochronę ciągów ekologicznych, Otmuchowsko – Nyskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu, zabytkowych parków, użytków ekologicznych, zespołów przyrodniczo-krajobrazowych, rezerwatów przyrody,
- ochronę lasów, gleb, surowców naturalnych, wód, atmosfery,
- hamowanie procesów degradacji środowiska naturalnego (np. likwidacja dzikich wysypisk śmieci),
- stosowanie nowoczesnych technologii w zakresie infrastruktury technicznej (m. in. w ciepłownictwie) - przyjaznych dla środowiska,
- rozwiązanie problemu gospodarki ściekami.

W studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Otmuchów przyjęto założenie, że celem generalnym rozwoju będzie ekorozwój, przez który należy rozumieć zrównoważony udział czynników ekologicznych, gospodarczych i społecznych w kształtowaniu procesów rozwojowych gminy. Efektem pożądanym zmian

w zagospodarowaniu przestrzennym zapisanych w przekroju różnych sfer gospodarowania winno być sukcesywne wypełnianie podstawowych celów rozwoju gminy, do których w ujęciu bardzo generalnym - zaliczono: poprawę jakości życia, zwiększenie efektywności gospodarowania oraz tworzenie ładu przestrzennego.

Prócz wyżej wymienionych podstawowych kierunków działań, Studium wskazuje też konkretniejsze zalecenia i kierunki, wskazując m.in. na sukcesywną budowę i rozbudowę sieci wodociągowej oraz na objęcie systemem odprowadzania i oczyszczania ścieków wszystkich terenów obecnie zainwestowanych i przeznaczonych do zainwestowania. W tym drugim aspekcie wskazuje się przede wszystkim na: przebudowę zbiorczego kanału kanalizacji sanitarnej w Otmuchowie na odcinku ul. Roosevelta – przepompownia ścieków przy ul. 1 Maja (d. oczyszczalnia ścieków). Wskazuje się też, że jedną z alternatyw rozwiązania gospodarki ściekowej na terenie wiejskim gminy może być zaproponowany w opracowaniu „Rozwój i modernizacja gospodarki ściekowej na terenie gm. Otmuchów” (Alfa Advisers, 2004) wariant kanalizacji grawitacyjnej do 5 lokalnych oczyszczalni ścieków we wsiach:

- Maciejowice (obsługa: Maciejowice, Lasowice, Janowa, Starowice)
- Łąka (obsługa: Łąka, Jarnołów, Kijów, Nadziejów, Kamienna Góra, Jodłów),
- Wierzbno (obsługa: Wierzbno, Buków, Kałków),
- Śliwice (obsługa: Śliwice, Mieszno, Ratnowice, Jasienica Górna, Piotrowice),
- Grądy (obsługa: Grądy, Ulanowice, Lasowice, Siedlec Rysowice, cz. Goraszowice).

Aktualnie trwają prace związane ze zmianą studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Otmuchów w zakresie określonym w uchwale nr XXVI/184/2009 Rady Miejskiej w Otmuchowie z dnia 19.02.2009 r.

Strategia Rozwoju Gminy Otmuchów na lata 2004 - 2020

Strategia Rozwoju Gminy Otmuchów na lata 2004 – 2020 została przyjęta do realizacji na mocy uchwały nr XXII/208/2004 Rady Miejskiej w Otmuchowie z dnia 30 grudnia 2004 r. Cele strategiczne zostały w niej zapisane w sposób następujący:

1. Modernizacja i rozwój miejscowego potencjału gospodarczego.
2. Ochrona środowiska naturalnego.
3. Restrukturyzacja rolnictwa i rozbudowa sektora przetwórstwa rolno-spożywczego oraz wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich.
4. Rozwój turystyki na bazie posiadanego potencjału i walorów przyrodniczych.
5. Rozbudowa i modernizacja infrastruktury społecznej.
6. Rozwój współpracy międzyregionalnej i transgranicznej oraz kontaktów indywidualnych.

Z punktu widzenia niniejszego dokumentu ważne jest przybliżenie celu nr 2, tj. „Ochrona środowiska naturalnego”; według Strategii, sposób jego realizacji powinien wyglądać następująco:

1. Kompleksowe wodociągowanie i skanalizowanie Gminy. Zakończenie procesu wodociągowania Gminy, zakończenie kanalizowania Otmuchowa oraz budowa systemów kanalizacji wsi - w pierwszej kolejności w obszarze zlewni Jeziora Otmuchowskiego, Nysy Kłodzkiej i Jeziora Nyskiego, a w szczególności:

- 1) budowa sieci wodociągowej w miejscowościach: Janowa, Krakówkowice, Lasowice, Kamienna Góra, Jasienica Górna, Siedlec, Meszno, Ratnowice, Jarnołów, Zwierzyniec, Starowice, Malerzowice Małe (zadanie zrealizowane – poza miejscowością Zwierzyniec),
- 2) modernizacja istniejącej sieci i budowa kanalizacji w pozostałej, nie skanalizowanej części Otmuchowa,
- 3) budowa systemu kanalizacji sanitarnej we wszystkich wsiach na terenie gminy przy wyborze określonego wariantu wskazanego w koncepcji wodno – ściekowej:
  - a. finansowa pomoc Gminy przy budowie przydomowych oczyszczalni ścieków,
  - b. współdziałanie oraz pomoc merytoryczna przy budowie wiejskich lub osiedlowych oczyszczalni ścieków,
  - c. podłączenie do kolektora przerzutowego ścieków Otmuchów – Nysa wsi, dla których takie rozwiązanie będzie najbardziej korzystne,
- 4) ochrona zlewni Nysy Kłodzkiej w obrębie jeziora Otmuchowskiego i Nyskiego poprzez budowę wiejskich lub przydomowych oczyszczalni ścieków w miejscowościach położonych na tych obszarach: Ligota Wielka, Lubiatów, Suszkowice,
- 5) realizacja zadań określonych w Gminnym Programie Ochrony Środowiska.

2. Uporządkowanie gospodarki wodno – ściekowej Gminy:

- 1) do czasu wprowadzenia docelowych rozwiązań w zakresie gospodarki wodno-ściekowej – kontrolowanie częstotliwości i prawidłowości wywozu nieczystości stałych ze zbiorników bezodpływowych (dot. gospodarstw wyposażonych w instalację wodociągową),
- 2) kompleksowe zweryfikowanie i uporządkowanie gospodarki wodą na terenie Gminy,
- 3) kompleksowe skanalizowanie Gminy Otmuchów, modernizacja ujęcia wody w Łące,
- 4) zinventaryzowanie i pełne udrożnienie sieci kanalizacji deszczowej w Otmuchowie, jej modernizacja i rozbudowa w niezbędnym zakresie,
- 5) monitorowanie ilości zużytej wody oraz ilości wytworzonych ścieków, wykonanie tzw. bilansu ścieków.

3. Opracowanie systemu segregacji, składowania i utylizacji odpadów:

- 1) segregacja odpadów komunalnych na terenie gminy w zakresie zbiórki: szkła z podziałem na białe i kolorowe, papieru i opakowań z tworzyw sztucznych:
  - a. rozmieszczenie pojemników do segregacji na terenie miasta oraz większych wsi: Maciejowice, Kałków, Wójcice i inne,
  - b. wyposażenie nieruchomości jednorodzinnych w zestawy worków do segregacji (jako alternatywne rozwiązanie systemu selektywnego odbierania odpadów),
- 2) utworzenie Gminnego Punktu Odpadów w Otmuchowie lub na terenie gminy,
- 3) monitorowanie ilości wytworzonych odpadów komunalnych na terenie Gminy oraz wyposażenie nieruchomości w odpowiednie pojemniki do składowania odpadów komunalnych,
- 4) zapobieganie tworzeniu tzw. „dzikich wysypisk śmieci”,
- 5) likwidacja istniejących „dzikich wysypisk śmieci” korzystając z tzw. robót publicznych,
- 6) nadzorowanie prawidłowości działań firm i przedsiębiorców prowadzących działalność w zakresie:
  - a. odbioru odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości,
  - b. opróżniania zbiorników bezodpływowych.

4. Ochrona powietrza:

- 1) propagowanie wśród mieszkańców Gminy ekologicznych metod ogrzewania służących ochronie powietrza,
- 2) zachęcenie mieszkańców do rezygnacji z kotłowni węglowych lub koksowych, poprzez ustalenie dopłaty przez Gminę do zmiany systemu ogrzewania nieruchomości.

5. Promocja działań proekologicznych wśród mieszkańców gminy:

- 1) spotkania w szkołach i przedszkolach na tematy działań proekologicznych tj. ochrony przyrody, segregacji odpadów, ochrony cieków wodnych, ochrony powietrza itp.,
- 2) przedstawianie problematyki ekologicznej na zebraniach wiejskich oraz wprowadzenie zasad prawidłowego postępowania w tym zakresie,
- 3) udział uczniów szkół podstawowych i gimnazjum w akcji „Sprzątanie Opolszczyzny”, „Sprzątanie Świata”, „Dzieci Ziemi” itp.,
- 4) wspieranie i promowanie rolnictwa ekologicznego.

Warto również przywołać zapisy dot. sposobu realizacji celu strategicznego nr 4, tj. „Rozwój turystyki na bazie posiadanego potencjału i walorów przyrodniczych”; Strategia wskazuje, że powinien on być realizowany poprzez m.in. ochronę walorów krajobrazowych,

wypoczynkowych i środowiska oraz ochronę świata roślinnego Gminy, w szczególności poprzez:

- 1) oznaczanie zabytków przyrody, otaczanie ich opieką i ochroną,
- 2) popularyzacja wartości przyrodniczych i krajobrazowych Ziemi Otmuchowskiej w środkach masowego przekazu, w wydawnictwach promocyjnych oraz wśród młodzieży szkolnej,
- 3) tworzenie rezerwatów oraz miejsc ochrony świata roślinnego i zwierzęcego,
- 4) wyznaczanie szlaków oraz tras pieszych i rowerowych w sposób umożliwiający poznanie tych wartości.

III.3. OCENA DOTYCHCZASOWEJ POLITYKI OCHRONY ŚRODOWISKA

Program Ochrony Środowiska dla gminy Otmuchów na lata 2008 – 2011 z perspektywą do roku 2015 (dalej: POŚ) został przyjęty uchwałą z dnia 6 listopada 2009 roku Rady Miejskiej w Otmuchowie nr XXXIII/259/2009 „w sprawie przyjęcia Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Otmuchów na lata 2008-2011 z uwzględnieniem perspektywy do 2015 roku wraz z Aktualizacją Planu Gospodarki Odpadami dla Gminy Otmuchów”.

Według POŚ, strategicznym celem w zakresie ochrony środowiska dla gminy Otmuchów jest zrównoważenie celów ochrony środowiska z rozwojem gospodarczym i społecznym. Priorytety ekologiczne gminy Otmuchów określono następująco:

- 1) ochrona i wzrost różnorodności biologicznej i krajobrazowej oraz doskonalenie systemu obszarów chronionych, a także ich wykorzystanie w rozwoju społeczno-gospodarczym gminy (m.in. budowa i promocja tras turystycznych, rowerowych i edukacyjnych),
- 2) ochrona i zwiększenie powierzchni lasów, zadrzewień i zakrzaczeń, w tym ochrona gleb przed erozją,
- 3) ochrona zasobów wód podziemnych i poprawa jakości wód powierzchniowych (dokończenie kanalizowania terenu miasta i rozpoczęcie budowy kanalizacji na terenach wiejskich), w tym zmniejszenie spływu powierzchniowego z pól (wdrażanie i upowszechnianie dobrej praktyki rolniczej),
- 4) zapewnienie dobrej jakościowo wody pitnej dla mieszkańców gminy (ochrona ujęć wody przed zanieczyszczeniami),
- 5) ochrona naturalnej rzeźby terenu, ochrona powierzchni ziemi przed odpadami i rekultywacja terenów zdegradowanych,
- 6) ochrona i racjonalne wykorzystanie zasobów kopalin,
- 7) zmniejszenie niskiej emisji zanieczyszczeń, w tym wykorzystanie odnawialnych źródeł energii,

- 8) ochrona przed hałasem,
- 9) podniesienie świadomości ekologicznej mieszkańców i promocja walorów przyrodniczych gminy.
- 10) utrzymanie czystości i podniesienie estetyki terenów, w szczególności w otoczeniu zbiorników: Otmuchowskiego i Nyskiego.

Dla tak określonych priorytetów określono cele i zadania odnoszące się do poszczególnych komponentów środowiska. W każdym z nich określono cel strategiczny oraz cele cząstkowe i kierunki działań, których praktycznym wymiarem miała być realizacja zadań zapisanych w harmonogramie rzeczowo – finansowym. Na podstawie przeprowadzonej analizy realizacji celów przyjętych w POŚ można stwierdzić, że większość zadań została zrealizowana planowo. Część zadań jest w trakcie realizacji. Niektóre z zadań mają charakter ciągły, np. zadania wynikające z bieżącej działalności administracyjnej poszczególnych jednostek. Zaawansowanie realizacji celów i zadań jest zróżnicowane. Część działań zapisanych w harmonogramie rzeczowo – finansowym nie została zrealizowana. Przyczyną tego są przede wszystkim niedostateczne środki finansowe. Działania Urzędu Miejskiego oraz gminnych jednostek organizacyjnych i przedsiębiorstw komunalnych można uznać za odpowiednie w stosunku do skali przyznanych środków finansowych oraz posiadanych kompetencji. Dotychczasowa polityka ochrony środowiska prowadzona na terenie gminy przyniosła szereg pozytywnych skutków. Obiektywna analiza osiągniętych rezultatów pozwala jednak stwierdzić, że niektóre cele POŚ nie zostały zrealizowane w stopniu zadawalającym. Istotnym jest tu podkreślenie, iż przedmiotem tej oceny nie jest działanie żadnej z jednostek administracji rządowej czy samorządowej – jest to jedynie ocena systemu, na który składają się szeroko rozumiane uwarunkowania ekonomiczne, gospodarcze, prawne i społeczne.

IV. CHARAKTERYSTYKA ŚRODOWISKA GMINY OTMUCHÓW

IV.1. CHARAKTERYSTYKA GMINY

Gmina Otmuchów położona jest w południowo – zachodniej części województwa opolskiego w powiecie nyskim. Sąsiaduje od północy z gminami Pakosławice i Kamiennik, od zachodu z gminą Paczków, od wschodu z gminami Nysa i Głuchołazy, a od południa z Republiką Czeską. Według fizjograficznego podziału województwa opolskiego położona jest w granicach makroregionu Przedgórze Sudeckie. Jest falistą równiną, wzniesioną od 200 do 350 m. n.p.m., z kilkoma wyższymi wzniesieniami. Północna część Gminy wchodzi w skład Wzgórz Strzelińskich. Środkowa część gminy, obejmująca miasto Otmuchów, Jezioro Otmuchowskie, zachodnią część Jeziora Nyskiego oraz część środkowego biegu rzeki Nysy Kłodzkiej, wchodzi w skład mezoregionu Obniżenie Otmuchowskie. Południowa część gminy (obejmująca między innymi wsie: Kałków i Jarnołów) wchodzi w skład Przedgórz Paczkowskiego. Mezoregion ten przecina granica polsko - czeska.

Jednostkę administracyjną - gminę Otmuchów - tworzy miasto Otmuchów i 31 sołectw: Broniszowice, Buków, Grądy, Goraszowice, Janowa, Jasienica Górna, Jarnołów, Jodłów, Kałków, Kijów, Kwiatków, Lasowice, Ligota Wielka, Lubiatów, Łąka, Maciejowice, Malerzowice Małe, Meszno, Nadziejów, Nieradowice, Piotrowice Nyskie, Ratnowice, Sarnowice, Siedlec, Starowice, Suszkowice, Śliwice, Ulanowice, Wójcice, Wierzbnio, Zwanowice. W niektórych sołectwach występują przysiółki: w Grądach - Laskowice, Pasieki i Rysiowice, w Maciejowicach - Grodziszczce, w Nadziejowie - Kamienna Góra, w Piotrowicach Nyskich - Krakówkowice, w Wierzbnie - Zwierzyniec.

Obszar gminy Otmuchów w jej granicach administracyjnych wynosi 18 823 ha – taka wielkość podana jest w Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego. Główny Urząd Statystyczny wskazuje jednak wielkość 18 740 ha. Samo miasto Otmuchów ma powierzchnię 2 801 ha. Miasto pełni funkcję lokalnego ośrodka rozwoju. Funkcja usługowa z równorzędną funkcją przemysłową decyduje o funkcjonalnym charakterze miasta. Na mocną pozycję funkcji usługowej wpływa rozwinięta w mieście funkcja turystyczna. Na obszarze wiejskim gminy podstawową funkcją w gminie jest rolnictwo. Funkcja przemysłowa, związana głównie z eksploatacją kruszywa naturalnego i granitu (Kopalnia Granitu w Kamiennej Górze, Kopalnia Surowców Mineralnych Wójcice – piaski i żwiry) oraz lokalnym przemysłem spożywczym pozostaje w skali gminy jako uzupełniająca.

Głównym elementem układu komunikacyjnego o znaczeniu regionalnym na terenie gminy jest droga krajowa nr 46 relacji Kłodzko – Otmuchów – Nysa – Opole – Częstochowa.

Przez teren gminy przebiega jedna czynna linia kolejowa Nr 137 na odcinku Kędzierzyn-Koźle – Nysa – Kamieniec Ząbkowicki. Dodatkowo przez teren gminy i miasta Otmuchów przebiega linia kolejowa o znaczeniu lokalnym prowadząca do byłej cukrowni „Otmuchów”.

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego (obrazujących stan na koniec 2010 r.; informacja ta odnosi się do wszystkich danych statystycznych przedstawionych w niniejszym opracowaniu), gminę zamieszkuje 13 896 osób, co w przeliczeniu na powierzchnię daje 74 osoby na 1 km².

IV.2. INFRASTRUKTURA OCHRONY ŚRODOWISKA

W 2010 r. długość czynnej sieci kanalizacyjnej wynosiła 12,3 km, korzystało z niej 4 430 osób (31,9% ludności) i odprowadzono nią 227 tys. m³ ścieków. Według GUS, w gminie jest 351 przyłączy do sieci kanalizacyjnej. Ścieki odprowadzane są do 3 oczyszczalni ścieków o łącznej przepustowości 162 m³/dobę, z których korzysta 4 800 osób. Na terenie gminy funkcjonują 3 oczyszczalnie ścieków: w Kałkowie, Rysiowicach i Maciejowicach. Ścieki z miasta Otmuchów kierowane są do kolektora prowadzącego do oczyszczalni w Nysie. Ponadto, według danych Urzędu Miejskiego o zgłoszonych instalacjach gospodarki ściekowej, w gminie Otmuchów istnieje 1 273 zbiorników bezodpływowych do gromadzenia nieczystości ciekłych oraz 49 przyzagrodowych oczyszczalni ścieków.

GUS podaje, że na terenie gminy w 2010 r. istniało 2 477 budynków mieszkalnych (przy czym mowa tu jedynie o obiektach legalnych i oddanych do użytkowania). Zestawiając to z powyższymi danymi o gospodarce ściekowej otrzymuje się informację o tym, że brak jest informacji o sposobie zagospodarowania ścieków z 804 budynków (liczba ta może być przeszacowana z uwagi na ewentualne istnienie przyłączy obejmujących 2 lub więcej budynków).

Według rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 14 stycznia 2002 r. w sprawie określenia przeciętnych norm zużycia wody, przeciętne roczne normy zużycia wody w gospodarstwie domowym wynoszą od 28,8 m³ (w mieszkaniu z wodociągiem, ubikacją, łazienką, i własną instalacją c.o., ale bez podłączenia do sieci kanalizacyjnej) do 64,8 m³ (w mieszkaniu z wodociągiem i kanalizacją, ubikacją, łazienką oraz zapewnioną dostawą ciepłej wody ze źródła zewnętrznego) na jedną osobę. Z danych o odprowadzanych ścieków z gminy Otmuchów wynika, że ilość odprowadzanych ścieków w przeliczeniu na jedną osobę była kilkakrotnie niższa od ww. wartości normatywnych. Dotyczyło to w szczególności gospodarstw domowych niepodłączonych do sieci kanalizacyjnej zbiorczej, gromadzących ścieki w przydomowych zbiornikach bezodpływowych. Powyższe uzasadnia podejrzenie, że znaczna część ścieków z gospodarstw domowych niepodłączonych do systemów kanalizacji zbiorczej, gromadzących ścieki bytowe w przydomowych zbiornikach bezodpływowych nie

jest dostarczana do punktów zlewnych i oczyszczalni, lecz trafia w sposób niekontrolowany do środowiska powodując zagrożenie sanitarne i ekologiczne. Zachodzi także podejrzenie, że na skutek niezgodnych z prawem działań właścicieli nieruchomości, nieokreślona ilość nieoczyszczonych ścieków trafia wprost do środowiska naturalnego (tzn. nie każda nieruchomość jest wyposażona w zbiornik do gromadzenia ścieków).

Czynna sieć rozdzielcza wodociągowa ma długość 91,1 km, której korzysta z niej 12 018 osób (86,5% ludności), dostarczyła ona w 2010 r. wody w ilości 437,9 m³, z czego gospodarstwom domowym 353,9 tys. m³. Na terenie gminy istnieje 13 ujęć wody podziemnej do celów komunalnych.

Według danych Urzędu Miejskiego, w 2011 r. na terenie gminy zebrano 1 959 Mg zmieszanych odpadów komunalnych oraz 475 Mg posegregowanych partii odpadów komunalnych. Przyjmując dane GUS o ilości mieszkańców można otrzymać informację o tym, że przeciętny mieszkaniec wytwarza rocznie 175 kg zmieszanych odpadów komunalnych. Jest to wartość znacznie niższa od średniej krajowej czy nawet wojewódzkiej (0,278 Mg/mieszkańca/rok). Może to wskazywać na to, że część odpadów jest zagospodarowywana przez mieszkańców we własnym zakresie (kompostowanie przydomowe, spalanie drewna i papieru, skarmianie zwierząt), a część odpadów jest zagospodarowywana poza legalnym systemem (spalanie pozostałych odpadów w piecach domowych, porzucanie odpadów na dzikie składowiska, nieujmowanie odpadów w statystykach firm zajmujących się odbiorem odpadów w celu obniżenia opłat).

Na terenie gminy Otmuchów nie ma eksploatowanych składowisk odpadów komunalnych oraz instalacji do ich odzysku lub innego niż składowanie unieszkodliwiania odpadów. Zebrane odpady komunalne z terenu gminy wywożone są na składowiska w Domaszkowicach i w Okopach. Na terenie gminy nie występują instalacje odzysku odpadów komunalnych, jest natomiast zlokalizowane nieczynne składowisko, którego rekultywację zakończono 29 września 2001 r. Nadal jest prowadzony monitoring środowiska wokół zreaktywowanego składowiska pod kątem jego oddziaływania na środowisko; badane są wody podziemne oraz emisja gazu składowiskowego.

Według Planu Gospodarki Odpadami dla Województwa Opolskiego na lata 2012 – 2017, w 2013 r. na składowiska odpadów powinno trafić nie więcej niż 646 Mg odpadów komunalnych ulegających biodegradacji (z samej gminy Otmuchów) oraz nie więcej niż 2 465 Mg odpadów komunalnych ogółem, natomiast 1 185 Mg odpadów komunalnych ulegających biodegradacji musi być zagospodarowane w sposób inny niż składowanie. Należy również pamiętać, że według obowiązujących przepisów, od początku 2013 roku zabronione będzie składowanie odpadów które mają następujące wartości fizyko-chemiczne: ciepło spalania: pow. 6 MJ/kg suchej masy; ogólny węgiel organiczny: pow. 5 % suchej

masy; strata przy prażeniu: pow. 8 % suchej masy. W praktyce oznacza to zakaz składowania zmieszanych odpadów komunalnych.

Wychodząc naprzeciw powyższym zagadnieniom, władze gminy Otmuchów podjęły działania na rzecz przystąpienia do regionalnej struktury dedykowanej zagospodarowaniu odpadów komunalnych. Według Wojewódzkiego Planu Gospodarki Odpadami (2012), gmina Otmuchów ma wchodzić w skład Regionu Południowo – Zachodniego, zamieszkiwanego łącznie przez ok. 256 tys. osób.

IV.3. POWIETRZE ATMOSFERYCZNE

Na terenie gminy Otmuchów nie ma zlokalizowanych punktów pomiarowych dostarczających dane o stanie jakości powietrza. Zasadne zatem wydaje się przytoczenie danych Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Opolu za 2011 r., odnoszących się do wyników pomiaru na terenie Nysy i Prudnika.

W 2011 r. w Nysie były zlokalizowane dwa pasywne punkty pomiarowe, które dostarczyły następujących danych o średniorocznych wartościach stężeń dwutlenku siarki i dwutlenku azotu:

	Nysa, ul. Grodkowska	Nysa, ul. Tkacka
dwutlenek siarki [$\mu\text{g}/\text{m}^3$]	3,5	22,7
dwutlenek azotu [$\mu\text{g}/\text{m}^3$]	3,5	16,0

Tabela nr 1. Dane o wynikach z pomiarów (metodą pasywną) zanieczyszczenia dwutlenkiem siarki i dwutlenkiem azotu na terenie miasta Nysa (na podstawie danych monitoringowych Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Opolu).

W Prudniku z kolei w 2011 r. odnotowano przekroczenia stanu zanieczyszczenia powietrza benzo(a)pirenem oraz pyłem PM10, przy czym opublikowane dane monitoringowe WIOŚ nie wskazują konkretnych wartości zanieczyszczenia. To samo źródło danych mówi, że całe województwo opolskie zostało zakwalifikowane do strefy ponadnormatywnego zanieczyszczenia benzenem, ozonem, benzo(a)pirenem, pyłem PM10 i PM2,5. Przyczyną tego stanu jest częściowo oddziaływanie naturalnych źródeł emisji lub zjawisk naturalnych niezwiązanych działalnością człowieka, niekorzystne warunki klimatyczne/meteorologiczne oraz wpływ zanieczyszczeń transgranicznych. Nie można jednak pominąć faktu, że największy wpływ na powstawanie ozonu w dolnych warstwach atmosfery mają tlenki azotu oraz niemetanowe lotne związki organiczne i w mniejszym stopniu tlenek węgla. Największe znaczenie dla powstawania tlenków azotu mają procesy spalania w sektorze produkcji i transformacji energii, transport drogowy oraz procesy spalania w przemyśle. Natomiast w zakresie emisji niemetanowych lotnych związków organicznych największy wpływ mają:

stosowanie rozpuszczalników i innych substancji, procesy produkcyjne, procesy spalania w sektorze komunalnym i mieszkaniowym i transport drogowy.

Do najważniejszych źródeł emisji ww. zanieczyszczeń należy zaliczyć: transport samochodowy (spaliny, pylenie z drogi), spalanie paliw stałych dla celów energetycznych i grzewczych (zwłaszcza indywidualne systemy spalania) oraz przemysł. Niska emisja obejmuje emisję komunikacyjną, a także emisję pyłów i szkodliwych gazów pochodzących z lokalnych kotłowni węglowych i domowych pieców grzewczych, niekiedy opalanych węglem o niskich parametrach grzewczych i wysokiej zawartości siarki. Wśród źródeł przemysłowych należy wskazać na nieistniejący już Südzucker Polska S.A. - Zakład Produkcyjny "Cukrownia Otmuchów". Według Europejskiego Rejestru Uwalniania i Transferu Zanieczyszczeń, instalacja ta wyemitowała w 2008 r. 160 ton tlenków siarki, natomiast w 2009 r. roku została ona zamknięta; obecnie prowadzone są rozmowy z inwestorem, który rozważa podjęcia produkcji na bazie obiektów po cukrowni.

IV.4. KLIMAT AKUSTYCZNY

Na klimat akustyczny gminy Otmuchów wpływa przede wszystkim emisja hałasu związana z komunikacją drogową oraz w mniejszym stopniu z emisją ze źródeł przemysłowych. Hałas komunikacyjny jest odczuwalny w szczególności w okolicach drogi krajowej nr 46 oraz wzdłuż tras wywozu wydobytych surowców mineralnych, np. z kopalni w miejscowości Kamienna Góra (choć należy zaznaczyć, że problem ten dotyczy przede wszystkim gminy Nysa, bowiem kopalnia leży na skraju gminy i transport z niej biegnie głównie przez gminę Nysa). Mniejsze natężenie ruchu i mniejsza uciążliwość hałasowa związana jest z przebiegiem odcinków dróg powiatowych i gminnych. Poziom hałasu i związana z nim uciążliwość zależy od natężenia ruchu, udziału pojazdów ciężkich w ogólnej liczbie przemieszczających się pojazdów, od odległości elewacji zabudowy od krawędzi jezdni, od stanu technicznego drogi i jej parametrów technicznych (rodzaj nawierzchni, szerokości pasa drogowego), organizacji ruchu oraz od stanu technicznego pojazdów. Stan techniczny dróg i ulic nie zawsze jest zadowalający i w takim przypadku wymagają one remontów lub modernizacji.

IV.5. WODY POWIERZCHNIOWE I PODZIEMNE

Wody powierzchniowe

Gmina Otmuchów leży w dorzeczu Odry, na obszarze zlewni rzeki Nysy Kłodzkiej, która zasila dwa zbiorniki retencyjne: Otmuchowski i Nyski. Jest to druga co do wielkości rzeka przepływająca przez województwo opolskie. Wypływa na wysokości 975 m n.p.m. ze stoków

Puchacza w zachodniej części Masywu Śnieżnika; jest lewobrzeżnym dopływem Odry, do której uchodzi w jej 181,3 km na wysokości 140 m n.p.m. na terenie województwa opolskiego. Ważniejszymi dopływami Nysy Kłodzkiej w granicach gminy Otmuchów są następujące rzeki i potoki: Widna, Świdna, Raczyzna, Przedpolna i Potok Maciejowicki.

W latach 1926 – 1933 na obszarze gminy Otmuchów wybudowano zbiornik zaporowy – Jezioro Otmuchowskie oraz Jezioro Nyskie, którego zachodni brzeg leży w granicach gminy Otmuchów. Głównymi ich funkcjami jest utrzymanie żeglowności Odry i ochrona przeciwpowodziowa. Pełnią również funkcję rekreacyjno – wypoczynkową i energetyczną. Są one obszarami o wyjątkowych walorach przyrodniczych.

Stan i jakość wód powierzchniowych mających znaczenie dla gminy Otmuchów jest monitorowana przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Opolu. W okresie opracowywania niniejszego dokumentu nie były jeszcze dostępne dane o stanie wód za 2011 r., dlatego poniżej przywołano dane z raportów WIOŚ odnoszące się do lat 2008-2010. Z przeprowadzonych badań wynika, że na terenie Otmuchów wszystkie przebadane rzeki (Raczyzna, Przedpolna, Nysa Kłodzka) są poważnie zeutrofizowane, o czym przesądziła wysoka wartość wskaźników: fosfor i fosforany, azot amonowy i azot Kjehdahla, ogólny węgiel organiczny i BZT₅. Wybrane dane o rzekach mających bezpośredni związek z gminą Otmuchów przedstawiają się następująco:

1) rzeka Nysa Kłodzka (punkt pomiarowy: Stary Paczków):

wskaźnik	wartość minimalna	wartość maksymalna	średnia
Tlen rozpuszczony [mg O ₂ /dm ³]	8,2	13,6	11,3
BZT ₅ [mg O ₂ /dm ³]	1,3	6,0	2,71
Ogólny węgiel organiczny mg [C/dm ³]	6,6	11,2	8,0
Azot amonowy [mg N _{NH4} /dm ³]	0,025	0,168	0,070
Azotany [mg NO ₃ /dm ³]	2,12	13,6	6,47
Azot ogólny [mg N/dm ³]	1,0	3,7	2,3
Fosfor ogólny [mg P/dm ³]	0,068	0,14	0,97

Tabela nr 2. Dane o wynikach z pomiarów zanieczyszczenia rzeki Nysa Kłodzka w punkcie pomiarowym „Stary Paczków” (na podstawie danych monitoringowych Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Opolu).

2) rzeka Raczyna (punkt pomiarowy: Śliwice):

wskaznik	wartość minimalna	wartość maksymalna	średnia
Tlen rozpuszczony [mg O ₂ /dm ³]	8,6	14,3	11,3
BZT ₅ [mg O ₂ /dm ³]	1,0	1,7	1,4
Azot amonowy [mg N _{NH4} /dm ³]	0,025	0,14	0,056
Azotyny [mg NO ₂ /dm ³]	0,026	0,161	0,092
Fosfor ogólny [mg P/dm ³]	0,063	0,22	0,098

Tabela nr 3. Dane o wynikach z pomiarów zanieczyszczenia rzeki Raczyna w punkcie pomiarowym „Śliwice” (na podstawie danych monitoringowych Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Opolu).

3) rzeka Przedpolna (punkt pomiarowy: Wierzbno):

wskaznik	wartość minimalna	wartość maksymalna	średnia
Tlen rozpuszczony [mg O ₂ /dm ³]	2,0	9,8	5,7
BZT ₅ [mg O ₂ /dm ³]	1,3	3,4	2,4
Ogólny węgiel organiczny [mg C/dm ³]	10,1	15,6	11,9
Azot amonowy [mg N _{NH4} /dm ³]	0,5	2,5	1,3
Azotany [mg NO ₃ /dm ³]	0,7	21	8,0
Azot ogólny [mg N/dm ³]	1,6	6,4	3,8
Fosfor ogólny [mg P/dm ³]	0,074	0,17	0,127
Substancje rozpuszczone [mg/dm ³]	321	489	413,6

Tabela nr 4. Dane o wynikach z pomiarów zanieczyszczenia rzeki Przedpolna w punkcie pomiarowym „Wierzbno” (na podstawie danych monitoringowych Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Opolu).

W oparciu o przeprowadzone badania biologiczne i fizykochemiczne, Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska dokonał następującej klasyfikacji wód:

wskaznik	klasa i stan elementów biologicznych i ekologicznych	klasa elementów fizykochemicznych
rzeka Nysa Kłodzka (punkt pomiarowy: Stary Paczków)	nie badano	poniżej dobrego
rzeka Raczyna (punkt pomiarowy: Śliwice)	nie badano	nie określono
rzeka Przedpolna (punkt pomiarowy: Wierzbno)	nie badano	poniżej dobrego

Tabela nr 5. Klasyfikacja wód monitorowanych w 3 punktach pomiarowych istotnych dla oceny stanu środowiska wodnego w gminie Otmuchów (na podstawie danych monitoringowych Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Opolu).

Badania elementów biologicznych nie były prowadzone w pełnym zakresie, a badań hydromorfologicznych rzek w ogóle nie prowadzono, w związku z tym ten element oceny stanu ekologicznego nie został uwzględniony – co pozwala na postawienie wniosku o tym że według stanu na kwiecień 2012 r. nie ma pełnych informacji o stanie wód w zakresie wymaganym przepisami ramowej dyrektywy wodnej.

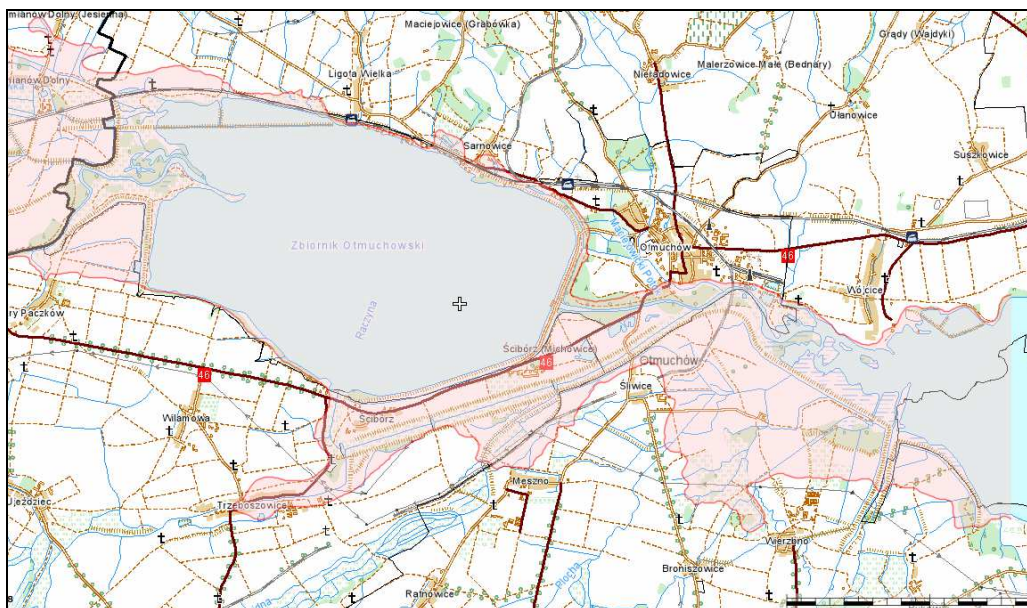
Zapisy Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry (M.P. 2011 nr 40, poz. 451), który stanowi planistyczne narzędzie mające na celu wskazanie sposobów osiągnięcia celów środowiskowych dla wód powierzchniowych i podziemnych, przedstawia następujące dane odnoszące się do rzek gminy Otmuchów:

Lp.	Nazwa JCWP (jednolitej części wód powierzchniowych)	Status	Ocena stanu	Ocena ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych
1.	Nysa Kłodzka o oddzielenia się Młynówki Pomianowskiej do wypływu ze zbiornika Nysa	silnie zmieniona część wód	zły	zagrożona (brak możliwości technicznych)
2.	Widna od Łuży do Ujścia	silnie zmieniona część wód	zły	niezagrożona
3.	Raczyna	silnie zmieniona część wód	zły	niezagrożona
4.	Świdna	naturalna część wód	dobry	niezagrożona
5.	Maciejowicki Potok	silnie zmieniona część wód	zły	zagrożona (brak możliwości technicznych)

Tabela nr 6. Wybrane ustalenia Planu gospodarowania wodami na obszarze Odry, które odnoszą się do wód powierzchniowych bezpośrednio związanych z gminą Otmuchów.

Obowiązującym celem środowiskowym dla rzeki Świdna oraz dla rzek przepływających przez obszary ochrony przyrody jest dobry stan wód, który powinien zostać osiągnięty w 2015 r. W pozostałych przypadkach celem środowiskowym jest dobry potencjał ekologiczny i dobry stan chemiczny w 2015 r. oraz dobry stan wód w 2021 r. Mając na uwadze powyższe, należy pamiętać że przy wydawaniu decyzji administracyjnych zezwalających na realizację przedsięwzięć niezbędnym jest zweryfikowanie, czy planowane zamierzenia nie zakłócą osiągnięcia celu środowiskowego.

Przy omawianiu uwarunkowań hydrologicznych należy również wspomnieć kwestie możliwości wystąpienia powodzi. Na podstawie danych Państwowego Instytutu Geologicznego oszacowano obszary zagrożone podtopieniami na terenie gminy Otmuchów, co graficznie przedstawia mapa na następnej stronie:

Ryc. 1. Obszary zagrożone podtopieniami w rejonie Otmuchowa (źródło: źródło: <http://geoportal.gov.pl> z zakładką „obszary zagrożone podtopieniami – PIG”)

Natomiast na zlecenie Krajowego Zarządu Gospodarki Wodnej w 2011 r. opracowano mapę obszarów narażonych na niebezpieczeństwo powodzi w województwie opolskim. Jej przybliżenie dla gminy Otmuchów przedstawiono poniżej:

Ryc. 2. Obszary narażone na niebezpieczeństwo powodzi w rejonie Otmuchowa (źródło: Krajowy Zarząd Gospodarki Wodnej)

Wody podziemne

Gmina Otmuchów swoim zasięgiem obejmuje zachodnią część Głównego Zbiornika Wód Podziemnych nr 338 „Subzbiornik Paczków – Niemodlin”. Jest on częścią trzeciorzędowego zapadliska tektonicznego Rowu Paczków–Kędzierzyn-Koźle. Powierzchnię zbiornika określono na 735 km²; średnia głębokość ujęć wodnych w jego zasięgu waha się w szerokim

zakresie od 80 do 150 m, a zasoby dyspozycyjne szacuje się na 60 tys. m³/d. Jego granice przedstawia poniższy rysunek:

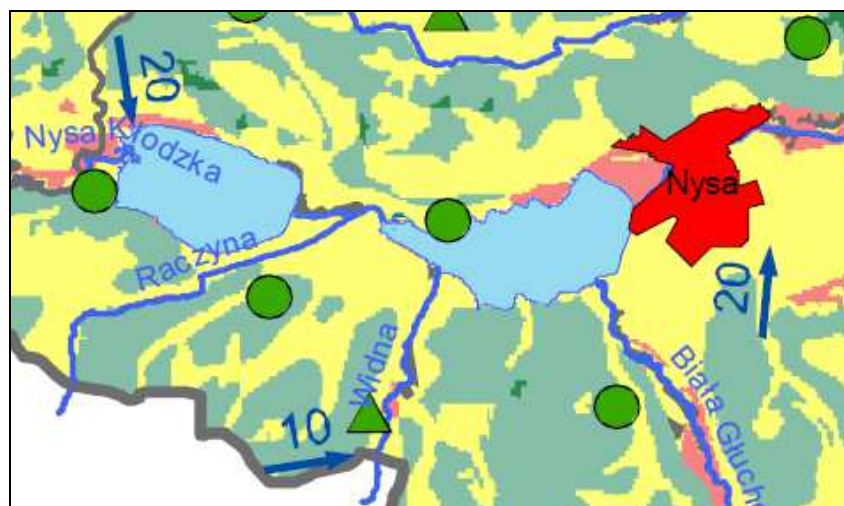
Ryc. 3. Granice Głównego Zbiornika Wód Podziemnych nr 338 w rejonie gminy Otmuchów (źródło: przeglądarka WMS Państwowej Służby Hydrogeologicznej: <http://epsh.pgi.gov.pl/epsh>)

GZWP nr 338 należy do typu zbiorników porowych, nieznacznie zanieczyszczonych, jednak jego wody charakteryzują się dużymi stężeniami związków fluoru. Według badań Państwowego Instytutu Geologicznego (Cudak J., Razowska – Jaworek L., *Geneza i rozprzestrzenianie wód z wysoką zawartością fluoru w GZWP nr 338 Paczków – Niemodlin*, Biuletyn PIG nr 436, 2009), zawartość fluoru osiąga wartości 6-11,5 mg/l, przekraczając wartości dopuszczalne dla wód pitnych nawet około 10 razy.

W obrębie zbiornika występują dwa kompleksy wodonośnych utworów piaszczystych. Górny kompleks występuje do głębokości 100, a dolny – 200 m. Oba te kompleksy są izolowane zarówno od siebie, jak i od powierzchni terenu warstwą iłó. Kierunek przepływu jest zgodny z regionalną tendencją spadku terenu z zachodu na wschód. Ruch wód w zbiorniku określa się jako średnio szybki – zmienia się on w przedziale 30–100 m/rok.

Według podziału na Jednolite Części Wód Podziemnych, gmina Otmuchów wchodzi w obręb JCWPd nr 114, której stan ocenia się jako dobry (w Planie gospodarowania wodami). Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w 2010 r. przeprowadził badania w obrębie tej jednostki, analizując m.in. wody podziemne w Dziewiętlicach w gminie Paczków. Uzyskane wyniki wskazały, że wody te klasyfikują się do IV klasy czystości, czego powodem była przede wszystkim wysoka zawartość azotanów, azotynów.

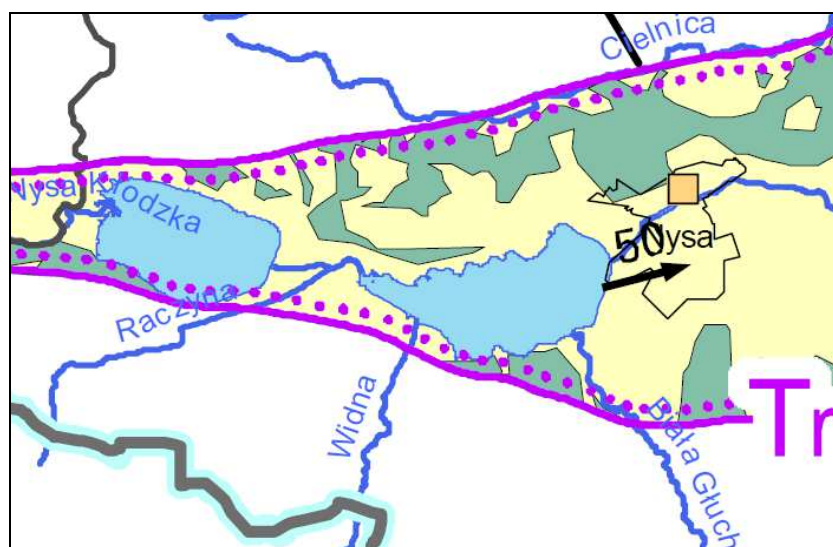
Wykonana w 2011 r. na zlecenie Ministerstwa Środowiska „Mapa wrażliwości wód podziemnych na zanieczyszczenie” przedstawia informacje na temat podatności wód podziemnych pierwszego poziomu wodonośnego na zanieczyszczenia z powierzchni terenu oraz podatność na zanieczyszczenie Głównych Zbiorników Wód Podziemnych. Wycinki „Mapy...” dla rejonu Otmuchowa przedstawiają poniższe ryciny:

Ryc. 4. Podatność wód podziemnych pierwszego poziomu wodonośnego na zanieczyszczenia z powierzchni terenu

Legenda / objaśnienia:

	bardzo duża podatność wód podziemnych na zanieczyszczenie (przybliżony czas wymiany wody w profilu aeracji: <5 lat)
	duża podatność wód podziemnych na zanieczyszczenie (przybliżony czas wymiany wody w profilu aeracji: 5-25 lat)
	średnia podatność wód podziemnych na zanieczyszczenie (przybliżony czas wymiany wody w profilu aeracji: 25-50 lat)
	aglomeracje miejskie o silnie zmienionych warunkach naturalnych
	prędkość migracji szybka (średni czas migracji zanieczyszczeń konserwatywnych na drodze 3 km: 10-30 lat)

Ryc. 5. Podatność na zanieczyszczenie Głównego Zbiornika Wód Podziemnych

Legenda / objaśnienia:

	granica GZWP
	wiek i geneza GZWP: zbiornik w trzeciorzędzie
	obszar ochronny GZWP
	strefa płytkich wód podziemnych o średniej, małej lub bardzo małej podatności na zanieczyszczenie w granicach obszaru ochronnego GZWP
	prędkość migracji wód podziemnych w obrębie GZWP na poziomie 30-100 m/rok (średnio-szybka klasa prędkości)

IV.6. PRZYRODA

Występujące na terenie gminy Otmuchów obiekty i tereny przyrody stanowią bardzo istotny element systemu powiązań przyrodniczych oraz miejsce wykorzystywane do różnego rodzaju rekreacji. Według danych GUS za 2010 r., na terenie gminy występują parki, 40 zieleńców (8,5 ha), zieleń uliczna zajmuje 0,3 ha, zieleń osiedlowa – 0,5 ha. Do tego dochodzi 17 cmentarzy (9,3 ha), lasy gminne (115,6 ha), 970 m żywopłotów oraz ogrody działkowe. GUS podaje, że powierzchnia lasów na terenie gminy wynosi 1 158,8 ha.

Na terenie gminy prawną ochroną objęto obiekty (13 pomników ochrony przyrody) i obszary o wyjątkowych w skali kraju walorach przyrodniczych. Część gminy Otmuchów (6 627 ha) włączona została w Otmuchowsko – Nyski Obszar Chronionego Krajobrazu, którego zasady ochronne określone są w rozporządzeniu Wojewody Opolskiego z dnia 17 maja 2000 r. w sprawie obszarów chronionego krajobrazu w województwie opolskim. Najcenniejszymi walorami tego obszaru są:

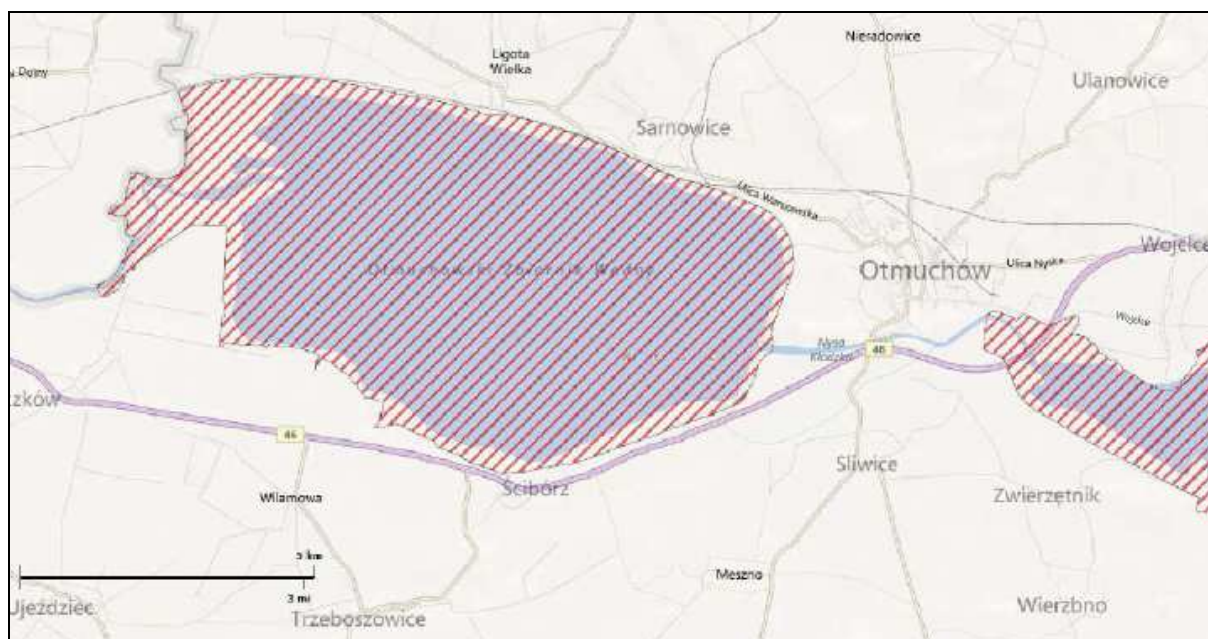
- 2 duże zbiorniki zaporowe: Jezioro Otmuchowskie i Nyskie (większość powierzchni w granicach gminy Nysa),
- duże zróżnicowanie rzeźby terenu i budowy geologicznej (rynną pochodzenia tektonicznego o szerokości 10 km, wychodnie skał granitowych Przedgórze Sudeckiego),
- zróżnicowana szata roślinna (67 zbiorowisk roślinnych, 12 gatunków rzadkich i ginących, w tym 3 gatunki zagrożone w skali kraju),
- wysokie walory faunistyczne (zgrupowania płazów, ptaków i ryb, ostoja ptactwa wodno-błotnego o randze międzynarodowej – 25 gatunków zagrożonych w skali europejskiej, w tym 1 w skali świata, zimowiska nietoperzy w Fortach Nyskich),
- jedno z największych w województwie nagromadzeń cennych zasobów kulturowych.

W granicach ww. obszaru powołane zostały 2 obszary specjalnej ochrony ptaków w ramach europejskiej sieci ochrony przyrody Natura 2000: „Zbiornik Otmuchowski” i „Zbiornik Nyski”. Są to bardzo ważne w skali kraju obszary z koncentracją ptaków migrujących i zimujących. Należy podkreślić, że ochrona tego obszaru wymaga uwzględnienia pewnej strefy buforowej związanej z lokalnymi migracjami ptaków. Strefa ta może wynosić nawet do 10 km (zob. Badora K., *Lokalizacja farm wiatrowych w południowej części województwa opolskiego a uwarunkowania przyrodniczo – krajobrazowe*, Inżynieria Ekologiczna Nr 23, 2010). Według standardowych formularzy danych dla przedmiotowych obszarów Natura 2000, głównymi zagrożeniami dla tych obszarów są następujące czynniki: zanieczyszczenia wody, hałas, presja turystyczna, duże wahania poziomu wody

w zbiornikach, niepokojenie ptaków na skutek penetracji siedlisk przez ludzi i zwierzęta domowe, zabijanie ptaków nierozpoznanych.

W trakcie tworzenia niniejszego dokumentu rozpoczęto prace nad opracowaniem planu zadań ochronnych dla ww. obszarów. Plany te będą zawierać wytyczne do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego oraz narzędzie do osiągnięcia celów środowiskowych w zakresie utrzymania odpowiedniej integralności i spójności obszarów Natura 2000.

Lokalizację obszarów w gminie Otmuchów przedstawiono na poniższej mapie.

Ryc. 6. Lokalizacja obszarów Natura 2000 na terenie gminy Otmuchów na podkładzie topograficznym (źródło: <http://natura2000.eea.europa.eu>)

Należy podkreślić również fakt, że na terenie gminy występują obszary o wysokich walorach przyrodniczych, które zasługują na objęcie ich obszarowymi formami prawnej ochrony przyrody (na podstawie: „Plan rozwoju lokalnego gminy Otmuchów na lata 2004-2006 oraz na lata 2007-2013, Pracownia Projektowa EKOURBOW, Opole 2004):

- kompleks leśny na północ od Ulanowic (łęg jesionowo-olszowy) o charakterze naturalnym ze stanowiskiem bardzo rzadkiej na Opolszczyźnie śnieżycy wiosennej stanowiący cenne siedlisko o randze międzynarodowej,
- nieczynny kamieniołom granitu z otaczającym go lasem na zachód od Nadziejowa, (naskalne zbiorowiska roślinne i grąd subkontynentalny) z występującymi tu wieloma gatunkami roślin chronionych i rzadkich, w tym śnieżycy wiosennej, stanowiący cenne siedlisko o randze międzynarodowej,

- proponowane obszary chronionego krajobrazu: „Wzgórza Strzelińskie” i „Przedgórze Paczkowskie” (zróznicowany krajobrazowo teren o urozmaiconej rzeźbie terenu i mozaice gruntów ornych, użytków zielonych i niewielkich kompleksów leśnych),
- proponowany rezerwat przyrody „Otmuchowskie Błota” o łącznej powierzchni 40,00 ha (w celu zachowania fragmentu krajobrazu deltowego obszarów cofkowych Jeziora Otmuchowskiego oraz zbiorowisk wodnych, szuwarowych i namuliskowych, a także ostoi ptactwa wodno-błotnego),
- proponowane rezerваты przyrody: siedliska leśne w obrębie Szklary Nadleśnictwa Prudnik: oddziały 229, 231 i 136, rezerwat ornitologiczny „Czapliniec” - las komunalny miasta Otmuchów,
- proponowane zespoły przyrodniczo – krajobrazowe: południowy brzeg Jeziora Nyskiego, las Bażantka (na północ od Otmuchowa),
- proponowane użytki ekologiczne: kompleks leśny łągu jesionowo-olszowego na południe od Ulanowic oraz „Dziewięcił” między Otmuchowem, a Sarnowicami, kolonia jaskółki brzegówki w ścianie piaskowni na północ od wsi Wójcice,
- drzewa pomnikowe – ok. 30 szt. (Otmuchów, Buków, Piotrowice Nyskie, Starowice, Siedlec, Rysowice, Kwiatków).

IV.7. GLEBY

Na terenie gminy Otmuchów występują zasadniczo dwa rodzaje gleb, zaliczane do III i IV klasy bonitacyjnej, różniące się pochodzeniem geologicznym skały macierzystej. Są to gleby wytworzone z utworów gliniastych oraz pyłowych. Te pierwsze występują przede wszystkim w południowej części gminy na Przedgórzu Paczkowskim. Mają one dobre właściwości glebotwórcze, gdyż są bogate pod względem składu mineralnego. Powstają z nich najczęściej gleby średnio dobre i dobre. Gleby pyłowe są żyzniejsze od gleb gliniastych. Są one zasobne w przyswajalne składniki pokarmowe. Wyżej wymienione gleby zalicza się do klasy gleb czarnoziemnych, brunatnoziemnych i pobagiennych. Ta klasyfikacja informuje o korzystnych warunkach dla produkcji roślinnej, z tego też powodu rolnictwo gminy osiąga dobre wyniki w jej zakresie.

Gmina Otmuchów posiada jeden z wyższych w województwie wskaźników jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej. Największe obszarowo kompleksy gleb wysokiej jakości występują w sołectwach: Maciejowice, Malerzowice, Starowice, Siedlec, Grądy, Goraszowice i Kałków.

Grunty orne charakteryzują się bardzo dużym udziałem gleb gliniastych, które zajmują 8916 ha, co stanowi 66,6% powierzchni gruntów. Drugie miejsce pod względem udziału zajmują gleby lessowe i lessowate (18,2% pow.) oraz pyłowe (8,7% ha), następnie piaszczyste (6%pow.). Na obszarze gminy Otmuchów przeważają gleby średnie (średnio ciężkie do uprawy) zajmujące 75% powierzchni gminy, następnie lekkie 19%. Gleby ciężkie i bardzo lekkie stanowią znikomy odsetek gruntów ornych.

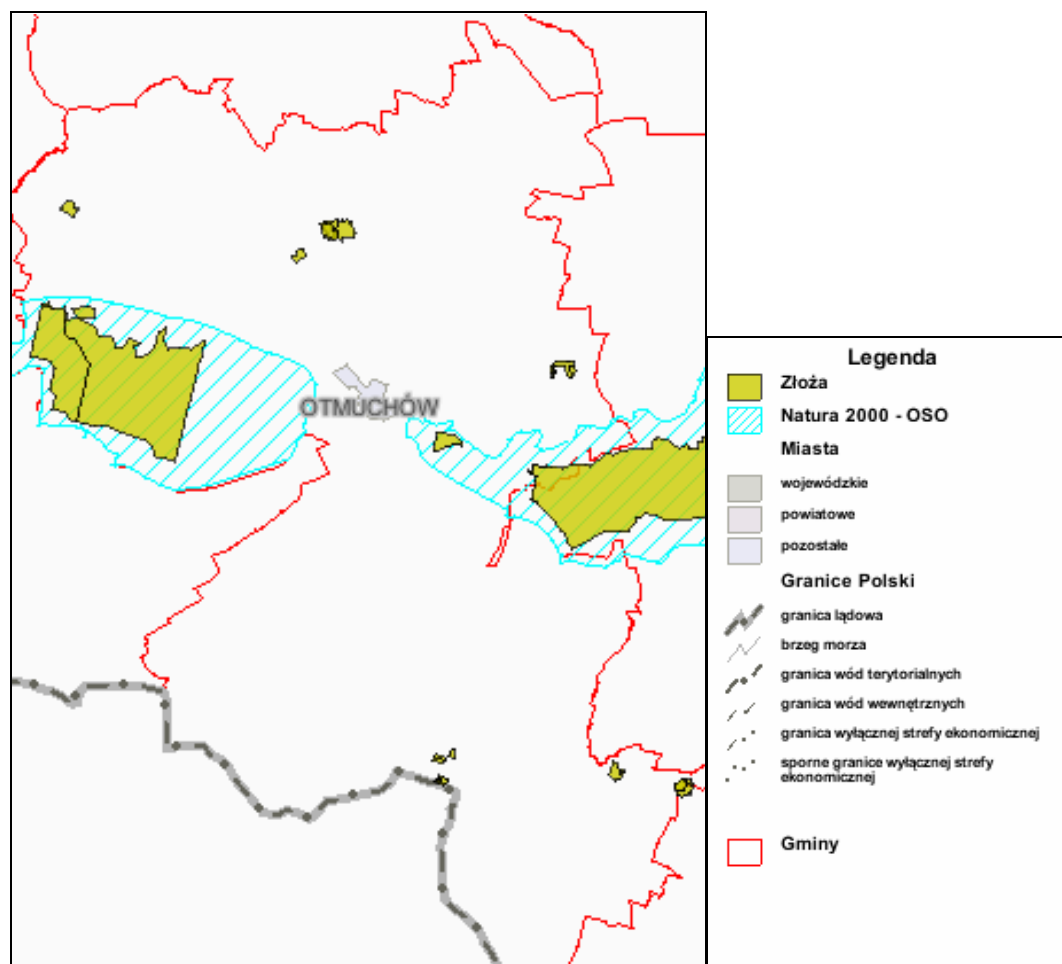
Spośród podstawowych jednostek typologicznych gleb Polski na terenie gminy Otmuchów wyróżnia się: gleby autogeniczne (gleby czarnoziemne /czarnoziemy zdegradowane/ - środkowa część gminy, gleby brunatnoziemne /gleby brunatne właściwe/) – północna część gminy, gleby semihydrogeniczne (czarne ziemie), gleby płowe – południowa część gminy, gleby hydrogeniczne (gleby bagienne /gleby mułowe/), gleby napływowe (gleby aluwialne /mady rzeczne/), gleby antropogeniczne (gleby industrio- i urbanoziemne) – głównie w mieście Otmuchów.

Według Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, ponad 1 400 ha gleb w gminie wymaga zabezpieczeń erozyjnych, z czego połowa jest narażona na erozję w stopniu silnym i bardzo silnym. Najwięcej terenów objętych erozją występuje we wsiach: Lasowice, Ligota Wlk., Ulanowice, Lubiatów, Nieradowice.

Z punktu widzenia niniejszego dokumentu istotne jest zwrócenie uwagi na postępujące zasklepanie powierzchni ziemi (pokrywania ziemi nieprzepuszczalnym materiałem). W ostatnich latach temu zagadnieniu przypisywana jest coraz większa uwaga. Jest to skutkiem tego, że zasklepanie zwiększa ryzyko powodzi i niedoborów wody, przyczynia się do globalnego ocieplenia oraz wpływa niekorzystnie na lokalny mikroklimat. Można je ograniczyć poprzez inteligentne zagospodarowanie przestrzenne i zmniejszenie niekontrolowanego rozwoju przestrzeni zurbanizowanych. W zamian można wykorzystywać potencjał rozwoju wewnątrz obszarów miejskich na przykład poprzez rewitalizację terenów przemysłowych i zdegradowanych. Środki łagodzące obejmują stosowanie przepuszczalnych materiałów zamiast cementu lub asfaltu, wspieranie „zielonej infrastruktury” i bardziej powszechne wykorzystanie naturalnych systemów zbierania wody deszczowej. Jeżeli środki łagodzące stosowane na miejscu są niewystarczające, można rozważyć zastosowanie środków kompensacyjnych, które mają na celu poprawę funkcji gleby w innych miejscach.

IV.8. ZASOBY SUROWCÓW MINERALNYCH

Na obszarze gminy występują udokumentowane złoża surowców mineralnych (granit, amfibolit, kruszywa naturalne, surowce ilaste) umożliwiające produkcję materiałów budowlanych. Ogółem na terenie gminy znajduje się 14 udokumentowanych złóż surowców; ich lokalizacja przedstawia się następująco:

Ryc. 7. Lokalizacja złóż surowców mineralnych na terenie gminy Otmuchów (źródło: centralna baza danych geologicznych PIG: <http://geoportal.pgi.gov.pl/cbdg>)

W gminie Otmuchów występują złoża kamieni drogowych i budowlanych, w formacjach granitowych i gnejsach. Znajdują się tu również złoża łąw i amfibolitów. Kruszywa naturalne w gminie Otmuchów pochodzą z okresu czwartorzędu i występują przede wszystkim w osadach rzecznych teras erozyjno-akumulacyjnych i akumulacyjnych rzeki Nysy Kłodzkiej. Jedno z najzasobniejszych złóż kruszyw naturalnych znajduje się na terenie Jeziora Otmuchowskiego. Największe czynne kopalnie surowców mineralnych znajdują się w Wójcicach, Nadziejowie i Kamiennej Górze.

IV.9. GŁÓWNE PROBLEMY ZWIĄZANE Z OCHRONĄ ŚRODOWISKA

1. Zagrożenie wód powierzchniowych i podziemnych

Niski poziom skanalizowania gminy oraz dane o ilościach zużytej wody i o ściekach skierowanych do oczyszczalni wskazują na to, że znaczna ilość ścieków komunalnych trafia w sposób niekontrolowany i nielegalny do środowiska. Problem ten potęgowany jest tym, że uwarunkowania geologiczne i hydrogeologiczne nie sprzyjają zachowaniu należytego bezpieczeństwa wodom podziemnym. Ponadto, część miejscowości w rejonie Jeziora Otmuchowskiego nie ma systemu kanalizacji sanitarnej, co w konsekwencji powoduje kierowanie części ścieków do wód tego zbiornika. Jednocześnie postępuje zjawisko stopniowego wzrostu presji urbanistycznej i turystycznej, przy czym nie zawsze ma ona charakter zgodny z prawem, bowiem nad brzegiem jeziora powstają także samowole budowlane.

2. Niewystarczająco efektywny system gospodarki odpadami komunalnymi

Obecny system gospodarki odpadami w gminie nie jest w stanie zapewnić spełnienia wszystkich przyszłych wymogów prawnych dotyczących poziomów odzysku odpadów opakowaniowych i ograniczenia składowania odpadów komunalnych, szczególnie frakcji ulegającej biodegradacji. Jest to związane z niewystarczającym systemem selektywnego zbierania odpadów oraz niedostatecznym stanem infrastruktury do zagospodarowania odpadów. Zebrane ilości odpadów komunalnych pozwalają również na postawienie tezy, iż nie wszystkie wytwarzane przez mieszkańców odpady trafiają do systemu ich legalnego zagospodarowania. Należy również pamiętać, że począwszy od stycznia 2013 roku zabronione będzie składowanie odpadów które mają następujące wartości fizyko-chemiczne: ciepło spalania: pow. 6 MJ/kg suchej masy, ogólny węgiel organiczny: pow. 5 % suchej masy, strata przy prażeniu: pow. 8 % suchej masy. W praktyce oznacza to zakaz składowania zmieszanych odpadów komunalnych.

Podjęte obecnie działania organizacyjne i inwestycyjne pozwalają sądzić, że w ciągu najbliższych lat wskazane powyżej problemy zostaną rozwiązane.

3. Emisja hałasu związana transportem drogowym oraz wydobyciem i transportem surowców mineralnych

Znaczna część miejscowości na terenie gminy Otmuchów położona jest wzdłuż dróg mających dla poszczególnych wsi charakter tranzytowy, co niekiedy powoduje uciążliwości związane z emisją hałasu i zanieczyszczeniem powietrza.. Obydwa zjawiska mają kluczowe przełożenie na jakość życia mieszkańców. Sytuacja ta może być szczególnie dotkliwa

w rejonach wydobywania surowców mineralnych, gdzie oddziaływanie transportu będzie się kumulowało z hałasem generowanym podczas wydobywania kopalin. Na terenie gminy problem ten jest nabrzmiały w rejonie miejscowości Kamienna Góra, na pograniczu z gminą Głuchołazy i Nysa.

Zła jakość powietrza i uciążliwość akustyczna są problemami charakterystycznymi dla środowiska miejskiego. Niewydolny system gospodarki odpadami, nie dający gwarancji spełnienia wymogów prawnych jest bolączką niemal wszystkich samorządów w Polsce. Rozwiązania tych kłopotów należy szukać w innowacyjnych rozwiązaniach oraz najlepszych przykładach z krajów „starej Unii”. W swej istocie opierają się one na strategicznym, całościowym i zintegrowanym podejściu do sedna problemu, które ma na celu nadanie problemom środowiskowym priorytetowej rangi oraz dążenie do wykorzystania wszystkich prawnych i organizacyjnych narzędzi w celu doprowadzenia sytuacji do stanu zadowalającego. Kwestie techniczne pozostają przy tym de facto rzeczą wtórną, gdyż są one samoistnym rezultatem wcześniej określonych celów i kierunków działań.

V. STRATEGIA OCHRONY ŚRODOWISKA

Identyfikacja celów i priorytetów w stosunku do poszczególnych komponentów środowiska i systemu jego ochrony odbyła się w oparciu o dokumenty nadrzędne, zwłaszcza II Politykę Ekologiczną Państwa i Wojewódzki Program Ochrony Środowiska. Miało to na celu wymaganą prawem zgodność tych dokumentów. Zapisy dokumentów wyższego szczebla odniesiono do specyfiki ochrony środowiska w warunkach gmin miejsko - wiejskich. W przypadku ochrony środowiska rozpatrywanej na tej płaszczyźnie, szczególnego znaczenia nabiera kwestia zapewnienia dobrego stanu środowiska w miejscu zamieszkania, edukacji, pracy, leczenia i wypoczynku mieszkańców, jak również zagwarantowanie zrównoważonego wykorzystania zasobów środowiska. Dlatego określone w niniejszym dokumencie cele i priorytety ogniskują się na tych sytuacjach i miejscach, które stwarzają zagrożenie dla życia i zdrowia mieszkańców (m.in. ponadnormatywne zanieczyszczenie powietrza i natężenie hałasu), oraz na degradacji zasobów naturalnych. Określona w dalszych punktach strategia ma też na celu uniknięcie ewentualnych negatywnych konsekwencji prawnych i gospodarczych mających związek z niespełnieniem przepisów o ochronie środowiska.

V.1. SYSTEM ZARZĄDZANIA OCHRONĄ ŚRODOWISKA

Sposób podejścia do kwestii ochrony środowiska w polityce gminy powinien być w pełni spójny z wizją regionu przyjaznego do życia, alternatywnego miejsca nauki i pracy w stosunku do większych aglomeracji. Otmuchów dysponuje warunkami by stać się liderem w ochronie środowiska przyrodniczego wśród gmin o zbliżonej wielkości i o podobnym charakterze. Doświadczenia krajów wysokorozwiniętych wskazują, że jakość środowiska naturalnego staje się ważnym kryterium wyboru miejsca zamieszkania, dlatego zapewnianie najwyższych standardów jakości wody i powietrza, spokojnych miejsc wypoczynku i kontaktu z przyrodą powinno stać się kluczowym elementem strategii rozwoju gminy. Ochrona środowiska nie tylko poprawia jego jakość, jest to też dynamicznie rozwijająca się branża gospodarki, która dla wielu regionów Europy staje się fundamentem rozwoju ekonomicznego i społecznego.

V.1.1. Włączanie aspektów ekologicznych do polityki gminy

Stan środowiska danego regionu jest ściśle związany z jego rozwojem społeczno-gospodarczym. Analiza poszczególnych dziedzin gospodarki, tendencji i kierunków zmian z punktu widzenia presji wywieranej na środowisko pozwala ocenić, jaki wpływ ma rozwój regionu na zachowanie naturalnych cech środowiska. Dla wielu dokumentów strategicznych

opracowywanych przez Urząd Miejski w Otmuchowie będzie wykonywana strategiczna ocena oddziaływania na środowisko. Zasadnym jest przyjęcie, że w trakcie tych ocen będzie dokonywana ocena zgodności z celami określonymi w niniejszym dokumencie.

Cel strategiczny:

Zarządzanie ochroną środowiska zintegrowane z innymi dziedzinami funkcjonowania gminy oraz uwzględnianie celów ekologicznych na równi z celami gospodarczymi i społecznymi przy sporządzaniu strategii, polityk, planów i programów w poszczególnych dziedzinach gospodarowania.

Cele krótkoterminowy do 2015 r.:

1. Harmonizacja rozwoju gospodarczego i społecznego z wysokiej jakości ochroną środowiska.
2. Uwzględnianie celów ochrony środowiska w dokumentach strategicznych wszystkich szczebli oraz przeprowadzanie oceny skutków ekologicznych ich realizacji.

Cel długoterminowy do 2019 r.:

Nadanie ochronie środowiska priorytetowej rangi w polityce gminy.

V.1.2. Planowanie przestrzenne

Stopniowe rozprzestrzenianie zabudowy mieszkaniowej i usługowej na terenie gminy nie daje pewności zachowania prawidłowego funkcjonowania korytarzy ekologicznych oraz przestrzeni stanowiącej siedliska (w tym – żerowiska, miejsca rozrodu, itp.), niezbędnych dla zachowania ekosystemu we właściwym stanie ochrony. Zajmowanie kolejnych terenów przyczynia się także do problemów transportowych (większe natężenie transportu samochodowego), pogarszając tym samym jakość powietrza i klimatu akustycznego. Ponadto, zasiedlanie nowych obszarów prowadzi do dalszej marginalizacji obszarów problemowych, np. części gminy wymagających rewitalizacji obszarów przemysłowych.

Zapisy dokumentów strategicznych gminy Otmuchów dotyczące ochrony środowiska nie w pełni znajdują odzwierciedlenie w rzeczywistości, co widać m.in. na przykładzie kanalizacji oraz obszarów i obiektów kwalifikujących się do objęcia ich prawną ochroną na mocy przepisów o ochronie przyrody.

Ponadto, w planach zagospodarowania przestrzennego i w strategiach dotyczących rozwoju gminy można zawrzeć wiele zapisów mających zasadnicze znaczenie dla poziomu ochrony środowiska, np. kształtowanie terenów zielonych i zagwarantowanie odpowiedniej powierzchni biologicznie czynnej, retencjonowanie wód opadowych, tworzenie naturalnych

ekranów akustycznych, itp. W związku z powyższym, wyznaczono następujące cele do realizacji:

Cel strategiczny:

Ekologizacja planowania przestrzennego zapewniająca utrzymanie równowagi przyrodniczej w procesie organizacji przestrzeni dla potrzeb społeczeństwa, z zachowaniem warunków zapewniających ochronę środowiska przed nadmiernym poziomem hałasu i innymi uciążliwościami o źródle antropogenicznym.

Cele krótkoterminowe do 2015 r.:

1. Ekologizacja planowania przestrzennego.
2. Zapewnienie wysokich standardów prognoz oddziaływania na środowisko, wykonywanych dla potrzeb planowania przestrzennego i strategicznego.

Cel długoterminowy do 2019 r.:

Harmonizowanie rozwoju gospodarczego i społecznego z ochroną środowiska i krajobrazu, w tym w szczególności:

- rozstrzygnięcie o lokalizacji obiektów mogących znacząco oddziaływać na środowisko,
- wskazywanie obszarów o szczególnych walorach przyrodniczych, w tym korytarzy ekologicznych, oraz uwzględnianie w dokumentach planistycznych wymagań koniecznych do ochrony tych obszarów,
- uwzględnianie ochrony krajobrazu kulturowego, w tym układów urbanistycznych, charakterystycznej zabudowy, panoram i osi widokowych, zieleni itp.

V.I.3. Edukacja ekologiczna

Jednym z podstawowych warunków wprowadzania w życie zasad zrównoważonego rozwoju i wdrażania w gminie zadań ujętych w programie ochrony środowiska jest aktywny udział świadomego i dobrze wyedukowanego społeczeństwa. Poza edukacją ekologiczną mieszkańców dotyczącą ochrony środowiska w ich życiu codziennym istotna jest również edukacja wśród właścicieli małych i średnich przedsiębiorstw oraz organów administracji i nauczycieli prowadzących edukację ekologiczną w szkołach. Organizacja edukacji ekologicznej powinna obejmować edukację ekologiczną w formalnym systemie kształcenia oraz pozaszkolny system edukacji. Rola organów samorządowych w tym zakresie obejmuje:

- współdziałanie przy opracowywaniu i realizacji lokalnych działań z zakresu edukacji ekologicznej z organizacjami, instytucjami, kościołami i związkami wyznaniowymi, zakładami pracy, przedstawicielami społeczności lokalnych,

- utrzymywanie ścisłej współpracy ze szkołami, zapewniając im warunki do prowadzenia edukacji ekologicznej,
- zapewnienie społeczeństwu dostępu do informacji o środowisku i jego ochronie,
- upowszechnianie wiedzy o środowisku i jego ochronie.

Działania zmierzające do realizacji tego celu mają charakter działań ciągłych, długookresowych i trudno jest tu wyznaczyć cele do osiągnięcia na najbliższe lata. W tym okresie należy zainicjować działania organizacyjne, zmierzające do stworzenia sprawnego systemu edukacji ekologicznej, którego zadaniem jest stały wzrost świadomości mieszkańców.

Podnoszenie świadomości ekologicznej społeczeństwa jest celem samym w sobie, jednak w aktualnej sytuacji gminy Otmuchów celowym wydaje się skoncentrowanie na zachowaniach, które z postawy proekologicznej wynikają, bowiem istotnym jest zwiększenie zainteresowania społeczeństwa ochroną środowiska i czynny udział w jej planowaniu jak i realizacji. Działania (np. te realizowane wg POŚ) wsparte przychylną opinią publiczną będą miały większą polityczną siłę, a działania prośrodowiskowe (np. selektywne zbieranie odpadów niebezpiecznych) bardziej skuteczne.

Cel strategiczny:

Upowszechnianie praktycznego wdrażania idei zrównoważonego rozwoju we wszystkich sferach życia, uwzględniając również pracę i wypoczynek człowieka, czyli objęcie permanentną edukacją ekologiczną wszystkich mieszkańców gminy na wszystkich stopniach edukacji formalnej i nieformalnej.

Cele krótkookresowe do 2015 r.:

1. Zapewnienie kompleksowego systemu gromadzenia i udostępniania informacji o środowisku i jego ochronie.
2. Upowszechnienie wiedzy o walorach przyrodniczych gminy oraz o zachowaniach proekologicznych.
3. Zwiększanie atrakcyjności i popularności rekreacji i turystyki w kontekście walorów przyrodniczych gminy.

Cele długoterminowe do 2019 r.:

1. Wzrost świadomości ekologicznej społeczeństwa, zagwarantowanie szerokiego dostępu do informacji o środowisku i jego ochronie.
2. Znajomość walorów przyrodniczych terenu gminy.

V.2. OCHRONA POWIETRZA

Według doniesień naukowych oraz raportów Europejskiej Agencji Środowiska, jakość powietrza w miastach jest jednym z głównych czynników decydujących o średniej długości życia w Europie. Podstawowym powodem istotności jakości powietrza w polityce jest wpływ na zdrowie mieszkańców. Zdaniem Komisji Europejskiej obecnie w UE odnotowuje się skrócenie średniej długości życia o ponad 8 miesięcy spowodowane obecnością pyłu PM2.5 w powietrzu, równoznaczne z utratą 3,6 milionów lat życia rocznie. W odniesieniu do ozonu, szacuje się, że będzie on przyczyną około 21 000 przedwczesnych zgonów w 2020 r. Zjawisko to ma poważne konsekwencje w odniesieniu do jakości życia. Szczególnie narażone są dzieci, osoby starsze oraz osoby cierpiące na astmę i choroby sercowo-naczyniowe.

Poprawa jakości powietrza powinna stać się jednym z głównych celów polityki regionu. Ochrona powietrza jest niezwykle kosztowna, dlatego wszelkie działania powinny dawać maksymalny efekt ekologiczny. Można tu podkreślić następujące przyczyny zanieczyszczenia i środki wobec nich zaradcze:

ŹRÓDŁO	PROBLEMY	PROPONOWANE DZIAŁANIA
NISKA EMISJA	Spalanie węgla w starych piecach i kotłach Spalanie najtańszego węgla, złej jakości Spalanie odpadów	<ul style="list-style-type: none"> – Podłączanie do sieci ciepłowniczej – Wymiana kotłów/pieców na gazowe – Wymiana kotłów / pieców na retortowe lub nowoczesne węglowe – Działania wspomagające typu: termoizolacja, kolektory słoneczne (zmniejszenie zapotrzebowania na ciepło), izolacja systemów ciepłowniczych – Kampanie promocyjno-edukacyjne
TRANSPORT	Pylenie wtórne z dróg Spaliny pojazdów (szczególnie z silników wysokoprężnych)	<ul style="list-style-type: none"> – Zmiany w układzie komunikacyjnym miast i upłynnienie ruchu – Czyszczenie ulic metodą moką (z zachowaniem odpowiedniej częstotliwości) – Strefy ograniczonego ruchu – wjazd możliwy dla samochodów spełniających normy EURO 3 i wyższe

Tabela nr 7. Relacje pomiędzy źródłem negatywnego oddziaływania na jakość powietrza atmosferycznego a możliwymi działaniami minimalizującymi zagrożenie u źródła.

Należy wspomnieć również o opublikowanej w maju 2008 r. dyrektywie w sprawie jakości powietrza atmosferycznego i w sprawie czystszej powietrza dla Europy. Zgodnie z dyrektywą państwa członkowskie są zobowiązane do zmniejszenia do 2020 r. narażenia na działanie pyłu PM2,5 na obszarach miejskich o średnio 20 proc. w porównaniu z poziomem z roku 2010. Na obszarach tych poziom narażenia należy zredukować do 2015 r. do wartości poniżej 20 µg/m³. Na całym pozostałym swoim terytorium (tj. poza obszarami miejskimi) państwa członkowskie będą zmuszone do przestrzegania dopuszczalnej wartości dla PM2,5

wynoszącej maksymalnie 25 µg/m³. Wartość tą należy osiągnąć do 2015 r., a w miarę możliwości do 2010 r.; równocześnie należy wykazać, że podjęto wszystkie stosowne środki służące ograniczeniu zanieczyszczeń. Termin osiągnięcia zgodności z normami dotyczących PM10 mógł zostać przedłużony o trzy lata po wejściu w życie dyrektywy (tj. połowa roku 2011) lub, w przypadku dwutlenku azotu i benzenu, o maksymalnie pięć lat (2010 – 2015) pod warunkiem, że w pełni wdrożono odnośne unijne instrumenty prawne, takie jak dyrektywa dotycząca zintegrowanego zapobiegania zanieczyszczeniom i ich kontroli, oraz że podjęto wszystkie stosowne środki służące ograniczeniu zanieczyszczeń.

Cel strategiczny:

Uzyskanie dobrej (zgodnej z prawem) jakości powietrza atmosferycznego jako element trwałej poprawy standardu życia mieszkańców i utrzymania dobrego stanu środowiska gminy.

Cele krótkookresowe do 2015 r.:

1. Zmniejszenie zanieczyszczenia powietrza pyłem PM10 i PM2,5 oraz tlenkami azotu i tlenkami siarki do poziomów określonych w prawie.
2. Promocja i wspomaganie rozwoju wykorzystania odnawialnych źródeł energii oraz technologii energooszczędnych.
3. Opracowanie planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe.

Cele długoterminowe do 2019 r.:

1. Wsparcie projektów w zakresie budowy urządzeń i instalacji do produkcji i transportu energii odnawialnej.
2. Promowanie i popularyzacja modelowych rozwiązań w zakresie wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych.
3. Spełnienie wymagań prawnych w zakresie jakości powietrza.
4. Tworzenie preferencji dla nowych podmiotów gospodarczych wykorzystujących przyjazne środowisku technologie wytwarzania.

V.3. OCHRONA PRZED HAŁASEM

W zakresie hałasu pochodzącego z transportu samochodowego, poprawy stanu akustycznego należy spodziewać się w wyniku modernizacji i przebudowy tras komunikacyjnych, właściwej dbałości o stan nawierzchni dróg oraz budowy obwodnic. Redukcję uciążliwości hałasu komunikacyjnego można uzyskać również poprzez zastosowanie ekranów akustycznych oraz wymianę okien na dźwiękoizolacyjne. W planach

zagospodarowania przewidzieć należy wydzielenie terenów zieleni izolacyjnej w obrębie terenów zabudowy mieszkaniowej od strony ciągów komunikacyjnych.

W zakresie ograniczenia hałasu ze źródeł przemysłowych pochodzących od każdego pojedynczego zakładu przemysłowego, warsztatu czy placówki handlowo-usługowej, należy identyfikować uciążliwe obiekty oraz podejmować działania administracyjne w celu ograniczenia uciążliwości hałasowych.

Cel strategiczny:

Zmniejszenie powierzchni obszarów objętych zasięgiem szkodliwego oddziaływania hałasu komunikacyjnego i przemysłowego.

Cel krótkookresowy do 2015 r.:

Ograniczenie uciążliwości hałasowych ze źródeł komunikacyjnych i przemysłowych.

Cele długoterminowe do 2019 r.:

Zmniejszenie wielkości obszarów, na których stwierdza się ponadnormatywne poziomy hałasu poprzez:

- prowadzenie bieżących remontów dróg gminnych,
- identyfikacja źródeł uciążliwości akustycznych oraz podejmowanie działań administracyjnych w celu ograniczenia uciążliwości,
- ograniczenie uciążliwości akustycznej dróg i tras kolejowych do poziomu wymaganego przepisami,
- uwzględnianie w ewentualnych zmianach miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego dopuszczalnych wartości poziomu dźwięku w środowisku dla poszczególnych jednostek strukturalnych.

V.4. OCHRONA I WYKORZYSTANIE WÓD

Z analizy aktualnego stanu gospodarki wodno-ściekowej w gminie Otmuchów wynika, że potencjalne źródło zagrożenia jakości wód powierzchniowych i podziemnych stanowią przede wszystkim:

- ścieki bytowe i komunalne z zabudowy mieszkaniowej na obszarach nieskanalizowanych,
- niedostatecznie oczyszczone ścieki deszczowe spływające z terenów zanieczyszczonych,
- zanieczyszczenia spływające z pól, szczególnie w okresach po nawożeniu gruntów rolnych.

W związku z powyższym należy podjąć w gminie działania mające na celu wyeliminowanie tych zagrożeń. Służyć temu mają następujące cele:

Cele strategiczne:

1. Zabezpieczenia środowiska przed negatywnym oddziaływaniem ścieków bytowych poprzez rozbudowę systemu kanalizacji oraz objęcie pełnym nadzorem gospodarkę ściekami na terenach nieskanalizowanych.
2. Osiągnięcie celów środowiskowych określonych w Planie gospodarowania wodami na obszarze dorzecza.

Cele krótkoterminowe do 2015 r.:

1. Zidentyfikowanie potrzeb w zakresie modernizacji i rozbudowy sieci wodociągowej i kanalizacyjnej oraz możliwości retencjonowania wód opadowych i roztopowych.
2. Skanalizowanie najbardziej problemowych obszarów gminy.
3. Zidentyfikowanie lokalnych źródeł zanieczyszczeń zasobów wodnych oraz zmniejszenie ich oddziaływania na środowisko.

Cele długoterminowe do 2015 r.:

1. Zapewniona ochrona zasobów wodnych przed degradacją ilościowo – jakościową.
2. Zoptymalizowanie wykorzystania wód dla celów użytkowych - równoważenie poboru i zużycia wody.
3. Renaturalizacja wybranych odcinków cieków i zbiorników wodnych.
4. Identyfikacja i zalegalizowanie nielegalnych kolektorów i rowów służących do odprowadzania ścieków bytowych i komunalnych.

V.5. OCHRONA PRZYRODY

W stosunku do czasu, kiedy powstawał aktualizowany obecnie POŚ, zaszły znaczące zmiany w stosowaniu przepisów o ochronie przyrody w Polsce. Jest to związane m.in. z silnym dążeniem Unii Europejskiej do strategicznego zatrzymania spadku bioróżnorodności, które wyraża się poprzez mocną egzekucję zapisów dyrektyw związanych z ochroną przyrody.

Dobry system ochrony przyrody w gminie ma bardzo duże przełożenie na jakość ochrony innych komponentów środowiska oraz na proekologiczne zachowania społeczeństwa poprzez odwołanie się do wartości estetycznych i emocjonalnych. Liczne publikacje podkreślają, jak duże znaczenie ma zieleń miejska dla bilansu hydrogeologicznego, oczyszczania powietrza, tworzenia mikroklimatu, likwidacji zjawiska „miejskiej wyspy ciepła” oraz zmniejszania dyskomfortu związanego z emisją hałasu. Warto również dodać, że istnienie obszarów o wysokich walorach przyrodniczych, które są objęte odpowiednim

systemem prawnej ochrony, jest wielką szansą biznesową i narzędziem marketingowym, które można zastosować dla promocji i rozwoju gminy.

Cel strategiczny:

Wzmocnienie zasad ochrony przyrody oraz harmonijne gospodarowanie na obszarach prawnie chronionych i kwalifikujących się do ochrony prawnej, w szczególności poprzez procedury związane z planowaniem przestrzennym i realizacją procesów inwestycyjnych.

Cele krótkoterminowe do 2015 r.:

1. Objęcie ochroną prawną obszarów i obiektów wytypowanych do ochrony w dotychczasowym i projektowanym studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego.
2. Wytypowanie niezagospodarowanych terenów, na których możliwe i zasadne jest wprowadzenie zieleni rekreacyjnej oraz przyrodnicze zagospodarowanie tych terenów i udostępnienie społeczeństwu w celach rekreacyjnych.
3. Wzmocnienie skuteczności decyzji administracyjnych w zakresie wymagań dotyczących ochrony przyrody poprzez rozszerzenie współdziałania wydziałów: urbanistyki, architektury i budownictwa oraz ochrony środowiska i rolnictwa.
4. Popularyzowanie wiedzy o walorach przyrodniczych gminy Otmuchów.

Cele długoterminowe do 2015 r.:

1. Rozbudowa i pielęgnacja systemu zieleni miejskiej, w tym zabytkowych założeń zieleni.
2. Rozbudowa zieleni urządzonej w obszarach rekreacyjno – wypoczynkowych (istniejących i projektowanych) oraz zieleni izolacyjno – osłonowej wzdłuż ciągów komunikacyjnych.
3. Ochrona krajobrazu kulturowego a w szczególności przeprowadzenie pełnej rekultywacji terenów zdegradowanych położonych w granicach miejskiego systemu przyrodniczego - w pierwszej kolejności w granicach dolin rzecznych.

V.6. GOSPODARKA ODPADAMI

Zasadnicza część wyzwań dotyczących gospodarki odpadami znajduje się w Wojewódzkim Planie Gospodarki Odpadami oraz w przepisach prawnych. Jak wykazano we wcześniejszej części opracowania, głównymi problemami wymagającymi rozwiązania są: uszczelnienie systemu zbierania odpadów komunalnych, rozwój selektywnej zbiórki odpadów oraz utworzenie infrastruktury zagospodarowania zebranych odpadów.

Cel strategiczny:

Utworzenie sprawnego systemu gospodarki odpadami zintegrowanego z pozostałymi dziedzinami ochrony środowiska i gospodarki komunalnej.

Cele krótkoterminowe do 2015 r.:

1. Stworzenie systemu gospodarki odpadami komunalnymi zapewniającego uzyskanie zgodności z przepisami oraz planami gospodarki odpadami wyższego szczebla do dnia 30 czerwca 2013 r.
2. Intensywny rozwój systemu selektywnego zbierania odpadów od mieszkańców i podmiotów gospodarczych.
3. Zidentyfikowanie miejsc nielegalnego magazynowania i składowania odpadów oraz doprowadzenie do usunięcia odpadów i przywrócenia właściwego stanu środowiska.

Cele długoterminowe do 2019 r.:

1. Stworzenie sprawnego systemu gospodarki odpadami komunalnymi poprzez zwiększenie strumienia odpadów kierowanego do odzysku, zwłaszcza odpadów zbieranych selektywnie, oraz ograniczanie unieszkodliwiania odpadów w sposób polegający na ich składowaniu na składowisku.
2. Stworzenie sprawnie działającego systemu gospodarki odpadami, zapewniającego odpowiednią moc przerobową instalacji gospodarki odpadami, możliwie duże wykorzystanie tej mocy oraz odpowiedni nadzór nad przepływem strumienia odpadów, zapewniający bezpieczeństwo środowiska przed zanieczyszczeniem.

V.7. OCHRONA POWIERZCHNI ZIEMI

Środowisko geologiczne i pedologiczne rejonu gminy Otmuchów jest wrażliwe na wpływ czynników zewnętrznych (np. zanieczyszczenia). Wpływ ten jest tylko częściowo zależny od czynników generowanych z obszaru gminy, bowiem istotne są również źródła wykraczające nawet poza jej granice: nieprawidłowe zagospodarowanie ścieków oraz sposób prowadzenia gospodarki rolnej. Natomiast na terenie gminy Otmuchów możliwe jest podjęcie działań przyczyniających się do poprawy zabezpieczenia powierzchni ziemi i środowiska hydrogeologicznego. Służyć temu mają wskazane poniżej cele.

Cel strategiczny:

Zabezpieczenie powierzchni ziemi poprzez odpowiedni system zagospodarowania ścieków i odpadów oraz rekultywację i przywracanie funkcji przyrodniczej terenów i gruntów zdegradowanych.

Cele krótkoterminowe do 2015 r. :

1. Identyfikacja i inwentaryzacja miejsc zanieczyszczonych oraz podejmowanie działań w celu doprowadzenia środowiska do stanu właściwego.
2. Upowszechnienie prośrodowiskowych metod zagospodarowania powierzchni terenu.
3. Zapewnienie mechanizmów gwarantujących sprawne zarządzanie masami ziemnymi.
4. Wspieranie odzysku oraz wykorzystania odpadów budowlanych.

Cele długoterminowe do 2019 r.:

1. Ochrona gleb przed negatywnym wpływem czynników naturalnych i antropogenicznych.
2. Wykreowanie mechanizmów sprzyjających zagospodarowaniu terenów przemysłowych zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju.

V.8 BEZPIECZEŃSTWO CHEMICZNE I BIOLOGICZNE

Na terenie gminy Otmuchów występuje małe zagrożenie wystąpienia sytuacji mogących pogorszyć stan środowiska i stanowić zagrożenie dla zdrowia i życia mieszkańców. Jest ono związane przede wszystkim z transportem drogowym. Wychodząc temu naprzeciw, sformułowano następujące cele do realizacji:

Cel strategiczny:

Trwałe zabezpieczenie przed ryzykiem wystąpienia poważnej awarii oraz udoskonalenie istniejącego systemu ratowniczego na wypadek zaistnienia poważnej awarii.

Cele krótkoterminowe do 2015 r.:

1. Doskonalenie zasad współpracy pomiędzy jednostkami odpowiedzialnymi za minimalizację skutków wystąpienia poważnej awarii, w sposób zabezpieczający sprawne podejmowanie decyzji dotyczących ratownictwa i usuwania skutków awarii.
2. Uwzględnianie w przyszłych dokumentach planistycznych potencjalnych stref zagrożenia związanych z ryzykiem wystąpienia poważnych awarii wokół tras komunikacyjnych.

Cele długoterminowe do 2019 r.:

1. Zapewnienie sprawnego systemu reagowania na wypadki z udziałem substancji niebezpiecznych.
2. Zapewnienie świadomości mieszkańców na temat ryzyka związanego z transportem substancji niebezpiecznych.

VI. PROGRAM WYKONAWCZY

VI.1. INSTRUMENTY ZARZĄDZANIA OCHRONĄ ŚRODOWISKA

Głównym realizatorem Programu Ochrony Środowiska jest Burmistrz Otmuchowa. Proponuje się wyznaczenie przez Burmistrza osoby odpowiedzialnej za monitorowanie wdrażanie POŚ. Osoba ta pełniłaby rolę koordynatora pomiędzy Radą Miejską, przedsiębiorstwami, instytucjami ochrony środowiska oraz społeczeństwem. Wśród instrumentów realizacji zadań programu i zarządzania ochroną środowiska wyróżnić można instrumenty prawne, ekonomiczno-finansowe, edukacyjno-informacyjne oraz organizacyjno-planistyczne.

Instrumenty prawne

Instrumenty prawne służące realizacji POŚ wynikają z zadań i kompetencji gminy w zakresie ochrony środowiska, do których należą m.in.:

- wpisywanie do wszystkich dokumentów strategicznych i planistycznych wiążących warunków ochrony środowiska,
- podejmowanie działań związanych z gospodarowaniem przestrzenią, tak aby w ich trakcie realizowane były cele ochrony środowiska (zapobieganie powstawaniu zanieczyszczeń, przywracanie środowiska do właściwego stanu, zachowanie walorów krajobrazowych),
- ustalanie szczegółowych zasad utrzymania czystości i porządku na terenie gminy,
- zbiorowe zaopatrzenie w wodę i zbiorowe odprowadzanie ścieków,
- prowadzenie ewidencji zbiorników bezodpływowych i lokalnych oczyszczalni ścieków,
- wydawanie decyzji nakazującej posiadaczowi odpadów usunięcie odpadów z miejsc nie przeznaczonych do ich składowania lub magazynowania, wskazując sposób wykonania tej decyzji,
- przyjmowanie wyników pomiarów wielkości emisji z instalacji,
- wydawanie decyzji zobowiązującej do prowadzenia dodatkowych (poza określonymi ustawą) pomiarów wielkości emisji z instalacji oraz przyjmowanie wyników tych pomiarów,
- przyjmowanie zgłoszenia instalacji nie wymagającej pozwolenia emisyjnego,
- wydawanie decyzji ustalającej wymagania dotyczące ochrony środowiska dla instalacji, z której emisja nie wymaga pozwolenia,
- przyjmowanie od wskazanych podmiotów i przekazywanie marszałkowi województwa informacji o wykorzystanych substancjach stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska (m.in. wyroby zawierające azbest),

- nakładanie w drodze decyzji obowiązku wykonania przez osobę fizyczną czynności zmierzających do ograniczenia negatywnego oddziaływania instalacji lub urządzenia na środowisko wraz ze wstrzymywaniem eksploatacji instalacji,
- możliwość ustanawiania ograniczenia, co do czasu funkcjonowania instalacji lub korzystania z urządzeń, z których emitowany hałas może negatywnie oddziaływać na środowisko,
- wprowadzanie określonych form ochrony przyrody (pomniki przyrody, stanowiska dokumentacyjne przyrody nieożywionej, zespoły przyrodniczo-krajobrazowe, użytki ekologiczne),
- wydawanie zezwoleń na usuwanie drzew i krzewów z terenu nieruchomości,
- kontrola przestrzegania i stosowania przepisów o ochronie środowiska w zakresie objętym kompetencjami gminy,
- występowanie w charakterze oskarżyciela publicznego w sprawach o wykroczenia przeciw przepisom o ochronie środowiska,
- występowanie do wojewódzkiego inspektora ochrony środowiska o podjęcie odpowiednich działań będących w jego kompetencji, jeżeli w wyniku kontroli stwierdzono naruszenie przez kontrolowany podmiot przepisów o ochronie środowiska lub występuje uzasadnione podejrzenie, że takie naruszenie mogło nastąpić,
- przyjęcie programu ochrony środowiska oraz sporządzanie co 2 lata raportów z jego realizacji.

Instrumenty ekonomiczno-finansowe

Do instrumentów finansowych należą przede wszystkim: opłaty za korzystanie ze środowiska, administracyjne kary pieniężne, kredyty i dotacje z funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej oraz innych funduszy ekologicznych i unijnych, pomoc publiczna na ochronę środowiska w postaci preferencyjnych pożyczek i kredytów, dotacji, odroczeń, rozłożenia na raty i umorzeń płatności wobec budżetu i jednostek samorządu terytorialnego, zwolnień i ulg podatkowych. Opłaty pobierane są za:

- wprowadzanie gazów lub pyłów do powietrza,
- pobór wód i wprowadzanie ścieków do wód lub do ziemi,
- składowanie odpadów,
- wyłączanie gruntów rolnych i leśnych z produkcji,
- usuwanie drzew i krzewów.

System opłat za gospodarcze korzystanie ze środowiska skłania przedsiębiorstwa do minimalizowania negatywnego oddziaływania na środowisko m.in. poprzez lokalizację produkcji, dobór technologii, oszczędniejsze korzystanie z zasobów naturalnych czy

instalowanie urządzeń ochronnych. Gromadzone środki finansowe przekazywane są następnie do funduszy ochrony środowiska różnych szczebli oraz funduszu ochrony gruntów rolnych.

Administracyjne kary pieniężne ustala się za określone działania niezgodne z prawem. W odniesieniu do wód, powietrza, odpadów i hałasu karę wymierza wojewódzki inspektor ochrony środowiska, a w odniesieniu do drzew i krzewów - organ gminy. Stawki kar są kilkakrotnie wyższe niż opłaty i trafiają do funduszy celowych. Przepisy o ochronie środowiska przewidują możliwość odraczania, zmniejszania lub umarzania administracyjnych kar pieniężnych.

Na szczeblu gminnym bardzo istotnym instrumentem finansowym i ekonomicznym mogą być m.in.:

- przede wszystkim: realizacja inwestycji prośrodowiskowych,
- kształtowanie polityki parkingowej poprzez ustalanie opłat za parkowanie pojazdów,
- kształtowanie kosztów zagospodarowania odpadów komunalnych oraz kosztów użytkowania sieci wodociągowo – kanalizacyjnej (w tym – tzw. „podatek deszczowy”),
- dotowanie przedsięwzięć prośrodowiskowych, np. wymiana źródeł energii cieplnej, usuwanie wyrobów zawierających azbest, termomodernizacja, podłączanie do sieci ciepłowniczej i kanalizacyjnej,
- wspieranie dotacjami drobnych zadań inwestycyjnych, takich jak m.in. stojaki rowerowe, kompostowniki, budki dla ptaków i nietoperzy, i in.

Instrumenty edukacyjno-informacyjne

Instrumenty te obejmują: edukację ekologiczną dzieci, młodzieży i dorosłych, dostęp do informacji o środowisku oraz włączenie obywateli i organizacji pozarządowych w procedury planistyczne i decyzyjne, szeroko pojęta współpraca pomiędzy samorządem różnych szczebli, między społeczeństwem i władzami, jak i władzami a podmiotami gospodarczymi. Współpraca ta jest konieczna przy praktycznym wdrażaniu programu ochrony środowiska.

Działania edukacyjne powinny być realizowane w różnych formach i na różnych poziomach, począwszy od szkół wszystkich stopni, a skończywszy na tematycznych szkoleniach adresowanych do poszczególnych grup zawodowych i organizacji. Często popełnianym błędem jest prowadzenie działań edukacyjnych nastawionych wyłącznie na edukację szkolną, która w większości przypadków jest niewystarczająca dla kształtowania trwałych zachowań. Istotnym wydaje się być pokazanie mieszkańcom faktycznego wpływu ich działań i zachowań na środowisko. Przykładem może być zwrócenie uwagi na kwestię przewozu 50 osób: porównując przejechanie tej trasy autobusem komunikacji miejskiej oraz samochodami osobowymi można wykazać różnicę w ilości spalonego paliwa, wyemitowanych spalin oraz zajętego miejsca na drodze. Podobnie, po wyliczeniu ilości

mieszkań w centrum miasta, które są ogrzewane piecami i kotłami opalonymi węglem kamiennym, można oszacować ilość emitowanych zanieczyszczeń gazowych i pyłowych, co można z kolei zsumować z ilością zanieczyszczeń generowanych przez ruch samochodowy. Tego typu dane można następnie zestawić z danymi o zdrowotnych skutkach zanieczyszczenia powietrza.

Obowiązkiem samorządów jest umożliwienie dostępu społeczeństwu do informacji o środowisku i jego ochronie, rozpowszechnianie informacji oraz umożliwienie udziału w postępowaniach dotyczących ochrony środowiska. Obowiązek ten realizuje się poprzez rozwój sprawnego systemu udostępniania i upowszechniania informacji, systemy konsultacji i debat publicznych, wprowadzanie mechanizmów tzw. budowania świadomości (np. kampanie edukacyjne). Wypracowane procedury i strategie działań powinny po ustaleniu i weryfikacji stać się rutyną i podstawą współpracy pomiędzy partnerami różnych szczebli decyzyjnych.

Instrumenty organizacyjno-planistyczne

Na poziomie gminnym instrumentami organizacyjno-planistycznymi służącymi realizacji zadań z zakresu ochrony środowiska są, poza programem ochrony środowiska:

- strategia rozwoju gminy,
- dokumenty dotyczące zagospodarowania przestrzennego,
- programy rewitalizacji,
- plan zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe,
- program usuwania azbestu.

W powyższych dokumentach strategicznych powinny się znaleźć zapisy dotyczące zagadnień ochrony środowiska. Dokumenty opracowane wcześniej niż POŚ powinny z czasem zostać zaktualizowane i zweryfikowane pod względem zagadnień ochrony środowiska.

VI.2. HARMONOGRAM RZECZOWO – WYKONAWCZY

Niniejszy harmonogram przedstawia katalog podstawowych działań i zadań, które powinny być realizowane dla osiągnięcia celów ochrony środowiska przedstawionych w poprzednim rozdziale. Katalog ten nie ma prawnie wiążącej mocy. Nie jest to również katalog zamknięty i kompleksowy. Odnosi się on przede wszystkim do tych działań, których podjęcie leży w zasięgu kompetencji i aktywności władz samorządowych Otmuchowa, lub też których realizacja może być zależna od inicjatywy tych władz. Kolejność zadań i działań nie jest tożsama z priorytetami i kolejnością realizacji, te bowiem są zależne od głównych problemów ochrony środowiska (zidentyfikowanych we wcześniejszej części opracowania) jak i od dostępności środków finansowych. Część zadań jest wyrazem realizacji kilku celów i priorytetów, dlatego też wskazane poniżej działania nie zostały pogrupowane w grupy dedykowane poszczególnym komponentom środowiska. Należy również zaznaczyć, że podane koszty realizacji wynikają jedynie z szacunków; o rzeczywistych kosztach będą decydować wyniki zamówień publicznych, konkursów ofert, itp.

L.p.	Nazwa zadania	Termin realizacji	Jednostka odpowiedzialna	Szacunkowe koszty [PLN]
1	2	3	4	5
1.	Zaangażowanie Wydziału Gospodarki Komunalnej, Rolnictwa i Ochrony Środowiska w procedury strategicznych ocen oddziaływania na środowisko oraz projekty nawiązujące do zagadnień ochrony zieleni koordynowane przez Wydział Rozwoju Infrastruktury, Promocji i Funduszy Europejskich.	zadanie ciągłe	UM	w ramach działalności UM
2.	Wprowadzanie do dokumentów planistycznych oraz do decyzji o warunkach zabudowy zapisów dot. stosowania nawierzchni przepuszczalnych, półprzepuszczalnych i biologicznie czynnych	zadanie ciągłe	UM	w ramach działalności UM
3.	Uwzględnianie w zmianach miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego dopuszczalnych wartości poziomu dźwięku w środowisku	zadanie ciągłe	UM	w ramach działalności UM

L.p.	Nazwa zadania	Termin realizacji	Jednostka odpowiedzialna	Szacunkowe koszty [PLN]
1	2	3	4	5
4.	Uwzględnianie w przyszłych miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego (i zmianach planów) potencjalnych stref zagrożenia związanych z ryzykiem wystąpienia poważnych awarii wokół tras komunikacyjnych	zadanie ciągłe	UM	w ramach działalności UM
5.	Aktywny udział Urzędu Miejskiego w pracach nad opracowywaniem planów zadań ochronnych dla obszarów Natura 2000	zadanie ciągłe	UM	w ramach działalności UM
6.	Aktywny udział Urzędu Miejskiego w pracach służb zarządzania kryzysowego	zadanie ciągłe	UM	w ramach działalności UM
7.	Prowadzenie odpowiedzialnych działań z zakresu edukacji ekologicznej, skierowanych do szerokiego przekroju społeczeństwa	zadanie ciągłe	UM / jednostki oświatowe / organizacje pozarządowe	> 30 000 rocznie
8.	Rozwój i utrzymanie systemu udostępniania informacji o środowisku i jego ochronie w sposób zgodny z przepisami	zadanie ciągłe	UM	w ramach działalności UM
9.	Organizacja letnich półkolonii o tematyce związanej z ochroną środowiska w gminie Otmuchów	zadanie ciągłe	UM / jednostki oświatowe / organizacje pozarządowe	> 10 000 / rok
10.	Szkolenia zawodowe dla administracji ochrony środowiska, gospodarki odpadami i planowania przestrzennego	zadanie ciągłe	UM	5 000 / rok
11.	Opracowanie i opublikowanie w internecie mapy przedstawiającej miejsca, do których można przekazać poszczególne rodzaje odpadów komunalnych i opakowaniowych	zadanie ciągłe	UM	w ramach typowej działalności UM
12.	Wprowadzanie i utrzymanie pasów zieleni izolacyjnej wzdłuż ciągów komunikacyjnych	zadanie ciągłe	UM / zarządcy dróg	w ramach działalności związanej z utrzymaniem dróg i utrzymaniem zieleni miejskiej
13.	Montaż stojaków na rowery przy jednostkach użyteczności publicznej (szkoły, przychodnie zdrowia, urzędy) oraz w innych miejscach.	2012 – 2015	UM	10 000
14.	Czyszczenie ulic miasta Otmuchów „na mokro” w okresach bezdeszczowych	w ramach sprzątnięcia ulic	UM	30 000 / rok

L.p.	Nazwa zadania	Termin realizacji	Jednostka odpowiedzialna	Szacunkowe koszty [PLN]
1	2	3	4	5
15.	Ograniczenie uciążliwości akustycznej dróg i tras kolejowych do poziomu wymaganego normami, budowa ekranów dźwiękochłonnych, stosowanie od strony drogi i torów kolejowych okien o zwiększonej izolacyjności akustycznej, lokalizacja ochronnych pasów zieleni	zadanie ciągłe	zarządcy dróg i kolei, właściciele i zarządcy budynków	b.d.
16.	Egzekwowanie wymagań dotyczących stanu technicznego pojazdów i przestrzegania dozwolonej prędkości ruchu	zadanie ciągłe	Policja / ITD	w ramach typowej działalności
17.	Opracowanie gminnego programu rozbudowy sieci kanalizacyjnej (ze wskazaniem kolejności przedsięwzięć)	2012-2013	UM	w ramach typowej działalności UM
18.	Wykonanie zdjęcia termowizyjnego wskazującego miejsca nielegalnego odprowadzania ścieków do środowiska w strefach przybrzeżnych Jeziora Otmuchowskiego i Nyskiego	2012-2014	UM	15 000
19.	Ścisły nadzór nad częstotliwością opróżniania zbiorników do gromadzenia nieczystości ciekłych oraz nad utrzymaniem tych zbiorników i przydomowych oczyszczalni ścieków	zadanie ciągłe	UM / PINB	w ramach typowej działalności
20.	Budowa kanalizacji sanitarnej w Kałkowie, Wójcicach oraz w Otmuchowie (ul. Grodkowska, Klonowa, Powstańców Śląskich, Sienkiewicza)	2012-2016	UM	16 080 000
21.	Remonty i utrzymanie sieci wodociągowej i kanalizacyjnej	zadanie ciągłe	UM	w ramach typowej działalności
22.	Inwentaryzacja nielegalnych kolektorów i rowów służących do odprowadzania ścieków oraz doprowadzanie do stanu zgodności z prawem	zadanie ciągłe	UM	w ramach typowej działalności
23.	Objęcie ochroną prawną obiektów i obszarów cennych przyrodniczo (w zakresie określonym w Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego	2012-2014	UM	jw.
24.	Pielęgnacja i konserwacja istniejącej zieleni miejskiej, obiektów ochrony przyrody oraz zabytkowych założeń zieleni	zadanie ciągłe	UM	> 50 000 / rok

L.p.	Nazwa zadania	Termin realizacji	Jednostka odpowiedzialna	Szacunkowe koszty [PLN]
1	2	3	4	5
25.	Promowanie i wprowadzanie innowacyjnych form zieleni miejskich, np. zielone dachy, pnącza na ścianach budynków, ekranach akustycznych, ogrodzeniach, słupach i metalowych podporach, girlandy, zielone dachy, itp.	zadanie ciągłe	UM	w ramach środków na rozwój i utrzymanie zieleni miejskiej
26.	Przystąpienie do regionalnej struktury dedykowanej zagospodarowaniu odpadów komunalnych	2012 - 2014	UM	w ramach typowej działalności – z koniecznością uwzględnienia wydatków na budowę systemu gospodarki odpadami komunalnymi
27.	Wspieranie rodzinnych ogrodów działkowych poprzez ułatwienie organizacji odbioru odpadów zielonych	zadanie ciągłe	UM	w ramach kosztów utrzymania czystości w gminie
28.	Instruowanie społeczeństwa o występujących zagrożeniach związanych z powodziami oraz transportem substancji niebezpiecznych oraz o zasadach postępowania w wypadku wystąpienia awarii	zadanie ciągłe	UM	w ramach zadań z zakresu edukacji ekologicznej
29.	Egzekwowanie wymogów dotyczących transportu substancji i odpadów niebezpiecznych	zadanie ciągłe	Policja / ITD	w ramach typowej działalności

WYKAZ STOSOWANYCH SKRÓTÓW:

ITD – Inspekcja Transportu Drogowego

PINB – Powiatowy Inspektor Nadzoru Budowlanego

UM – Urząd Miejski w Otmuchowie

VI.3. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA

Wdrażanie i realizacja programu ochrony środowiska w znaczącym stopniu determinowana jest przez środki finansowe. Oszacowanie kosztów dla poszczególnych komponentów i realizacji wskazanych w nich celów i działań nastąpiło na podstawie: analogii do wydatków inwestycyjnych i nieinwestycyjnych poniesionych w latach poprzednich, analizy uchwał budżetowych gminy oraz wieloletniej prognozy finansowej.

W oparciu o analizę perspektywicznych źródeł finansowania, przewiduje się możliwość skorzystania z następujących źródeł finansowania zadań związanych z ochroną środowiska:

1. Narodowy i Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.
2. Bank Ochrony Środowiska S.A.
3. Bank Gospodarstwa Krajowego.
4. Budżet Gminy Otmuchów.
5. Subwencje z budżetu państwa (np. część "drogowa" rezerwy subwencji ogólnej).
6. Środki Unii Europejskiej w ramach programów operacyjnych.
7. Mechanizm Finansowy Europejskiego Obszaru Gospodarczego oraz Norweski Mechanizm Finansowy.
8. Środki własne przedsiębiorstw i inwestorów.
9. System zielonych inwestycji (GIS – Green Investment Scheme).
10. Program Intelligent Energy Europe.

VII. MONITOROWANIE REALIZACJI PROGRAMU

Odpowiedzialność w zakresie realizacji Programu spoczywa na Burmistrzu Otmuchowa, który co 2 lata składa Radzie Miejskiej raporty z wykonania POŚ. Dla sprawnej i efektywnej realizacji POŚ niezbędne jest wskazanie w strukturze Urzędu Miejskiego osoby pełniącej funkcję koordynatora, na poziomie wydziału odpowiedzialnego za prowadzenie sprawy z dziedziny ochrony środowiska. Wśród głównych zadań koordynatora należy wymienić ścisłą współpracę z Burmistrzem i Radą Miejską oraz przedstawianie im okresowych sprawozdań z realizacji Programu.

Niezbędne jest nawiązanie współpracy i wymiany informacji pomiędzy wszystkimi jednostkami uczestniczącymi we wdrażaniu POŚ. Burmistrz współpracuje z organami administracji rządowej i samorządowej szczebla wojewódzkiego, a także instytucjami administracji specjalnej (Inspekcja Ochrony Środowiska, Państwowa Inspekcja Sanitarna), w dyspozycji których znajdują się odpowiednie instrumenty np. prawne, finansowe czy kontroli.

Proces wdrażania POŚ wymaga stałego monitoringu. Najważniejszym jego elementem jest ocena realizacji zadań z punktu widzenia osiągnięcia założonych celów. Okresowej ocenie i analizie należy poddawać stopień realizacji przedsięwzięć i zadań, poziom wykonania przyjętych celów, rozbieżności pomiędzy przyjętymi celami i działaniami a ich realizacją oraz przyczyny ewentualnych rozbieżności. Zbudowanie takiego systemu monitoringu i prowadzenie opisanych działań pozwoli na bieżące monitorowanie realizacji POŚ poprzez:

- systematyczne zbieranie danych liczbowych oraz informacji dotyczących realizacji poszczególnych zadań POŚ; wynikiem tych działań będzie materiał empiryczny stanowiący podstawę do analiz i ocen,
- przygotowanie raportów z realizacji zadań ujętych w POŚ,
- analizę porównawczą osiągniętych wyników z założeniami POŚ; określenie stopnia wykonania zapisów przyjętego POŚ oraz identyfikacja ewentualnych rozbieżności,
- analizę przyczyn odchyień oraz określenie działań korygujących polegających na modyfikacji dotychczasowych oraz ewentualne wprowadzenie nowych instrumentów wsparcia,
- przeprowadzenie zaplanowanych działań korygujących.

Stopień wdrożenia POŚ będzie oceniany przez Burmistrza na podstawie wspomnianych wcześniej raportów z jego wykonania, które co 2 lata będą przedkładane Radzie Miejskiej. Cele i kierunki działań powinny być weryfikowane co 4 lata.

W celu kontroli realizacji Programu, stanu środowiska i jego zagrożeń będzie prowadzony monitoring, na który składają się:

- monitoring wewnętrzny: analiza tempa i stopnia realizacji poszczególnych zadań wynikających z POŚ, analiza przedmiotu procesów administracyjnych oraz bieżących problemów środowiskowych,
- monitoring zewnętrzny: analiza stanu środowiska, analiza planów i przedsięwzięć, których realizacja będzie wpływać na stan i jakość środowiska; wykonywany on będzie m.in. przez służby prowadzące Państwowy Monitoring Środowiska oraz jednostki kontrolne administracji państwowej.

Na potrzeby kontroli realizacji celów w zakresie poszczególnych komponentów środowiska, a także zadań przedstawionych w harmonogramie POŚ, zaproponowano wykorzystanie wskaźników monitorowania będących wyrazem dostosowania do niniejszego POŚ wskaźników Wojewódzkiego Programu Ochrony Środowiska Województwa Opolskiego na lata 2012 – 2015. Przedstawione są one w poniższej tabeli:

Lp.	Wskaźnik	Jednostka
1	Długość sieci kanalizacyjnej	m
2	Podłączenia sieci kanalizacyjnej prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania	szt.
3	Liczba mieszkańców korzystających z oczyszczalni ścieków	M
4	Ilość wody dostarczonej siecią wodociągową	m ³
5	Ilość ścieków komunalnych doprowadzonych do oczyszczalni ścieków	m ³
6	Stopień zwodociągowania gminy	%
7	Stopień skanalizowania gminy	%
8	Powierzchnia obszarów objętych prawną ochroną przyrody	ha
9	Pomniki przyrody	szt.
10	Powierzchnia terenów zieleni miejskiej	ha
11	Masa odebranych zmieszanych niesegregowanych odpadów komunalnych	Mg
12	Masa odebranych od mieszkańców odpadów zebranych selektywnie	Mg
13	Masa składowanych odpadów komunalnych ulegających biodegradacji	Mg
14	Masa składowanych zmieszanych odpadów komunalnych	Mg
15	Ilość zidentyfikowanych i zlikwidowanych dzikich składowisk odpadów	Mg
16	Ilość mieszkańców objętych zorganizowanym odbiorem odpadów komunalnych	M

Tabela nr 8. Wskaźniki monitorowania skuteczności wdrażania POŚ dla gminy Otmuchów

Źródłem danych do analizowania wartości powyższych wskaźników będą dane Głównego Urzędu Statystycznego, dane z poszczególnych jednostek organizacyjnych oraz informacje Urzędu Miejskiego.

VIII. ANALIZA ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO

Analiza celów, kierunków i zadań ustanowionych w niniejszej aktualizacji Programu Ochrony Środowiska dla gminy Otmuchów wykazała, że są one zgodne z celami strategicznymi wynikającymi z dokumentów wyższego szczebla oraz przyczyniają się do ich realizacji. Wskazane problemy środowiskowe na terenie gminy znajdują rozwiązanie w ramach zaproponowanych w POŚ zadań do realizacji. Sytuacja, w której POŚ nie zostanie wdrożony, prowadzi do nasilenia problemów związanych z ochroną środowiska.

Przeprowadzona analiza i ocena zapisów POŚ pozwala na stwierdzenie, że generalnie ich realizacja spowoduje poprawę jakości środowiska, zachowanie różnorodności biologicznej oraz dziedzictwa przyrodniczo-kulturowego, a także wpłynie na ograniczanie zużycia zasobów środowiskowych, przy jednoczesnym zachowaniu warunków do harmonijnego wzrostu gospodarczego pozwalającego na pokrycie potrzeb gminy i jej mieszkańców. Ponadto, istotne są następujące fakty:

1. Dokument uwzględnia zapisy Wojewódzkiego Programu Ochrony Środowiska oraz projektowanego Wojewódzkiego Planu Gospodarki Odpadami, w których przyjęte rozwiązania były poddane procedurze oceny oddziaływania na środowisko. W związku z tym, w niniejszym dokumencie zaktualizowano konkretne kierunki działań mające na celu realizację poszczególnych zadań, z zachowaniem zgodności z dokumentami wyższego szczebla, a tym samym z rozwiązaniami których wpływ na środowisko został oceniony jako pozytywny.
2. POŚ jest dostosowany do przepisów które zmieniły się od czasu uchwalenia poprzedniego dokumentu. Odnosi się on także częściowo do projektów nowych przepisów bądź tendencji zmian systemowych pojawiających się na szczeblu krajowym bądź europejskim.
3. Dokument odnosi się do aktualnych uwarunkowań mających wpływ na ochronę środowiska w gminie Otmuchów i jest adekwatny do głównych problemów ochrony środowiska występujących na jej terenie.
4. Dokument określa zadania konieczne do realizacji, określa główne problemy środowiskowe i wskazuje na przyczynę ich występowania.

Aktualizacja programu ochrony środowiska nie powoduje środowiskowych oddziaływań o znaczeniu transgranicznym. Z kolei kwestia oddziaływań skumulowanych w aspekcie objętym przedmiotowym opracowaniem jest adekwatna (uwzględniając skalę) do wyników procedury oceny oddziaływania na środowisko przeprowadzanej dla Wojewódzkiego Programu Ochrony Środowiska. Poprzez powiązanie z innymi dokumentami wyznaczającymi ramy dla realizacji późniejszych przedsięwzięć i z problemami dotyczącymi ochrony

środowiska należy określić, iż realizacja zapisów przedmiotowego dokumentu nie spowoduje zwiększenia negatywnego wpływu na środowisko.

Intencją władz gminy Otmuchów oraz autorów niniejszego opracowania jest zmniejszenie istniejącego dziś negatywnego oddziaływania na środowisko o charakterze antropogenicznym oraz większe zabezpieczenie środowiska przed dalszymi niepożądanymi zmianami. W praktyce jednak realizacja POŚ może napotkać na pewne bariery, jest to bowiem złożony proces związany z wysokimi nakładami inwestycyjnymi (konieczność wykorzystania różnych źródeł finansowania), koniecznością współpracy pomiędzy jednostkami samorządowymi, przedsiębiorcami i inwestorami. Na podstawie doświadczeń z realizacji programów ochrony środowiska można wymienić następujące bariery uniemożliwiające ich skuteczną realizację:

1. Ekonomiczne:

- brak wystarczających środków finansowych w budżecie;
- skomplikowane i długotrwałe procedury pozyskiwania zewnętrznych środków finansowych.

2. Instytucjonalne:

- kadencyjność władz samorządowych podejmujących kluczowe, choć nie zawsze popularne zadania z dziedziny ochrony środowiska i gospodarki odpadami;
- niejasny podział kompetencji w podejmowaniu decyzji na poziomie lokalnym, regionalnym i krajowym;
- złożone i mało przejrzyste procedury dla przedsięwzięć inwestycyjnych w zakresie ochrony środowiska;
- skomplikowany system wdrażania funduszy unijnych.

3. Formalno – prawne:

- brak przepisów narzucających modernizację źródeł ciepła (lub podłączenie do sieci ciepłej);
- brak w polskim prawie mechanizmów umożliwiających wyegzekwowanie od osób fizycznych użytkownika urządzeń grzewczych spełniających określone wymogi w zakresie wielkości emisji substancji do powietrza;
- brak stosowania przepisów dot. kontrolowania obiektów pod względem zgodności systemu grzewczego z projektem oraz spalanie paliwa;
- brak przepisów o tworzeniu stref ograniczonej emisji komunikacyjnej;

- niestabilna polityka paliwowa państwa oraz wysokie ceny paliw alternatywnych dla węgla;
- wzrastające ceny nośników energii;
- niedostatecznie rozwinięty system konsultacji społecznych;
- brak skutecznych narzędzi prawnych dla odtwarzania i ochrony korytarzy ekologicznych;
- niewłaściwie planowana i realizowana kompensacja przyrodnicza.

4. Informacyjne:

Bariery informacyjne stanowią jeden z ważniejszych problemów w skutecznej realizacji POŚ, a w szczególności w jego jasnym i nieskomplikowanym monitorowaniu. Dotyczą one m.in.: niespójności danych z różnych źródeł, braku jednolitej bazy danych o środowisku, braku wspólnych metodyk zbierania danych środowiskowych, braku systematycznego monitoringu wskaźników i realizacji zadań oraz stopnia realizacji celów zapisanych w POŚ, brak spójnego monitoringu bioróżnorodności.

5. Społeczne:

- niska świadomość i zaangażowanie społeczeństwa w realizację polityki ekologicznej państwa;
- postawa konsumpcyjna społeczeństwa (tj. tworzenie dóbr materialnych, które nie są niezbędne człowiekowi, na których wytworzenie zużywa się znaczne ilości surowców i energii oraz nadmierne kupowanie dóbr materialnych przez społeczeństwo);
- konflikty społeczne związane z ochroną środowiska.

6. Edukacyjne:

- niewystarczająca wiedza społeczeństwa w zakresie ochrony środowiska i jej wpływu na zdrowie i jakość życia człowieka;
- niedostateczny zakres programów nauczania w szkolnictwie podstawowym i ponadpodstawowym, uwzględniających tematykę ochrony środowiska;
- mały dostęp potencjalnego obywatela do programów szkoleniowych na temat ochrony środowiska;
- niski poziom edukacji dorosłych poprzez ogólnokrajowe i ogólnodostępne media, które miałyby w systemie tzw. „kaskadowym” edukować poszczególne grupy społeczne.

Biorąc pod uwagę, że realizacja Programu zależy od wyżej podanych barier należy podjąć działania w celu ich eliminacji. Rozwiązanie części ze wskazanych problemów systemowych musi odbyć się na szczeblach administracji rządowej, bowiem wiążą się one

często ze zmianami prawa. Brak zaangażowania ustawodawcy w rozwiązanie tych problemów spowoduje, że realizacja programu ochrony środowiska może być zagrożona. Niemniej, kluczowym aspektem dla osiągnięcia celów wskazanych w niniejszym dokumencie zasadnicze znaczenie ma determinacja lokalnych władz oraz nadanie wysokiej wagi problemom ochrony środowiska.

**Załącznik do Uchwały Nr XXIII/160/2012
Rady Miejskiej w Otmuchowie
z dnia 7 września 2012 r.**

**PROGNOZA ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO
„PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA
DLA GMINY OTMUCHÓW NA LATA 2012-2015
Z PERSPEKTYWĄ DO ROKU 2019”**

SPIS TREŚCI

I. WSTĘP.....	3
II. INFORMACJE O ZAWARTOŚCI PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU	4
II.1. CEL.....	4
II.2. ZAWARTOŚĆ DOKUMENTU	4
III. OCENA ZGODNOŚCI PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU Z CELAMI OCHRONY ŚRODOWISKA USTANOWIONYMI NA SZCZEBLU WSPÓLNOTOWYM, KRAJOWYM I REGIONALNYM	11
III.2. POLITYKA UNII EUROPEJSKIEJ.....	11
III.2. DOKUMENTY KRAJOWE	12
III.3. DOKUMENTY REGIONALNE.....	13
III.4. ANALIZA ZGODNOŚCI POŚ Z INNYMI DOKUMENTAMI	15
IV. ANALIZA I OCENA ISTNIEJĄCEGO STANU ŚRODOWISKA.....	16
IV.1. CHARAKTERYSTYKA GMINY.....	16
IV.2. INFRASTRUKTURA OCHRONY ŚRODOWISKA	16
IV.3. POWIETRZE ATMOSFERYCZNE	18
IV.4. KLIMAT AKUSTYCZNY.....	19
IV.5. WODY POWIERZCHNIOWE I PODZIEMNE	19
IV.6. PRZYRODA.....	22
IV.7. GLEBY.....	23
IV.8. ZASOBY SUROWCÓW MINERALNYCH.....	24
V. ISTNIEJĄCE PROBLEMY OCHRONY ŚRODOWISKA ISTOTNE Z PUNKTU WIDZENIA PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU	25
VI. WPŁYW NA ŚRODOWISKO W PRZYPADKU ODSTĄPIENIA OD REALIZACJI PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU	26
VII. ANALIZA I OCENA ZNACZĄCYCH ODDZIAŁYWAŃ NA ŚRODOWISKO....	27
VIII. INFORMACJE O MOŻLIWYM TRANSGRANICZNYM ODDZIAŁYWANIU NA ŚRODOWISKO	28
IX. ŚRODKI ZAPOBIEGAJĄCE ORAZ OGRANICZAJĄCE NEGATYWNE ODDZIAŁYWANIE NA ŚRODOWISKO.....	29
X. PROPOZYCJA DZIAŁAŃ ALTERNATYWNYCH.....	30
XI. METODY ZASTOSOWANE PRZY SPORZĄDZANIU PROGNOZY.....	32
XII. PRZEWIDYWANE METODY ANALIZY REALIZACJI POSTANOWIEŃ PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU	33
XIII. WNIOSKI.....	35
XIV. STRESZCZENIE W JĘZYKU NIESPECJALISTYCZNYM.....	38
ZAŁĄCZNIK KARTOGRAFICZNY	42

I. WSTĘP

Przedmiotem niniejszej prognozy oddziaływania na środowisko jest projekt „Programu ochrony środowiska dla gminy Otmuchów na lata 2012-2015 z perspektywą do roku 2019”, opracowany na podstawie ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony Środowiska (tekst jednolity: Dz. U. z 2008 r. nr 25, poz. 150, z późn.zm.). Prognoza ta stanowi dokument w postępowaniu w sprawie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko. Jej przeprowadzenie jest obowiązkiem prawnym wynikającym z ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. Nr 199, poz. 1227 ze zm.) oraz Dyrektywy 2001/42/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 27 czerwca 2001 r. w sprawie oceny wpływu niektórych planów i programów na środowisko. Zgodnie z wymogami prawnymi, prognoza oddziaływania na środowisko powinna mieć charakter raportu zawierającego podstawowe elementy oceny strategicznej, w tym:

- opis ocenianego dokumentu,
- analizę środowiska oraz problemów środowiskowych mających powiązanie z ocenianym dokumentem,
- analizę zakresu i natury skutków środowiskowych realizacji planu (pozytywnych i negatywnych),
- analizę potrzeby zastosowania środków zapobiegających i ograniczających wpływ na środowisko (bądź ewentualnie ten wpływ kompensujących),
- opis metod zastosowanych przy sporządzaniu prognozy,
- przewidywane metody realizacji postanowień projektowanego dokumentu.

W niniejszej prognozie za istotne uznano odniesienie się do uwarunkowań gminy Otmuchów – i przede wszystkim właśnie w tym kontekście przedstawiono skutki realizacji działań przewidzianych w POŚ. Mniejszy ciężar został położony na zapisy odnoszące się do ogólników sformułowanych w dokumentach strategicznych, co uzasadnione jest tym, że prognoza ma być dokumentem, którego sporządzenie nie jest jedynie przykrym obowiązkiem wynikającym z mocy prawa.

Program ochrony środowiska dla gminy Otmuchów, który jest oceniany w niniejszej prognozie, zawiera m.in.: analizę i ocenę stanu istniejącego, perspektywę i prognozowane zmiany tego stanu, zdefiniowane cele i kierunki działań, a także wskazanie koniecznych do podjęcia działań zmierzających do poprawy istniejącego stanu. Określa także szacunkowe koszty zaproponowanych rozwiązań oraz wskazują instrumenty prawne i finansowe służące realizacji założonych celów. Należy zaznaczyć, że oceniany dokument jest aktualizacją programu ochrony środowiska (dalej: POŚ), którego wcześniejsza wersja została przyjęta uchwałą z dnia 6 listopada 2009 roku Rady Miejskiej w Otmuchowie nr XXXIII/259/2009 „w sprawie przyjęcia Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Otmuchów na lata 2008-2011 z uwzględnieniem perspektywy do 2015 roku wraz z Aktualizacją Planu Gospodarki Odpadami dla Gminy Otmuchów”. Tym samym, aktualnym pozostają niektóre zapisy analizy oddziaływania na środowisko wykonanej dla POŚ z 2009 r. Są to przede wszystkim te zapisy, których sens nie zmienił się w stosunku do dotychczas obowiązującego Programu.

II. INFORMACJE O ZAWARTOŚCI PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU

II.1. CEL

Celem niniejszej prognozy jest określenie skutków dla środowiska wynikających z realizacji ustaleń aktualizacji POŚ dla gminy Otmuchów oraz ocena POŚ pod kątem zgodności z celami środowiskowymi wyrażonymi w dokumentach strategicznych wyższego szczebla. Efektem tej analizy jest zaproponowanie działań minimalizujących adekwatnych do zidentyfikowanych negatywnych oddziaływań oraz wskazanie obszarów wymagających bardziej szczegółowej analizy na szczeblu projektowym i realizacyjnym.

Przyjęcie POŚ jest formą podejmowania strategicznej decyzji umożliwiającej realizację polityki ekologicznej w określonej perspektywie czasowej. Wynikiem procesu planowania (w ramach POŚ) jest dokument zawierający wizję rozwoju systemu zarządzania ochroną środowiska i gospodarką odpadami, określający opcje i warunki rozwiązań. Jest on także ważnym środkiem informacji, narzędziem kontroli i materiałem wykorzystywanym do rozwoju systemu w przyszłości. Właściwy system zarządzania ochroną środowiska musi opierać się na strategicznych wnioskach, które w tym przypadku są przedstawione w postaci dokumentów programowych. Najistotniejsza w nich jest strategiczna analiza możliwości technicznych, organizacyjnych oraz finansowych osiągnięcia określonych celów. Strategia winna wskazywać zatem również bariery i ograniczenia, które wynikają z analizy możliwości realizacyjnych.

II.2. ZAWARTOŚĆ DOKUMENTU

➤ Prognoza oddziaływania na środowisko

Prognoza wpływu na środowisko stosowana jest jako narzędzie prewencji podczas procesu decyzyjnego i w fazie przechodzenia do realizacji celów zrównoważonego rozwoju. Ocena środowiskowych skutków realizacji strategii, polityk, programów i planów winna być podstawowym narzędziem weryfikacji zamierzeń administracji rządowej i samorządowej pod kątem spełnienia zasad zrównoważonego rozwoju. Aby prognoza skutków wpływu na środowisko planu była efektywnym i skutecznym narzędziem zapewniającym, że podczas realizowania polityki rozwoju uwzględniane są zasady zrównoważonego rozwoju należy:

- jasno określić jej założenia i merytoryczny zakres oceny,
- koncentrować się na relacjach pomiędzy lokalnymi i krótkoterminowymi celami rozwoju związanymi z wykorzystaniem środowiska, a celami i zadaniami długoterminowymi tak, aby chronić środowisko przed nieodwracalnymi zmianami,
- określić mierniki ekologicznych oddziaływań, służących do obiektywnej oceny oddziaływań bezpośrednich i pośrednich, krótko- i długoterminowych,
- zapewnić zintegrowany proces podejmowania decyzji poprzez określenie związku pomiędzy strategiczną oceną oddziaływania a innymi instrumentami polityki rozwoju.

Zakres prognozy jest zgodny z art. 51 ust. 2 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko; przepis ten wskazuje, że prognoza oddziaływania na środowisko powinna:

1) zawierać:

- a) informacje o zawartości, głównych celach projektowanego dokumentu oraz jego powiązaniach z innymi dokumentami,
- b) informacje o metodach zastosowanych przy sporządzaniu prognozy,
- c) propozycje dotyczące przewidywanych metod analizy skutków realizacji postanowień projektowanego dokumentu oraz częstotliwości jej przeprowadzania,
- d) informacje o możliwym transgranicznym oddziaływaniu na środowisko,
- e) streszczenie sporządzone w języku niespecjalistycznym;

2) określać, analizować i oceniać:

- a) istniejący stan środowiska oraz potencjalne zmiany tego stanu w przypadku braku realizacji projektowanego dokumentu,
- b) stan środowiska na obszarach objętych przewidywanym znaczącym oddziaływaniem,
- c) istniejące problemy ochrony środowiska istotne z punktu widzenia realizacji projektowanego dokumentu, w szczególności dotyczące obszarów podlegających ochronie na podstawie ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody,
- d) cele ochrony środowiska ustanowione na szczeblu międzynarodowym, wspólnotowym i krajowym, istotne z punktu widzenia projektowanego dokumentu, oraz sposoby, w jakich te cele i inne problemy środowiska zostały uwzględnione podczas opracowywania dokumentu,
- e) przewidywane znaczące oddziaływania, w tym oddziaływania bezpośrednie, pośrednie, wtórne, skumulowane, krótkoterminowe, średnioterminowe i długoterminowe, stałe i chwilowe oraz pozytywne i negatywne, na cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 oraz integralność tego obszaru, a także na środowisko, a w szczególności na:
  - różnorodność biologiczną,
  - ludzi,
  - zwierzęta,
  - rośliny,
  - wodę,
  - powietrze,
  - powierzchnię ziemi,
  - krajobraz,
  - klimat,
  - zasoby naturalne,
  - zabytki,
  - dobra materialne,– z uwzględnieniem zależności między tymi elementami środowiska i między oddziaływaniami na te elementy;

3) przedstawiać:

- a) rozwiązania mające na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko, mogących być rezultatem realizacji projektowanego dokumentu, w szczególności na cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 oraz integralność tego obszaru,
- b) biorąc pod uwagę cele i geograficzny zasięg dokumentu oraz cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 oraz integralność tego obszaru – rozwiązania alternatywne do rozwiązań zawartych w projektowanym dokumencie wraz z uzasadnieniem ich wyboru oraz opis metod dokonania oceny prowadzącej do tego wyboru albo wyjaśnienie braku rozwiązań alternatywnych, w tym wskazania napotkanych trudności wynikających z niedostatków techniki lub luk we współczesnej wiedzy.

Zakres prognozy został uszczegółowiony w piśmie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Opolu z dnia 8 maja 2012 r. Opolski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny w piśmie z dnia 25 kwietnia 2012 r. stwierdził brak potrzeby przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko.

➤ **Projekt „Programu ochrony środowiska gminy Otmuchów na lata 2012 – 2015 z perspektywą do roku 2019”**

Aktualizacja POŚ dla gminy Otmuchów została sporządzona jako realizacja obowiązujących przepisów, które wskazują iż powinna ona następować nie rzadziej niż co 4 lata. Celem tych dokumentów jest określenie systemu zarządzania ochroną środowiska w gminie, uwzględniającego wymagania środowiskowe, społeczne i gospodarcze. Zaktualizowany dokument zawiera analizę istniejącego stanu, definiuje cele i kierunki działań

Załącznik do Uchwały Nr XXIII/160/2012 Rady Miejskiej w Otmuchowie z dnia 7 września 2012 r.

zmierzające do poprawy stanu istniejącego, a także określa konkretne działania do realizacji, określając ich szacunkowy koszt, potencjalne źródło finansowania oraz podmioty odpowiedzialne za realizację.

W odniesieniu do stwierdzonych problemów środowiskowych, określono strategię ochrony środowiska na najbliższe lata. Obejmuje ona różne dziedziny, dla których określono cele strategiczne, krótkoterminowe i długoterminowe. Przedstawiają się one następująco:

1. System zarządzania ochroną środowiska

1.1. Włączanie aspektów ekologicznych do polityki gminy

Cel strategiczny:

Zarządzanie ochroną środowiska zintegrowane z innymi dziedzinami funkcjonowania gminy oraz uwzględnianie celów ekologicznych na równi z celami gospodarczymi i społecznymi przy sporządzaniu strategii, polityk, planów i programów w poszczególnych dziedzinach gospodarowania.

Cele krótkoterminowe do 2015 r.:

1. Harmonizacja rozwoju gospodarczego i społecznego z wysokiej jakości ochroną środowiska.
2. Uwzględnianie celów ochrony środowiska w dokumentach strategicznych wszystkich szczebli oraz przeprowadzanie oceny skutków ekologicznych ich realizacji.

Cel długoterminowy do 2019 r.:

Nadanie ochronie środowiska priorytetowej rangi w polityce gminy.

1.2. Planowanie przestrzenne

Cel strategiczny:

Ekologizacja planowania przestrzennego zapewniająca utrzymanie równowagi przyrodniczej w procesie organizacji przestrzeni dla potrzeb społeczeństwa, z zachowaniem warunków zapewniających ochronę środowiska przed nadmiernym poziomem hałasu i innymi uciążliwościami o źródle antropogenicznym.

Cele krótkoterminowe do 2015 r.

1. Ekologizacja planowania przestrzennego.
2. Zapewnienie wysokich standardów prognoz oddziaływania na środowisko, wykonywanych dla potrzeb planowania przestrzennego i strategicznego.

Cel długoterminowy do 2019 r.

Harmonizowanie rozwoju gospodarczego i społecznego z ochroną środowiska i krajobrazu, w tym w szczególności:

- rozstrzygnięcie o lokalizacji obiektów mogących znacząco oddziaływać na środowisko,
- wskazywanie obszarów o szczególnych walorach przyrodniczych, w tym korytarzy ekologicznych, oraz uwzględnianie w dokumentach planistycznych wymagań koniecznych do ochrony tych obszarów,
- uwzględnianie ochrony krajobrazu kulturowego, w tym układów urbanistycznych, charakterystycznej zabudowy, panoram i osi widokowych, zieleni, itp.

1.3. Edukacja ekologiczna

Cel strategiczny:

Upowszechnianie praktycznego wdrażania idei zrównoważonego rozwoju we wszystkich sferach życia, uwzględniając również pracę i wypoczynek człowieka, czyli objęcie

permanentną edukacją ekologiczną wszystkich mieszkańców gminy na wszystkich stopniach edukacji formalnej i nieformalnej.

Cele krótkookresowe do 2015 r.

1. Zapewnienie kompleksowego systemu gromadzenia i udostępniania informacji o środowisku i jego ochronie.
2. Upowszechnienie wiedzy o walorach przyrodniczych gminy oraz o zachowaniach proekologicznych.
3. Zwiększanie atrakcyjności i popularności rekreacji i turystyki w kontekście walorów przyrodniczych gminy.

Cele długoterminowe do 2019 r.

1. Wzrost świadomości ekologicznej społeczeństwa, zagwarantowanie szerokiego dostępu do informacji o środowisku i jego ochronie.
2. Znajomość walorów przyrodniczych terenu gminy.

2. Ochrona powietrza

Cel strategiczny:

Uzyskanie dobrej (zgodnej z prawem) jakości powietrza atmosferycznego jako element trwałej poprawy standardu życia mieszkańców i utrzymania dobrego stanu środowiska gminy.

Cele krótkookresowe do 2015 r.:

1. Zmniejszenie zanieczyszczenia powietrza pyłem PM10 i PM2,5 oraz tlenkami azotu i tlenkami siarki do poziomów określonych w prawie.
2. Promocja i wspomaganie rozwoju wykorzystania odnawialnych źródeł energii oraz technologii energooszczędnych.
3. Opracowanie planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe.

Cele długoterminowe do 2019 r.:

1. Wsparcie projektów w zakresie budowy urządzeń i instalacji do produkcji i transportu energii odnawialnej.
2. Promowanie i popularyzacja modelowych rozwiązań w zakresie wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych.
3. Spełnienie wymagań prawnych w zakresie jakości powietrza.
4. Tworzenie preferencji dla nowych podmiotów gospodarczych wykorzystujących przyjazne środowisku technologie wytwarzania.

3. Ochrona przed hałasem

Cel strategiczny:

Zmniejszenie powierzchni obszarów objętych zasięgiem szkodliwego oddziaływania hałasu komunikacyjnego i przemysłowego.

Cel krótkookresowy do 2015 r.:

Ograniczenie uciążliwości hałasowych ze źródeł komunikacyjnych i przemysłowych.

Cele długoterminowe do 2019 r.:

Zmniejszenie wielkości obszarów, na których stwierdza się ponadnormatywne poziomy hałasu poprzez:

- prowadzenie bieżących remontów dróg gminnych,

- identyfikacja źródeł uciążliwości akustycznych oraz podejmowanie działań administracyjnych w celu ograniczenia uciążliwości,
- ograniczenie uciążliwości akustycznej dróg i tras kolejowych do poziomu wymaganego przepisami,
- uwzględnianie w ewentualnych zmianach miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego dopuszczalnych wartości poziomu dźwięku w środowisku dla poszczególnych jednostek strukturalnych.

4. Ochrona i wykorzystanie wód

Cele strategiczne:

1. Zabezpieczenia środowiska przed negatywnym oddziaływaniem ścieków bytowych poprzez rozbudowę systemu kanalizacji oraz objęcie pełnym nadzorem gospodarkę ściekami na terenach nieskanalizowanych.
2. Osiągnięcie celów środowiskowych określonych w Planie gospodarowania wodami na obszarze dorzecza.

Cele krótkoterminowe do 2015 r.:

1. Zidentyfikowanie potrzeb w zakresie modernizacji i rozbudowy sieci wodociągowej i kanalizacyjnej oraz możliwości retencjonowania wód opadowych i roztopowych
2. Skanalizowanie najbardziej problemowych obszarów gminy.
3. Zidentyfikowanie lokalnych źródeł zanieczyszczeń zasobów wodnych oraz zmniejszenie ich oddziaływania na środowisko.

Cele długoterminowe do 2015 r.:

1. Zapewniona ochrona zasobów wodnych przed degradacją ilościowo – jakościową
2. Zoptymalizowanie wykorzystania wód dla celów użytkowych - równoważenie poboru i zużycia wody.
3. Renaturalizacja wybranych odcinków cieków i zbiorników wodnych.
4. Identyfikacja i zalegalizowanie nielegalnych kolektorów i rowów służących do odprowadzania ścieków bytowych i komunalnych.

5. Ochrona przyrody

Cel strategiczny:

Wzmocnienie zasad ochrony przyrody oraz harmonijne gospodarowanie na obszarach prawnie chronionych i kwalifikujących się do ochrony prawnej, w szczególności poprzez procedury związane z planowaniem przestrzennym i realizacją procesów inwestycyjnych.

Cele krótkoterminowe do 2015 r.:

1. Objęcie ochroną prawną obszarów i obiektów wytypowanych do ochrony w dotychczasowym i projektowanym studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego.
2. Wytypowanie niezagospodarowanych terenów, na których możliwe i zasadne jest wprowadzenie zieleni rekreacyjnej oraz przyrodnicze zagospodarowanie tych terenów i udostępnienie społeczeństwu w celach rekreacyjnych.
3. Wzmocnienie skuteczności decyzji administracyjnych w zakresie wymagań dotyczących ochrony przyrody poprzez rozszerzenie współdziałania wydziałów: urbanistyki, architektury i budownictwa oraz ochrony środowiska i rolnictwa.
4. Popularyzowanie wiedzy o walorach przyrodniczych gminy Otmuchów.

Cele długoterminowe do 2015 r.:

1. Rozbudowa i pielęgnacja systemu zieleni miejskiej, w tym zabytkowych założeń zieleni.

2. Rozbudowa zieleni urządzonej w obszarach rekreacyjno – wypoczynkowych (istniejących i projektowanych) oraz zieleni izolacyjno – osłonowej wzdłuż ciągów komunikacyjnych.
3. Ochrona krajobrazu kulturowego a w szczególności przeprowadzenie pełnej rekultywacji terenów zdegradowanych położonych w granicach miejskiego systemu przyrodniczego - w pierwszej kolejności w granicach dolin rzecznych.

6. Gospodarka odpadami

Cel strategiczny:

Utworzenie sprawnego systemu gospodarki odpadami zintegrowanego z pozostałymi dziedzinami ochrony środowiska i gospodarki komunalnej.

Cele krótkoterminowe do 2015 r.:

1. Stworzenie systemu gospodarki odpadami komunalnymi zapewniającego uzyskanie zgodności z przepisami oraz planami gospodarki odpadami wyższego szczebla do dnia 30 czerwca 2013 r.
2. Intensywny rozwój systemu selektywnego zbierania odpadów od mieszkańców i podmiotów gospodarczych.
3. Zidentyfikowanie miejsc nielegalnego magazynowania i składowania odpadów oraz doprowadzenie do usunięcia odpadów i przywrócenia właściwego stanu środowiska.

Cele długoterminowe do 2019 r.:

1. Stworzenie sprawnego systemu gospodarki odpadami komunalnymi poprzez zwiększenie strumienia odpadów kierowanego do odzysku, zwłaszcza odpadów zbieranych selektywnie, oraz ograniczanie unieszkodliwiania odpadów w sposób polegający na ich składowaniu na składowisku.
2. Stworzenie sprawnie działającego systemu gospodarki odpadami, zapewniającego odpowiednią moc przerobową instalacji gospodarki odpadami, możliwie duże wykorzystanie tej mocy oraz odpowiedni nadzór nad przepływem strumienia odpadów, zapewniający bezpieczeństwo środowiska przed zanieczyszczeniem.

7. Ochrona powierzchni ziemi

Cel strategiczny:

Zabezpieczenie powierzchni ziemi poprzez odpowiedni system zagospodarowania ścieków i odpadów oraz rekultywację i przywracanie funkcji przyrodniczej terenów i gruntów zdegradowanych.

Cele krótkoterminowe do 2015 r. :

1. Identyfikacja i inwentaryzacja miejsc zanieczyszczonych oraz podejmowanie działań w celu doprowadzenia środowiska do stanu właściwego.
2. Upowszechnienie prośrodowiskowych metod zagospodarowania powierzchni terenu.
3. Zapewnienie mechanizmów gwarantujących sprawne zarządzanie masami ziemnymi
4. Wspieranie odzysku materiałów budowlanych oraz wykorzystania odpadów budowlanych.

Cele długoterminowe do 2019 r.:

1. Ochrona gleb przed negatywnym wpływem czynników naturalnych i antropogenicznych.
2. Wykreowanie mechanizmów sprzyjających zagospodarowaniu terenów przemysłowych zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju.

8. Bezpieczeństwo chemiczne i biologiczne

Cel strategiczny:

Trwałe zabezpieczenie przed ryzykiem wystąpienia poważnej awarii oraz udoskonalenie istniejącego systemu ratowniczego na wypadek zaistnienia poważnej awarii.

Cele krótkoterminowe do 2015 r.:

1. Doskonalenie zasad współpracy pomiędzy jednostkami odpowiedzialnymi za minimalizację skutków wystąpienia poważnej awarii, w sposób zabezpieczający sprawne podejmowanie decyzji dotyczących ratownictwa i usuwania skutków awarii.
2. Uwzględnianie w przyszłych dokumentach planistycznych potencjalnych stref zagrożenia związanych z ryzykiem wystąpienia poważnych awarii wokół tras komunikacyjnych.

Cele długoterminowe do 2019 r.:

1. Zapewnienie sprawnego systemu reagowania na wypadki z udziałem substancji niebezpiecznych.
2. Zapewnienie świadomości mieszkańców na temat ryzyka związanego z transportem substancji niebezpiecznych.

III. OCENA ZGODNOŚCI PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU Z CELAMI OCHRONY ŚRODOWISKA USTANOWIONYMI NA SZCZEBLU WSPÓLNOTOWYM, KRAJOWYM I REGIONALNYM

III.2. POLITYKA UNII EUROPEJSKIEJ

Podstawowym dokumentem określającym cele ochrony środowiska na szczeblu Unii Europejskiej jest VI Wspólnotowy Program Działań w Zakresie Środowiska Naturalnego. Na najbardziej ogólnym poziomie zostały w nim określone następujące priorytetowe pola aktywności:

- zmiany klimatu;
- przyroda i różnorodność biologiczna;
- środowisko i zdrowie;
- zrównoważone zarządzanie zasobami naturalnymi i odpadami.

Działania w zakresie tych priorytetów proponuje się realizować w szczególności przy zastosowaniu następujących instrumentów ochrony środowiska:

- poprawę stosowania istniejących przepisów prawnych;
- zintegrowanie problematyki ochrony środowiska z politykami w innych zakresach;
- lepsze powiązanie ochrony środowiska z instrumentami gospodarki rynkowej;
- wspieranie społeczeństwa w zmianie podejścia do ochrony środowiska;
- uwzględnianie ochrony środowiska w gospodarce gruntami i decyzjach menadżerskich.

System prawny Unii Europejskiej obejmuje szeroki zestaw przepisów z zakresu ochrony środowiska, których realizacja, w związku z trwającym procesem dostosowywania się Polski do wymogów unijnych, powinna także być traktowana jako priorytet. O ile VI Wspólnotowy Program Działań w Zakresie Środowiska Naturalnego, podobnie jak poprzednie programy, spełni rolę katalizatora dla działalności organizacyjnej i legislacyjnej Wspólnoty w zakresie ochrony środowiska, to proces harmonizacji polskiego prawa i standardów środowiskowych z regulacjami unijnymi trwa już wiele lat i będzie w przyszłości przebiegać w drodze dalszej implementacji zapisów dyrektyw Unii Europejskiej. Najpoważniejsze konsekwencje dziś i w przyszłości dla ochrony środowiska, ale i dla funkcjonowania podmiotów gospodarczych, samorządów, administracji mają dyrektywy odnoszące się do:

- standardów emisji SO₂, NO_x, pyłów zawieszonych i dopuszczalnych emisji tych substancji przez instalacje przemysłowe, energetyczne (w tym spalarnie odpadów) oraz transport,
- zanieczyszczeń emitowanych przez silniki (samochodów, pociągów, samolotów),
- jakości wody pitnej,
- redukcji zanieczyszczeń wód powierzchniowych przez nawozy i pestycydy,
- ochrony zasobów wodnych i ekosystemów od wody zależnych,
- oczyszczania i odprowadzania ścieków,
- instalacji do przerobu lub utylizacji odpadów,
- gospodarowania odpadami przemysłowymi,
- użytkowania i składowania odpadów niebezpiecznych i toksycznych,
- opakowań i gospodarki odpadami opakowaniowymi,
- ograniczania różnych rodzajów hałasu,
- zintegrowanego zapobiegania i kontroli zanieczyszczeń oraz zarządzania ryzykiem ekologicznym,
- ochrony przyrody, w tym powstrzymania utraty różnorodności biologicznej, m. in. utworzenia europejskiej sieci obszarów Natura 2000.

Traktat Akcesyjny nawiązuje do priorytetów polityki środowiskowej Unii Europejskiej, ale w wielu przypadkach wykracza poza ten zakres. W dziedzinie zrównoważonego wykorzystania surowców, podstawowym problemem w zakresie zaopatrzenia ludności w wodę jest mała dostępność wody o dobrej jakości. Perspektywicznym zagrożeniem mogą

natomiast stać się zjawiska o charakterze globalnym, z możliwym, wpływem zmian klimatycznych na dyspozycyjność zasobów wodnych. Zużycie nośników energii obniża się, lecz nie uda się osiągnąć wzrostu gospodarczego bez przyrostu zużycia energii. W odniesieniu do priorytetu dotyczącego różnorodności biologicznej będzie rosła nacisk na zwiększoną ochroną obszarów o znaczeniu wspólnotowym i włączanie cennych obszarów do europejskiej sieci Natura 2000. Przewiduje się konieczność ochrony obszarów wodno-błotnych oraz skutecznej rekultywacji terenów zdegradowanych. W przypadku priorytetu dotyczącego wpływu środowiska na zdrowie konieczne będzie dostosowanie emisji zanieczyszczeń powietrza do ostrych limitów emisji dwutlenku siarki, tlenków azotu, amoniaku i pyłu zawieszzonego z obiektów energetycznych, przemysłu i transportu drogowego. Konieczne będzie przestrzeganie limitów emisyjnych gazów cieplarnianych oraz węglowodorów z przeładunków paliw płynnych. Ze względu na wpływ zasobów wodnych na równowagę rozwoju, zapewnienie poprawy jakości zasobów wód powierzchniowych i podziemnych oraz ekosystemów od wody zależnych należy uwzględnić wymagania związane z wdrażaniem ustaleń Ramowej Dyrektywy Wodnej.

III.2. DOKUMENTY KRAJOWE

Cele i zadania dotyczące ochrony środowiska i gospodarki odpadami, wskazujące z reguły na konieczność zmniejszenia presji na środowisko, zawarte są w szeregu krajowych i regionalnych dokumentów strategicznych, obejmujących szeroko rozumiane kwestie planowania gospodarczego, przestrzennego i społecznego. Poniżej przedstawiono pokrótce kilka najważniejszych dokumentów, z którymi musi być zgodny POŚ będący przedmiotem niniejszej oceny.

Polityka Ekologiczna Państwa na lata 2009 – 2012 z perspektywą do roku 2016

„Polityka Ekologiczna Państwa na lata 2009-2012 z perspektywą do roku 2016” bierze pod uwagę zobowiązania wynikające z przystąpienia Polski do Unii Europejskiej. Przy jej opracowywaniu uwzględniono nie tylko strategiczne i programowe dokumenty rządu Rzeczypospolitej Polskiej, ale także Wspólnoty Europejskiej. Polska polityka ekologiczna opiera się na konstytucyjnej zasadzie zrównoważonego rozwoju. PEP ustanowiła cele średniookresowe do 2016 r. W kolejnych rozdziałach scharakteryzowano szczegółowo kierunki działań, jakie powinny być podjęte w najbliższych latach. Ujęte one zostały jako:

1. Kierunki działań systemowych (uwzględnienie zasad ochrony środowiska w strategiach sektorowych, aktywizacja rynku na rzecz ochrony środowiska, zarządzanie środowiskowe, udział społeczeństwa w działaniach na rzecz ochrony środowiska, rozwój badań i postęp techniczny, odpowiedzialność za szkody w środowisku, aspekt ekologiczny w planowaniu przestrzennym);
2. Ochrona zasobów naturalnych (ochrona przyrody, ochrona i zrównoważony rozwój lasów, racjonalne gospodarowanie zasobami wodnymi, ochrona powierzchni ziemi, gospodarowanie zasobami geologicznymi);
3. Poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego (środowisko a zdrowie, jakość powietrza, ochrona wód, gospodarka odpadami, oddziaływanie hałasu i pól elektromagnetycznych, substancje chemiczne w środowisku);
4. Nakłady na realizację polityki ekologicznej.

Analiza zapisów PEP wskazuje, że najważniejsze zadania objęte charakteryzowanym dokumentem będą wiązać się z: poprawą jakości środowiska, realizacją zasady zrównoważonego rozwoju, powstrzymaniem niekorzystnych zmian klimatu oraz ochroną zasobów naturalnych i ochroną różnorodności biologicznej.

Krajowy Program Oczyszczania Ścieków Komunalnych

Dyrektywa 91/271/EWG z 21 maja 1991 r. dotycząca oczyszczania ścieków komunalnych nałożyła na państwa członkowskie Unii Europejskiej obowiązek m.in. wyposażenia aglomeracji powyżej 2000 RLM (równoważna liczba mieszkańców) w zbiorcze systemy kanalizacyjne i oczyszczalnie ścieków oraz odprowadzania do wód ścieków komunalnych odpowiednio oczyszczonych z substancji biologicznie rozkładalnych. W celu wypełnienia tych zobowiązań w Polsce został opracowany Krajowy Program Oczyszczania Ścieków Komunalnych (KPOŚK), który stanowi wykaz aglomeracji powyżej 2000 RLM oraz wykaz niezbędnych przedsięwzięć w zakresie budowy i modernizacji urządzeń kanalizacyjnych. Program obejmuje budowę i modernizację zbiorczych sieci kanalizacyjnych, a także budowę nowych oraz modernizację rozbudowę istniejących oczyszczalni ścieków.

Obecnie obowiązuje aktualizacja KPOŚK zatwierdzona przez Radę Ministrów w dniu 1 lutego 2011 r. Gmina Otmuchów wchodzi w skład jednej z aglomeracji objętych zapisami KPOŚK – aglomeracji „Nysa”, do której przynależą również gminy: Głuchołazy, Nysa, Pakosławice i Paczków. W stosunku do tej aglomeracji KPOŚK przewiduje następujące zapisy:

- 1) liczba mieszkańców korzystających z systemu kanalizacyjnego na dzień 31.12.2015 r.: 97 744 (w 2006 r. – 72 470)
- 2) liczba mieszkańców korzystających z sieci kanalizacyjnej na dzień 31.12.2015 r.: 122 843
- 3) długość sieci kanalizacyjnej do budowy na lata 2007 – 2015: 107,6 km
- 4) długość sieci kanalizacyjnej planowana do modernizacji na lata 2007-2015: 0,0 km
- 5) konieczność modernizacji części osadowej oczyszczalni ścieków w taki sposób, by ilość suchej masy osadów powstających w oczyszczalni w dniu 31.12.2015 r. wynosiła 7 000 kg s.m./d ; termin realizacji tego działania został określony na 2010 r.
- 6) planowane nakłady inwestycyjne na lata 2007 – 2015: 40 289,4 tys. zł.

III.3. DOKUMENTY REGIONALNE

Program Ochrony Środowiska Województwa Opolskiego na lata 2012 – 2015 z perspektywą do roku 2019

Program Ochrony Środowiska Województwa Opolskiego zawiera analizę istniejącego stanu środowiska, prognozuje jego zmiany, definiuje cele i kierunki działań, wyznacza priorytety oraz określa szacunkowy koszt tych działań, źródła finansowania i podmioty odpowiedzialne za ich realizację. W odniesieniu do stwierdzonych problemów środowiskowych, w projektowanym dokumencie określono strategię ochrony środowiska do roku 2019 na terenie województwa opolskiego, w tym określono cele strategiczne średniookresowe oraz kierunki działań do roku 2015. Cele te w odniesieniu do poniżej wypunktowanych komponentów środowiska przedstawiają się następująco:

1. Ochrona przyrody i krajobrazu:
  - powstrzymanie pogarszania się stanu gatunków i siedlisk zagrożonych w województwie opolskim, w szczególności objętych unijnym prawodawstwem,
  - utrzymanie i wzmocnienie ekosystemów i ich funkcji,
  - stworzenie takich warunków i zasad prowadzenia działalności gospodarczej i rozwoju osadnictwa, aby powstrzymać utratę bioróżnorodności, w szczególności na obszarach wodno-błotnych.

2. Ochrona i zrównoważone wykorzystanie lasów:
  - zwiększenie lesistości województwa,
  - znaczące powiększenie retencji wodnej w lasach poprzez odtwarzanie terenów wodno-błotnych, budowę systemów zastawek na rowach melioracyjnych, itp.,
  - stworzenie takich warunków i zasad prowadzenia działalności gospodarczej w lasach, aby funkcje ekologiczne (ochronne) i społeczne mogły być w pełni rozwijane.
3. Ochrona zasobów wodnych, w tym ochrona przed powodzią:
  - pełne wdrożenie idei zrównoważonej produkcji i konsumpcji w odniesieniu do zużycia wody na cele przemysłowe, komunalne i rolnicze,
  - wyrównanie odpływów wód i ochrona terenów zainwestowanych województwa opolskiego przed powodzią,
  - odbudowa naturalnej retencji gruntowo-glebowej.
4. Ochrona zasobów kopalin i rekultywacja terenów poeksploatacyjnych:
  - ochrona zasobów kopalin oraz zwiększenie efektywności wykorzystania rozpoznanych i eksploatowanych złóż,
  - rekultywacja terenów poeksploatacyjnych.
5. Ochrona powierzchni ziemi:
  - wdrażanie programów działań proekologicznych oraz zwiększanie świadomości rolników w zakresie ochrony i racjonalnego użytkowania gleb,
  - ochrona gleb przed negatywnym wpływem czynników naturalnych i antropogenicznych,
  - rekultywacja terenów z dużym udziałem gleb zdegradowanych.
6. Wykorzystanie energii odnawialnej:
  - wzrost udziału energii odnawialnej w bilansie zużycia energii pierwotnej województwa
7. Poprawa jakości wód powierzchniowych i podziemnych:
  - osiągnięcie dobrego stanu wód podziemnych i powierzchniowych, a tym samym zapewnienie mieszkańcom województwa opolskiego i dolnośląskiego (poprzez przesył wód z rzeki Nisy Kłodzkiej do Oławy) odpowiednich źródeł i możliwości poboru wody do picia.
8. Ochrona powietrza i przeciwdziałanie zmianom klimatu:
  - budowa systemu zarządzania ochroną powietrza atmosferycznego
  - kontynuowanie i rozbudowa wdrożonych mechanizmów rynkowych, sprzyjających podejmowaniu działań w zakresie ochrony powietrza atmosferycznego i przeciwdziałania zmianom klimatu,
  - kontynuacja działań zmierzających do dalszej redukcji emisji zanieczyszczeń atmosferycznych.
9. Ochrona przed hałasem:
  - zmniejszenie skali uciążliwości akustycznej, na którą narażeni są mieszkańcy województwa.
10. Ochrona przed promieniowaniem elektromagnetycznym:
  - ochrona i badania pól elektromagnetycznych.

Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry

Zapisy Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry, który stanowi planistyczne narzędzie mające na celu wskazanie sposobów osiągnięcia celów środowiskowych dla wód powierzchniowych i podziemnych, przedstawia następujące dane odnoszące się do rzek gminy Otmuchów:

Lp.	Nazwa JCWP (jednolitej części wód powierzchniowych)	Status	Ocena stanu	Ocena ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych
1.	Nysa Kłodzka o oddzielenia się Młynówki Pomianowskiej do wypływu ze zbiornika Nysa	silnie zmieniona część wód	zły	zagrożona (brak możliwości technicznych)
2.	Widna od Łuży do Ujścia	silnie zmieniona część wód	zły	niezagrożona
3.	Raczyna	silnie zmieniona część wód	zły	niezagrożona
4.	Świdna	naturalna część wód	dobry	niezagrożona
5.	Maciejowicki Potok	silnie zmieniona część wód	zły	zagrożona (brak możliwości technicznych)

Tabela nr 1. Wybrane ustalenia Planu gospodarowania wodami na obszarze Odry, które odnoszą się do wód powierzchniowych bezpośrednio związanych z gminą Otmuchów.

Obowiązującym celem środowiskowym dla rzeki Świdna oraz dla rzek przepływających przez obszary ochrony przyrody jest dobry stan wód, który powinien zostać osiągnięty w 2015 r. W pozostałych przypadkach celem środowiskowym jest dobry potencjał ekologiczny i dobry stan chemiczny w 2015 r. oraz dobry stan wód w 2021 r.

III.4. ANALIZA ZGODNOŚCI POŚ Z INNYMI DOKUMENTAMI

Biorąc pod uwagę zapisy POŚ oraz odnosząc je do wyżej przedstawionych zapisów innych dokumentów strategicznych, stwierdza się zgodność jego zapisów i integralność z celami i kierunkami innych strategii. Stwierdzenie to oparte jest na założeniu, iż POŚ będący przedmiotem niniejszej oceny może mieć faktyczne przełożenie jedynie na działania leżące w kompetencjach i możliwościach działania gminy oraz podległych jej (lub zależnych) jednostek organizacyjnych.

IV. ANALIZA I OCENA ISTNIEJĄCEGO STANU ŚRODOWISKA

IV.1. CHARAKTERYSTYKA GMINY

Gmina Otmuchów położona jest w południowo – zachodniej części województwa opolskiego w powiecie nyskim. Sąsiaduje od północy z gminami Pakość i Kamiennik, od zachodu z gminą Paczków, od wschodu z gminami Nysa i Głuchołazy, a od południa z Republiką Czeską. Według fizjograficznego podziału województwa opolskiego położona jest w granicach makroregionu Przedgórze Sudeckie. Jest falistą równiną, wzniesioną od 200 do 350 m. n.p.m., z kilkoma wyższymi wzniesieniami. Północna część Gminy wchodzi w skład Wzgórz Strzebińskich. Środkowa część gminy, obejmująca miasto Otmuchów, Jezioro Otmuchowskie, zachodnią część Jeziora Nyskiego oraz część środkowego biegu rzeki Nysy Kłodzkiej, wchodzi w skład mezoregionu Obniżenie Otmuchowskie. Południowa część gminy (obejmująca między innymi wsie: Kałków i Jarnołów) wchodzi w skład Przedgórz Paczkowskiego. Mezoregion ten przecina granica polsko - czeska.

Jednostkę administracyjną - gminę Otmuchów - tworzy miasto Otmuchów i 31 sołectw: Broniszowice, Buków, Grądy, Goraszowice, Janowa, Jasienica Górna, Jarnołów, Jodłów, Kałków, Kijów, Kwiatków, Lasowice, Ligota Wielka, Lubiatów, Łąka, Maciejowice, Malerzowice Małe, Meszno, Nadziejów, Nieradowice, Piotrowice Nyskie, Ratnowice, Sarnowice, Siedlec, Starowice, Suszkowice, Śliwice, Ulanowice, Wójcice, Wierzbnio, Zwanowice. W niektórych sołectwach występują przysiółki: w Grądach - Laskowice, Pasieki i Rysiowice, w Maciejowicach - Grodziszczce, w Nadziejowie - Kamienna Góra, w Piotrowicach Nyskich - Krakówkowice, w Wierzbnio - Zwierzyniec.

Obszar gminy Otmuchów w jej granicach administracyjnych wynosi 18 823 ha – taka wielkość podana jest w Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego. Główny Urząd Statystyczny wskazuje jednak wielkość 18 740 ha. Samo miasto Otmuchów ma powierzchnię 2 801 ha. Miasto pełni funkcję lokalnego ośrodka rozwoju. Funkcja usługowa z równorzędną funkcją przemysłową decyduje o funkcjonalnym charakterze miasta. Na mocną pozycję funkcji usługowej wpływa rozwinięta w mieście funkcja turystyczna. Na obszarze wiejskim gminy podstawową funkcją w gminie jest rolnictwo. Funkcja przemysłowa, związana głównie z eksploatacją kruszywa naturalnego i granitu (Kopalnia Granitu w Kamiennej Górze, Kopalnia Surowców Mineralnych Wójcice – piaski i żwiry) oraz lokalnym przemysłem spożywczym pozostaje w skali gminy jako uzupełniająca.

Głównym elementem układu komunikacyjnego o znaczeniu regionalnym na terenie gminy jest droga krajowa nr 46 relacji Kłodzko – Otmuchów – Nysa – Opole – Częstochowa.

Przez teren gminy przebiega jedna czynna linia kolejowa Nr 137 na odcinku Kędzierzyn-Koźle – Nysa – Kamieniec Ząbkowicki. Dodatkowo przez teren gminy i miasta Otmuchów przebiega linia kolejowa o znaczeniu lokalnym prowadząca do byłej cukrowni „Otmuchów”.

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego (obrazujących stan na koniec 2010 r.; informacja ta odnosi się do wszystkich danych statystycznych przedstawionych w niniejszym opracowaniu), gminę zamieszkuje 13 896 osób, co w przeliczeniu na powierzchnię daje 74 osoby na 1 km².

IV.2. INFRASTRUKTURA OCHRONY ŚRODOWISKA

W 2010 r. długość czynnej sieci kanalizacyjnej wynosiła 12,3 km, korzystało z niej 4 430 osób (31,9% ludności) i odprowadzono nią 227 tys. m³ ścieków. Według GUS, w gminie jest 351 przyłączy do sieci kanalizacyjnej. Ścieki odprowadzane są do 3 oczyszczalni ścieków o łącznej przepustowości 162 m³/dobę, z których korzysta 4 800 osób. Na terenie gminy funkcjonują 3 oczyszczalnie ścieków: w Kałkowie, Rysiowicach i Maciejowicach. Ścieki z miasta Otmuchów kierowane są do kolektora prowadzącego do oczyszczalni w Nysie. Ponadto, według danych Urzędu Miejskiego o zgłoszonych instalacjach gospodarki

Załącznik do Uchwały Nr XXIII/160/2012 Rady Miejskiej w Otmuchowie z dnia 7 września 2012 r.

ściekowej, w gminie Otmuchów istnieje 1 273 zbiorników bezodpływowych do gromadzenia nieczystości ciekłych oraz 49 przyzagrodowych oczyszczalni ścieków.

GUS podaje, że na terenie gminy w 2010 r. istniało 2 477 budynków mieszkalnych (przy czym mowa tu jedynie o obiektach legalnych i oddanych do użytkowania). Zestawiając to z powyższymi danymi o gospodarce ściekowej otrzymuje się informację o tym, że brak jest informacji o sposobie zagospodarowania ścieków z 804 budynków (liczba ta może być przeszacowana z uwagi na ewentualne istnienie przyłączy obejmujących 2 lub więcej budynków).

Według rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 14 stycznia 2002 r. w sprawie określenia przeciętnych norm zużycia wody, przeciętne roczne normy zużycia wody w gospodarstwie domowym wynoszą od 28,8 m³ (w mieszkaniu z wodociągiem, ubikacją, łazienką, i własną instalacją c.o., ale bez podłączenia do sieci kanalizacyjnej) do 64,8 m³ (w mieszkaniu z wodociągiem i kanalizacją, ubikacją, łazienką oraz zapewnioną dostawą ciepłej wody ze źródła zewnętrznego) na jedną osobę. Z danych o odprowadzanych ściekach z gminy Otmuchów wynika, że ilość odprowadzanych ścieków w przeliczeniu na jedną osobę była kilkakrotnie niższa od ww. wartości normatywnych. Dotyczyło to w szczególności gospodarstw domowych niepodłączonych do sieci kanalizacyjnej zbiorczej, gromadzących ścieki w przydomowych zbiornikach bezodpływowych. Powyższe uzasadnia podejrzenie, że znaczna część ścieków z gospodarstw domowych niepodłączonych do systemów kanalizacji zbiorczej, gromadzących ścieki bytowe w przydomowych zbiornikach bezodpływowych nie jest dostarczana do punktów zlewnych i oczyszczalni a trafia w sposób niekontrolowany do środowiska powodując zagrożenie sanitarne i ekologiczne. Zachodzi także podejrzenie, że na skutek niezgodnych z prawem działań właścicieli nieruchomości, nieokreślona ilość nieoczyszczonych ścieków trafia wprost do środowiska naturalnego (tzn. nie każda nieruchomość jest wyposażona w zbiornik do gromadzenia ścieków).

Czynna sieć rozdzielcza wodociągowa ma długość 91,1 km, której korzysta z niej 12 018 osób (86,5% ludności), dostarczyła ona w 2010 r. wody w ilości 437,9 m³, z czego gospodarstwom domowym 353,9 tys. m³. Na terenie gminy istnieje 13 ujęć wody podziemnej do celów komunalnych.

Według danych Urzędu Miejskiego, w 2011 r. na terenie gminy zebrano 1 959 Mg zmieszanych odpadów komunalnych oraz 475 Mg posegregowanych partii odpadów komunalnych. Przyjmując dane GUS o ilości mieszkańców można otrzymać informację o tym, że przeciętny mieszkaniec wytwarza rocznie 175 kg zmieszanych odpadów komunalnych. Jest to wartość znacznie niższa od średniej krajowej czy nawet wojewódzkiej (0,278 Mg/mieszkańca/rok). Może to wskazywać na to, że część odpadów jest zagospodarowywana przez mieszkańców we własnym zakresie (kompostowanie przydomowe, spalanie drewna i papieru, skarmianie zwierząt), a część odpadów jest zagospodarowywana poza legalnym systemem (spalanie pozostałych odpadów w piecach domowych, porzucanie odpadów na dzikie składowiska, nieujmowanie odpadów w statystykach firm zajmujących się odbiorem odpadów w celu obniżenia opłat).

Na terenie gminy Otmuchów nie ma eksploatowanych składowisk odpadów komunalnych oraz instalacji do ich odzysku lub innego niż składowanie unieszkodliwiania odpadów. Zebrane odpady komunalne z terenu gminy wywożone są na składowiska w Domaszkowicach i w Okopach. Na terenie gminy nie występują instalacje odzysku odpadów komunalnych, jest natomiast zlokalizowane nieczynne składowisko, którego rekultywację zakończono 29 września 2001 r. Nadal jest prowadzony monitoring środowiska wokół zrehabilitowanego składowiska pod kątem jego oddziaływania na środowisko; badane są wody podziemne oraz emisja gazu składowiskowego.

Według Planu Gospodarki Odpadami dla Województwa Opolskiego na lata 2012 – 2017, w 2013 r. na składowiska odpadów powinno trafić nie więcej niż 646 Mg odpadów komunalnych ulegających biodegradacji (z samej gminy Otmuchów) oraz nie więcej niż 2 465 Mg odpadów komunalnych ogółem, natomiast 1 185 Mg odpadów komunalnych ulegających biodegradacji musi być zagospodarowane w sposób inny niż składowanie. Należy również pamiętać, że według obowiązujących przepisów, od początku 2013 roku zabronione będzie składowanie odpadów które mają następujące wartości fizyko-chemiczne:

Załącznik do Uchwały Nr XXIII/160/2012 Rady Miejskiej w Otmuchowie z dnia 7 września 2012 r.

ciepło spalania: pow. 6 MJ/kg suchej masy; ogólny węgiel organiczny: pow. 5 % suchej masy; strata przy prażeniu: pow. 8 % suchej masy. W praktyce oznacza to zakaz składowania zmieszanych odpadów komunalnych.

Wychodząc naprzeciw powyższym zagadnieniom, władze gminy Otmuchów podjęły działania na rzecz przystąpienia do regionalnej struktury dedykowanej zagospodarowaniu odpadów komunalnych. Według Wojewódzkiego Planu Gospodarki Odpadami (2012), gmina Otmuchów ma wchodzić w skład Regionu Południowo – Zachodniego, zamieszkiwanego łącznie przez ok. 256 tys. osób.

IV.3. POWIETRZE ATMOSFERYCZNE

Na terenie gminy Otmuchów nie ma zlokalizowanych punktów pomiarowych dostarczających dane o stanie jakości powietrza. Zasadne zatem wydaje się przytoczenie danych Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Opolu za 2011 r., odnoszących się do wyników pomiaru na terenie Nysy i Prudnika.

W 2011 r. w Nysie były zlokalizowane dwa pasywne punkty pomiarowe, które dostarczyły następujących danych o średniorocznych wartościach stężeń dwutlenku siarki i dwutlenku azotu:

	Nysa, ul. Grodkowska	Nysa, ul. Tkacka
dwutlenek siarki [$\mu\text{g}/\text{m}^3$]	3,5	22,7
dwutlenek azotu [$\mu\text{g}/\text{m}^3$]	3,5	16,0

Tabela nr 2. Dane o wynikach z pomiarów (metodą pasywną) zanieczyszczenia dwutlenkiem siarki i dwutlenkiem azotu na terenie miasta Nysa (na podstawie danych monitoringowych Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Opolu).

W Prudniku z kolei w 2011 r. odnotowano przekroczenia stanu zanieczyszczenia powietrza benzo(a)pirenem oraz pyłem PM10, przy czym opublikowane dane monitoringowe WIOŚ nie wskazują konkretnych wartości zanieczyszczenia. To samo źródło danych mówi, że całe województwo opolskie zostało zakwalifikowane do strefy ponadnormatywnego zanieczyszczenia benzenem, ozonem, benzo(a)pirenem, pyłem PM10 i PM2,5. Przyczyną tego stanu jest częściowo oddziaływanie naturalnych źródeł emisji lub zjawisk naturalnych niezwiązanych działalnością człowieka, niekorzystne warunki klimatyczne/meteorologiczne oraz wpływ zanieczyszczeń transgranicznych. Nie można jednak pominąć faktu, że największy wpływ na powstawanie ozonu w dolnych warstwach atmosfery mają tlenki azotu oraz niemetanowe lotne związki organiczne i w mniejszym stopniu tlenek węgla. Największe znaczenie dla powstawania tlenków azotu mają procesy spalania w sektorze produkcji i transformacji energii, transport drogowy oraz procesy spalania w przemyśle. Natomiast w zakresie emisji niemetanowych lotnych związków organicznych największy wpływ mają: stosowanie rozpuszczalników i innych substancji, procesy produkcyjne, procesy spalania w sektorze komunalnym i mieszkaniowym i transport drogowy.

Do najważniejszych źródeł emisji ww. zanieczyszczeń należy zaliczyć: transport samochodowy (spaliny, pylenie z drogi), spalanie paliw stałych dla celów energetycznych i grzewczych (zwłaszcza indywidualne systemy spalania) oraz przemysł. Niska emisja obejmuje emisję komunikacyjną, a także emisję pyłów i szkodliwych gazów pochodzących z lokalnych kotłowni węglowych i domowych pieców grzewczych, niekiedy opalanych węglem o niskich parametrach grzewczych i wysokiej zawartości siarki. Wśród źródeł przemysłowych należy wskazać na nieistniejący już Südzucker Polska S.A. - Zakład Produkcyjny "Cukrownia Otmuchów". Według Europejskiego Rejestru Uwalniania i Transferu

Załącznik do Uchwały Nr XXIII/160/2012 Rady Miejskiej w Otmuchowie z dnia 7 września 2012 r.

Zanieczyszczeń, instalacja ta wyemitowała w 2008 r. 160 ton tlenków siarki, natomiast w 2009 r. roku została ona zamknięta; obecnie prowadzone są rozmowy z inwestorem, który rozważa podjęcia produkcji na bazie obiektów po cukrowni.

IV.4. KLIMAT AKUSTYCZNY

Na klimat akustyczny gminy Otmuchów wpływa przede wszystkim emisja hałasu związana z komunikacją drogową oraz w mniejszym stopniu z emisją ze źródeł przemysłowych. Hałas komunikacyjny jest odczuwalny w szczególności w okolicach drogi krajowej nr 46 oraz wzdłuż tras wywozu wydobytych surowców mineralnych, np. z kopalni w miejscowości Kamienna Góra (choć należy zaznaczyć, że problem ten dotyczy przede wszystkim gminy Nysa, bowiem kopalnia leży na skraju gminy i transport z niej biegnie głównie przez gminę Nysa). Mniejsze natężenie ruchu i mniejsza uciążliwość hałasowa związana jest z przebiegiem odcinków dróg powiatowych i gminnych. Poziom hałas i związana z nim uciążliwość zależy od natężenia ruchu, udziału pojazdów ciężkich w ogólnej liczbie przemieszczających się pojazdów, od odległości elewacji zabudowy od krawędzi jezdni, od stanu technicznego drogi i jej parametrów technicznych (rodzaj nawierzchni, szerokości pasa drogowego), organizacji ruchu oraz od stanu technicznego pojazdów. Stan techniczny dróg i ulic nie zawsze jest zadowalający i w takim przypadku wymagają one remontów lub modernizacji.

IV.5. WODY POWIERZCHNIOWE I PODZIEMNE

Wody powierzchniowe

Gmina Otmuchów leży w dorzeczu Odry, na obszarze zlewni rzeki Nysy Kłodzkiej, która zasila dwa zbiorniki retencyjne: Otmuchowski i Nyski. Jest to druga co do wielkości rzeka przepływająca przez województwo opolskie. Wypływa na wysokości 975 m n.p.m. ze stoków Puchacza w zachodniej części Masywu Śnieżnika; jest lewobrzeżnym dopływem Odry, do której uchodzi w jej 181,3 km na wysokości 140 m n.p.m. na terenie województwa opolskiego. Ważniejszymi dopływami Nysy Kłodzkiej w granicach gminy Otmuchów są następujące rzeki i potoki: Widna, Świdna, Raczyzna, Przedpolna i Potok Maciejowicki.

W latach 1926 – 1933 na obszarze gminy Otmuchów wybudowano zbiornik zaporowy – Jezioro Otmuchowskie oraz Jezioro Nyskie, którego zachodni brzeg leży w granicach gminy Otmuchów. Głównymi ich funkcjami jest utrzymanie żeglowności Odry i ochrona przeciwpowodziowa. Pełnią również funkcję rekreacyjno – wypoczynkową i energetyczną. Są one obszarami o wyjątkowych walorach przyrodniczych.

Stan i jakość wód powierzchniowych mających znaczenie dla gminy Otmuchów jest monitorowana przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Opolu. W okresie opracowywania niniejszego dokumentu nie były jeszcze dostępne dane o stanie wód za 2011 r., dlatego poniżej przywołano dane z raportów WIOŚ odnoszące się do lat 2008-2010. Z przeprowadzonych badań wynika, że na terenie Otmuchów wszystkie przebadane rzeki (Raczyzna, Przedpolna, Nysa Kłodzka) są poważnie zeutrofizowane, o czym przesądziła wysoka wartość wskaźników: fosfor i fosforany, azot amonowy i azot Kjeldahla, ogólny węgiel organiczny i BZT₅. Wybrane dane o rzekach mających bezpośredni związek z gminą Otmuchów przedstawiają się następująco:

1) rzeka Nysa Kłodzka (punkt pomiarowy: Stary Paczków):

wskaznik	wartość minimalna	wartość maksymalna	średnia
Tlen rozpuszczony [mg O ₂ /dm ³]	8,2	13,6	11,3
BZT ₅ [mg O ₂ /dm ³]	1,3	6,0	2,71
Ogólny węgiel organiczny mg [C/dm ³]	6,6	11,2	8,0
Azot amonowy [mg N _{NH4} /dm ³]	0,025	0,168	0,070
Azotany [mg NO ₃ /dm ³]	2,12	13,6	6,47
Azot ogólny [mg N/dm ³]	1,0	3,7	2,3
Fosfor ogólny [mg P/dm ³]	0,068	0,14	0,97

Tabela nr 3. Dane o wynikach z pomiarów zanieczyszczenia rzeki Nysa Kłodzka w punkcie pomiarowym „Stary Paczków” (na podstawie danych monitoringowych Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Opolu).

2) rzeka Raczyzna (punkt pomiarowy: Śliwice):

wskaznik	wartość minimalna	wartość maksymalna	średnia
Tlen rozpuszczony [mg O ₂ /dm ³]	8,6	14,3	11,3
BZT ₅ [mg O ₂ /dm ³]	1,0	1,7	1,4
Azot amonowy [mg N _{NH4} /dm ³]	0,025	0,14	0,056
Azotyny [mg NO ₂ /dm ³]	0,026	0,161	0,092
Fosfor ogólny [mg P/dm ³]	0,063	0,22	0,098

Tabela nr 4. Dane o wynikach z pomiarów zanieczyszczenia rzeki Raczyzna w punkcie pomiarowym „Śliwice” (na podstawie danych monitoringowych Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Opolu).

3) rzeka Przedpolna (punkt pomiarowy: Wierzbno):

wskaznik	wartość minimalna	wartość maksymalna	średnia
Tlen rozpuszczony [mg O ₂ /dm ³]	2,0	9,8	5,7
BZT ₅ [mg O ₂ /dm ³]	1,3	3,4	2,4
Ogólny węgiel organiczny [mg C/dm ³]	10,1	15,6	11,9
Azot amonowy [mg N _{NH4} /dm ³]	0,5	2,5	1,3
Azotany [mg NO ₃ /dm ³]	0,7	21	8,0
Azot ogólny [mg N/dm ³]	1,6	6,4	3,8
Fosfor ogólny [mg P/dm ³]	0,074	0,17	0,127
Substancje rozpuszczone [mg/dm ³]	321	489	413,6

Tabela nr 5. Dane o wynikach z pomiarów zanieczyszczenia rzeki Przedpolna w punkcie pomiarowym „Wierzbno” (na podstawie danych monitoringowych Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Opolu).

W oparciu o przeprowadzone badania biologiczne i fizykochemiczne, Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska dokonał następującej klasyfikacji wód:

wskaźnik	klasa i stan elementów biologicznych i ekologicznych	klasa elementów fizykochemicznych
rzeka Nysa Kłodzka (punkt pomiarowy: Stary Paczków)	nie badano	poniżej dobrego
rzeka Raczyzna (punkt pomiarowy: Śliwice)	nie badano	nie określono
rzeka Przedpolna (punkt pomiarowy: Wierzbno)	nie badano	poniżej dobrego

Tabela nr 6. Klasyfikacja wód monitorowanych w 3 punktach pomiarowych istotnych dla oceny stanu środowiska wodnego w gminie Otmuchów (na podstawie danych monitoringowych Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Opolu).

Badania elementów biologicznych nie były prowadzone w pełnym zakresie, a badań hydromorfologicznych rzek w ogóle nie prowadzono, w związku z tym ten element oceny stanu ekologicznego nie został uwzględniony – co pozwala na postawienie wniosku o tym że według stanu na kwiecień 2012 r. nie ma pełnych informacji o stanie wód w zakresie wymaganym przepisami ramowej dyrektywy wodnej.

Przy omawianiu uwarunkowań hydrologicznych należy również wspomnieć kwestie możliwości wystąpienia powodzi. Na podstawie danych Państwowego Instytutu Geologicznego oszacowano obszary zagrożone podtopieniami na terenie gminy Otmuchów, co graficznie przedstawia ryc.1 w załączniku kartograficznym.

Natomiast na zlecenie Krajowego Zarządu Gospodarki Wodnej w 2011 r. opracowano mapę obszarów narażonych na niebezpieczeństwo powodzi w województwie opolskim. Jej przybliżenie dla gminy Otmuchów przedstawiono na ryc. 2 w załączniku kartograficznym.

Wody podziemne

Gmina Otmuchów swoim zasięgiem obejmuje zachodnią część Głównego Zbiornika Wód Podziemnych nr 338 „Subzbiornik Paczków – Niemodlin”. Jest on częścią trzeciorzędowego zapadliska tektonicznego Rowu Paczków–Kędzierzyn-Koźle. Powierzchnię zbiornika określono na 735 km²; średnia głębokość ujęć wodnych w jego zasięgu waha się w szerokim zakresie od 80 do 150 m, a zasoby dyspozycyjne szacuje się na 60 tys. m³/d. Jego granice przedstawia ryc. 3 w załączniku kartograficznym.

GZWP nr 338 należy do typu zbiorników porowych, nieznacznie zanieczyszczonych, jednak jego wody charakteryzują się dużymi stężeniami związków fluoru. Według badań Państwowego Instytutu Geologicznego (Cudak J., Razowska – Jaworek L., *Geneza i rozprzestrzenianie wód z wysoką zawartością fluoru w GZWP nr 338 Paczków – Niemodlin*, Biuletyn PIG nr 436, 2009), zawartość fluoru osiąga wartości 6-11,5 mg/l, przekraczając wartości dopuszczalne dla wód pitnych nawet około 10 razy.

W obrębie zbiornika występują dwa kompleksy wodonośnych utworów piaszczystych. Górny kompleks występuje do głębokości 100, a dolny – 200 m. Oba te kompleksy są izolowane zarówno od siebie, jak i od powierzchni terenu warstwą ilów. Kierunek przepływu jest zgodny z regionalną tendencją spadku terenu z zachodu na wschód. Ruch wód w zbiorniku określa się jako średnio szybki – zmienia się on w przedziale 30–100 m/rok.

Według podziału na Jednolite Części Wód Podziemnych, gmina Otmuchów wchodzi w obręb JCWPd nr 114, której stan ocenia się jako dobry (w Planie gospodarowania wodami). Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w 2010 r. przeprowadził badania w obrębie tej jednostki, analizując m.in. wody podziemne w Dziewiętlicach w gminie Paczków. Uzyskane wyniki wskazały, że wody te klasyfikują się do IV klasy czystości, czego powodem była przede wszystkim wysoka zawartość azotanów, azotynów.

Wykonana w 2011 r. na zlecenie Ministerstwa Środowiska „Mapa wrażliwości wód podziemnych na zanieczyszczenie” przedstawia informacje na temat podatności wód podziemnych pierwszego poziomu wodonośnego na zanieczyszczenia z powierzchni terenu oraz podatność na zanieczyszczenie Głównych Zbiorników Wód Podziemnych. Wycinki „Mapy...” dla rejonu Otmuchowa przedstawiają ryciny 4 i 5 w załączniku kartograficznym.

IV.6. PRZYRODA

Występujące na terenie gminy Otmuchów obiekty i tereny przyrody stanowią bardzo istotny element systemu powiązań przyrodniczych oraz miejsce wykorzystywane do różnego rodzaju rekreacji. Według danych GUS za 2010 r., na terenie gminy występują parki, 40 zieleńców (8,5 ha), zieleń uliczna zajmuje 0,3 ha, zieleń osiedlowa – 0,5 ha. Do tego dochodzi 17 cmentarzy (9,3 ha), lasy gminne (115,6 ha), 970 m żywopłotów oraz ogrody działkowe. GUS podaje, że powierzchnia lasów na terenie gminy wynosi 1 158,8 ha.

Na terenie gminy prawną ochroną objęto obiekty (13 pomników ochrony przyrody) i obszary o wyjątkowych w skali kraju walorach przyrodniczych. Część gminy Otmuchów (6 627 ha) włączona została w Otmuchowsko – Nyski Obszar Chronionego Krajobrazu, którego zasady ochronne określone są w rozporządzeniu Wojewody Opolskiego z dnia 17 maja 2000 r. w sprawie obszarów chronionego krajobrazu w województwie opolskim. Najcenniejszymi walorami tego obszaru są:

- 2 duże zbiorniki zaporowe: Jezioro Otmuchowskie i Nyskie (większość powierzchni w granicach gminy Nysa),
- duże zróżnicowanie rzeźby terenu i budowy geologicznej (rynna pochodzenia tektonicznego o szerokości 10 km, wschodnie skał granitowych Przedgórze Sudeckiego),
- zróżnicowana szata roślinna (67 zbiorowisk roślinnych, 12 gatunków rzadkich i ginących, w tym 3 gatunki zagrożone w skali kraju),
- wysokie walory faunistyczne (zgrupowania płazów, ptaków i ryb, ostoja ptactwa wodno-błotnego o randze międzynarodowej – 25 gatunków zagrożonych w skali europejskiej, w tym 1 w skali świata, zimowiska nietoperzy w Fortach Nyskich),
- jedno z największych w województwie nagromadzeń cennych zasobów kulturowych.

W granicach ww. obszaru powołane zostały 2 obszary specjalnej ochrony ptaków w ramach europejskiej sieci ochrony przyrody Natura 2000: „Zbiornik Otmuchowski” i „Zbiornik Nyski”. Są to bardzo ważne w skali kraju obszary z koncentracją ptaków migrujących i zimujących. Należy podkreślić, że ochrona tego obszaru wymaga uwzględnienia pewnej strefy buforowej związanej z lokalnymi migracjami ptaków. Strefa ta może wynosić nawet do 10 km (zob. Badora K., *Lokalizacja farm wiatrowych w południowej części województwa opolskiego a uwarunkowania przyrodniczo – krajobrazowe*, Inżynieria Ekologiczna Nr 23, 2010). Według standardowych formularzy danych dla przedmiotowych obszarów Natura 2000, głównymi zagrożeniami dla tych obszarów są następujące czynniki: zanieczyszczenia wody, hałas, presja turystyczna, duże wahania poziomu wody w zbiornikach, niepokojenie ptaków na skutek penetracji siedlisk przez ludzi i zwierzęta domowe, zabijanie ptaków nierozpoznanych.

W trakcie tworzenia niniejszego dokumentu rozpoczęto prace nad opracowaniem planu zadań ochronnych dla ww. obszarów. Plany te będą zawierać wytyczne do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego oraz narzędzie do osiągnięcia celów środowiskowych w zakresie utrzymania odpowiedniej integralności i spójności obszarów Natura 2000.

Lokalizację obszarów Natura 2000 oraz obszaru chronionego krajobrazu w gminie Otmuchów przedstawiono na mapach (ryc. 6 i 7) w załączniku kartograficznym.

Należy podkreślić również fakt, że na terenie gminy występują obszary o wysokich walorach przyrodniczych, które zasługują na objęcie ich obszarowymi formami prawnej ochrony przyrody (na podstawie: „Plan rozwoju lokalnego gminy Otmuchów na lata 2004-2006 oraz na lata 2007-2013, Pracownia Projektowa EKOURBOW, Opole 2004):

- kompleks leśny na północ od Ulanowic (łęg jesionowo-olszowy) o charakterze naturalnym ze stanowiskiem bardzo rzadkiej na Opolszczyźnie śnieżycy wiosennej stanowiący cenne siedlisko o randze międzynarodowej,
- nieczynny kamieniołom granitu z otaczającym go lasem na zachód od Nadziejowa, (naskalne zbiorowiska roślinne i grąd subkontynentalny) z występującymi tu wieloma gatunkami roślin chronionych i rzadkich, w tym śnieżycy wiosennej, stanowiący cenne siedlisko o randze międzynarodowej,
- proponowane obszary chronionego krajobrazu: „Wzgórza Strzeleńskie” i „Przedgórze Paczkowskie” (zróżnicowany krajobrazowo teren o urozmaiconej rzeźbie terenu i mozaice gruntów ornych, użytków zielonych i niewielkich kompleksów leśnych),
- proponowany rezerwat przyrody „Otmuchowskie Błota” o łącznej powierzchni 40,00 ha (w celu zachowania fragmentu krajobrazu deltowego obszarów cofkowych Jeziora Otmuchowskiego oraz zbiorowisk wodnych, szuwarowych i namuliskowych, a także ostoi pinctwa wodno-błotnego),
- proponowane rezerваты przyrody: siedliska leśne w obrębie Szklary Nadleśnictwa Prudnik: oddziały 229, 231 i 136, rezerwat ornitologiczny „Czapliniec” - las komunalny miasta Otmuchów,
- proponowane zespoły przyrodniczo – krajobrazowe: południowy brzeg Jeziora Nyskiego, las Bażantka (na północ od Otmuchowa),
- proponowane użytki ekologiczne: kompleks leśny łęgu jesionowo-olszowego na południe od Ulanowic oraz „Dziewięćsił” między Otmuchowem, a Sarnowicami, kolonia jaskółki brzegówki w ścianie piaskowni na północ od wsi Wójcice,
- drzewa pomnikowe – ok. 30 szt. (Otmuchów, Buków, Piotrowice Nyskie, Starowice, Siedlec, Rysiewice, Kwiatków).

IV.7. GLEBY

Na terenie gminy Otmuchów występują zasadniczo dwa rodzaje gleb, zaliczane do III i IV klasy bonitacyjnej, różniące się pochodzeniem geologicznym skały macierzystej. Są to gleby wytworzone z utworów gliniastych oraz pyłowych. Te pierwsze występują przede wszystkim w południowej części gminy na Przedgórzu Paczkowskim. Mają one dobre właściwości glebotwórcze, gdyż są bogate pod względem składu mineralnego. Powstają z nich najczęściej gleby średnio dobre i dobre. Gleby pyłowe są żyzniejsze od gleb gliniastych. Są one zasobne w przyswajalne składniki pokarmowe. Wyżej wymienione gleby zalicza się do klasy gleb czarnoziemnych, brunatnoziemnych i pobagiennych. Ta klasyfikacja informuje o korzystnych warunkach dla produkcji roślinnej, z tego też powodu rolnictwo gminy osiąga dobre wyniki w jej zakresie.

Gmina Otmuchów posiada jeden z wyższych w województwie wskaźników jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej. Największe obszarowo kompleksy gleb wysokiej jakości występują w sołectwach: Maciejowice, Malerzowice Małe, Starowice, Siedlec, Grądy, Goraszowice i Kałków.

Grunty orne charakteryzują się bardzo dużym udziałem gleb gliniastych, które zajmują 8916 ha, co stanowi 66,6% powierzchni gruntów. Drugie miejsce pod względem udziału zajmują gleby lessowe i lessowate (18,2% pow.) oraz pyłowe (8,7% ha), następnie piaszczyste (6% pow.). Na obszarze gminy Otmuchów przeważają gleby średnie (średnio ciężkie do uprawy) zajmujące 75% powierzchni gminy, następnie lekkie 19%. Gleby ciężkie i bardzo lekkie stanowią znikomy odsetek gruntów ornych.

Spośród podstawowych jednostek typologicznych gleb Polski na terenie gminy Otmuchów wyróżnia się: gleby autogeniczne (gleby czarnoziemne /czarnoziemy zdegradowane/ - środkowa część gminy, gleby brunatnoziemne /gleby brunatne właściwe/) – północna część gminy, gleby semihydrogeniczne (czarne ziemie), gleby płowe – południowa część gminy, gleby hydrogeniczne (gleby bagienne /gleby mułowe/), gleby napływowe (gleby aluwialne /mady rzeczne/), gleby antropogeniczne (gleby industrio- i urbanoziemne) – głównie w mieście Otmuchów.

Według Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, ponad 1400 ha gleb w gminie wymaga zabezpieczeń erozyjnych, z czego połowa jest narażona na erozję w stopniu silnym i bardzo silnym. Najwięcej terenów objętych erozją występuje we wsiach: Laskowice, Ligota Wlk., Ulanowice, Lubiatów, Nieradowice.

Z punktu widzenia niniejszego dokumentu istotne jest zwrócenie uwagi na postępujące zasklepanie powierzchni ziemi (pokrywania ziemi nieprzepuszczalnym materiałem). W ostatnich latach temu zagadnieniu przypisywana jest coraz większa uwaga. Jest to skutkiem tego, że zasklepanie zwiększa ryzyko powodzi i niedoborów wody, przyczynia się do globalnego ocieplenia oraz wpływa niekorzystnie na lokalny mikroklimat. Można je ograniczyć poprzez inteligentne zagospodarowanie przestrzenne i zmniejszenie niekontrolowanego rozwoju przestrzeni zurbanizowanych. W zamian można wykorzystywać potencjał rozwoju wewnątrz obszarów miejskich na przykład poprzez rewitalizację terenów przemysłowych i zdegradowanych. Środki łagodzące obejmują stosowanie przepuszczalnych materiałów zamiast cementu lub asfaltu, wspieranie „zielonej infrastruktury” i bardziej powszechne wykorzystanie naturalnych systemów zbierania wody deszczowej. Jeżeli środki łagodzące stosowane na miejscu są niewystarczające, można rozważyć zastosowanie środków kompensacyjnych, które mają na celu poprawę funkcji gleby w innych miejscach.

IV.8. ZASOBY SUROWCÓW MINERALNYCH

Na obszarze gminy występują udokumentowane złoża surowców mineralnych (granit, amfibolit, kruszywa naturalne, surowce ilaste) umożliwiające produkcję materiałów budowlanych. Ogółem na terenie gminy znajduje się 14 udokumentowanych złóż surowców; ich lokalizacja przedstawiona została na ryc. 7 w załączniku kartograficznym.

W gminie Otmuchów występują złoża kamieni drogowych i budowlanych, w formacjach granitowych i gnejsach. Znajdują się tu również złoża łtów i amfibolitów. Kruszywa naturalne w gminie Otmuchów pochodzą z okresu czwartorzędu i występują przede wszystkim w osadach rzecznych teras erozyjno-akumulacyjnych i akumulacyjnych rzeki Nysy Kłodzkiej. Jedno z najzasobniejszych złóż kruszyw naturalnych znajduje się na terenie Jeziora Otmuchowskiego. Największe czynne kopalnie surowców mineralnych znajdują się w Wójcicach, Nadziejowie i Kamiennej Górze.

V. ISTNIEJĄCE PROBLEMY OCHRONY ŚRODOWISKA ISTOTNE Z PUNKTU WIDZENIA PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU

1. Zagrożenie wód powierzchniowych i podziemnych

Niski poziom skanalizowania gminy oraz dane o ilościach zużytej wody i o ściekach skierowanych do oczyszczalni wskazują na to, że znaczna ilość ścieków komunalnych trafia w sposób niekontrolowany i nielegalny do środowiska. Problem ten potęgowany jest tym, że uwarunkowania geologiczne i hydrogeologiczne nie sprzyjają zachowaniu należytego bezpieczeństwa wodom podziemnym. Ponadto, część miejscowości w rejonie Jeziora Otmuchowskiego nie ma systemu kanalizacji sanitarnej, co w konsekwencji powoduje kierowanie części ścieków do wód tego zbiornika. Jednocześnie postępuje zjawisko stopniowego wzrostu presji urbanistycznej i turystycznej, przy czym nie zawsze ma ona charakter zgodny z prawem, bowiem nad brzegiem jeziora powstają także samowole budowlane.

2. Niewystarczająco efektywny system gospodarki odpadami komunalnymi

Obecny system gospodarki odpadami w gminie nie jest w stanie zapewnić spełnienia wszystkich przyszłych wymogów prawnych dotyczących poziomów odzysku odpadów opakowaniowych i ograniczenia składowania odpadów komunalnych, szczególnie frakcji ulegającej biodegradacji. Jest to związane z niewystarczającym systemem selektywnego zbierania odpadów oraz niedostatecznym stanem infrastruktury do zagospodarowania odpadów. Zebrane ilości odpadów komunalnych pozwalają również na postawienie tezy, iż nie wszystkie wytwarzane przez mieszkańców odpady trafiają do systemu ich legalnego zagospodarowania. Należy również pamiętać, że począwszy od stycznia 2013 roku zabronione będzie składowanie odpadów które mają następujące wartości fizyko-chemiczne: ciepło spalania: pow. 6 MJ/kg suchej masy, ogólny węgiel organiczny: pow. 5 % suchej masy, strata przy prażeniu: pow. 8 % suchej masy. W praktyce oznacza to zakaz składowania zmieszanych odpadów komunalnych.

Podejmowane obecnie działania organizacyjne i inwestycyjne pozwalają sądzić, że w ciągu najbliższych lat wskazane powyżej problemy zostaną rozwiązane.

3. Emisja hałasu związana transportem drogowym oraz wydobyciem i transportem surowców mineralnych

Znaczna część miejscowości na terenie gminy Otmuchów położona jest wzdłuż dróg mających dla poszczególnych wsi charakter tranzytowy, co niekiedy powoduje uciążliwości związane z emisją hałasu i zanieczyszczeniem powietrza.. Obydwa zjawiska mają kluczowe przełożenie na jakość życia mieszkańców. Sytuacja ta może być szczególnie dotkliwa w rejonach wydobycia surowców mineralnych, gdzie oddziaływanie transportu będzie się kumulowało z hałasem generowanym podczas wydobywania kopalin. Na terenie gminy problem ten jest nabrzmiały w rejonie miejscowości Kamienna Góra, na pograniczu z gminą Głuchołazy i Nysa.

Zła jakość powietrza i uciążliwość akustyczna są problemami charakterystycznymi dla środowiska miejskiego. Niewydolny system gospodarki odpadami, nie dający gwarancji spełnienia wymogów prawnych jest bolączką niemal wszystkich samorządów w Polsce. Rozwiązania tych kłopotów należy szukać w innowacyjnych rozwiązaniach oraz najlepszych przykładach z krajów „starej Unii”. W swej istocie opierają się one na strategicznym, całościowym i zintegrowanym podejściu do sedna problemu, które ma na celu nadanie problemom środowiskowym priorytetowej rangi oraz dążenie do wykorzystania wszystkich prawnych i organizacyjnych narzędzi w celu doprowadzenia sytuacji do stanu zadowalającego. Kwestie techniczne pozostają przy tym de facto rzeczą wtórną, gdyż są one samoistnym rezultatem wcześniej określonych celów i kierunków działań.

VI. WPŁYW NA ŚRODOWISKO W PRZYPADKU ODSTĄPIENIA OD REALIZACJI PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU

Program ochrony środowiska jest dokumentem, którego głównym celem jest określenie dla danej jednostki terytorialnej drogi do osiągnięcia celów w przedmiotowej dziedzinie, ustalonych wcześniej na szczeblu regionalnym, krajowym i międzynarodowym. Należy przez to rozumieć to, iż odstąpienie od wdrażania zapisów przedmiotowych dokumentów oznaczać będzie odstąpienie od obowiązku realizacji strategicznych celów ochrony środowiska w kontekście szerszej perspektywy postrzegania tej problematyki.

W przypadku braku realizacji ustaleń POŚ (tzw. wariant zerowy zakładający brak realizacji ustaleń POŚ), przeprowadzona analiza i ocena stanu istniejącego pozwala wykazać, że może nastąpić kontynuacja istniejących negatywnych trendów w zakresie oddziaływania na środowisko.

Potencjalne zmiany aktualnego stanu środowiska są funkcją czasu, środków finansowych pozostających w dyspozycji budżetu państwa, samorządów i podmiotów gospodarczych oraz aktywności w pozyskiwaniu środków pozabudżetowych w tym dotacji z UE, przeznaczanych na cele rozwojowe infrastruktury i ochronę środowiska a także ewolucji ekosystemów i gatunków, w tym sukcesji.

Brak realizacji POŚ przyczynić się będzie do utrwalania oraz występowania negatywnych tendencji w środowisku, zwłaszcza w zakresie: jakości wód podziemnych i powierzchniowych, zagrożenia hałasem, terenów pozostających pod presją szkodliwego oddziaływania ruchu komunikacyjnego, terenów objętych zagrożeniem powodziowym, zagrożenia dla obszarów preferowanych do objęcia ochroną prawną, dotychczas nie chronionych, braku lub niewystarczającego tempa prac rekultywacyjnych na terenach poeksploatacyjnych.

Pozostawienie przyrody bez jakiegokolwiek ingerencji człowieka ma niemal zawsze pozytywny skutek ponieważ wzrasta jej naturalność, wykształca się właściwa struktura i funkcje biocenoz oraz pełnia różnorodności biologicznej. Tylko w niewielu przypadkach, kiedy ochronie podlegają ekosystemy niestabilne, np. łąki, wymagana jest stała ingerencja człowieka w celu utrwalenia konkretnych stadiów sukcesyjnych. W przypadku łąk jest to koszenie. To oraz podobne działania przedstawiono w POŚ, maksymalnie ograniczając inne działania oddziałujące bezpośrednio na przyrodę. Jednak poprawa jakości środowiska w pewnym (choć niewielkim) stopniu ma też przełożenie na stan przyrody, w tym obszarów Natura 2000. Przy maksymalnym ograniczeniu negatywnego wpływu na przyrodę podejmowanych inwestycji jest duża szansa na poprawę stanu przyrody.

W szczególności przewiduje się następujące skutki środowiskowe wynikające z braku realizacji zaktualizowanego POŚ:

- stale narastające zagrożenie środowiska gruntowo-wodnego;
- stale zwiększająca się emisja zanieczyszczeń gazowych i pyłowych oraz hałasu;
- wyczerpywanie zasobów naturalnych;
- wzrost zagrożeń sanitarnych środowiska miejskiego;

Nie bez znaczenia są również oddziaływania inne niż środowiskowe, choć jednak mające wpływ na stan ochrony środowiska w sposób pośredni. Przewiduje się, iż w przypadku braku realizacji omawianego dokumentu może dojść do następujących skutków:

- niezgodność z przepisami krajowymi i międzynarodowymi, skutkująca m.in. pogorszeniem wizerunku gminy;
- konsekwencje prawne i karne z tytułu naruszenia przepisów o ochronie środowiska i gospodarce komunalnej
- dalsze pobłażliwe traktowanie obowiązujących przepisów o ochronie środowiska;
- postępujący zanik świadomości ekologicznej społeczeństwa;
- zacofanie gminy w dziedzinie gospodarki komunalnej.

VII. ANALIZA I OCENA ZNACZĄCYCH ODDZIAŁYWAŃ NA ŚRODOWISKO

Prognoza oddziaływania na środowisko opracowywana dla strategicznych dokumentów z założenia nie jest dokumentacją szczegółową, ponieważ jej głównym celem jest odniesienie zasadniczej treści dokumentu do polityki ekologicznej oraz zasad zrównoważonego rozwoju. Prognoza oddziaływania na środowisko może jedynie w ogólny, strategiczny sposób rozważać korzyści i zagrożenia wynikające z realizacji POŚ bądź odstąpienia od tejże realizacji.

Jak wskazano wcześniej, odstąpienie od realizacji zapisów POŚ może przynieść negatywne skutki dla środowiska. Charakter omawianego dokumentu z założenia jest „pro-środowiskowy”. Mimo tego zasadnym jest przedstawienie negatywnych skutków realizacji niniejszego dokumentu (bądź też braku tych skutków). Wyniki oceny odniesiono do działań i przedsięwzięć przedstawionych w POŚ. Ocena objęto przede wszystkim takie elementy środowiska jak: ludzie, zwierzęta, rośliny, różnorodność biologiczna, woda, powietrze, powierzchnia ziemi, krajobraz, klimat, zasoby naturalne i zabytki.

Zidentyfikowane oddziaływania na środowisko poszczególnych celów strategicznych i krótkookresowych w odniesieniu do poszczególnych aspektów środowiskowych przedstawiono w poniższych matrycach.

Zastosowano następujące oznaczenia w matrycach:

- +** - oddziaływanie pozytywne
- - oddziaływanie negatywne
- 0** - oddziaływanie neutralne

MATRYCA ŚRODOWISKOWYCH ODDZIAŁYWAŃ POŚ

Cele aktualizacji POŚ według poszczególnych obszarów (treść celów przedstawiona we wcześniejszej części pracy)	Powietrze i klimat	Wody	Przyroda	Powierzchnia ziemi i gleba	Krajobraz	Dziedzictwo kulturowe	Populacja i zdrowie ludzi
System zarządzania ochroną środowiska	+	+	+	+	+	+	+
Ochrona powietrza	+	+	+	+	0	0	+
Ochrona przed hałasem	+	+	+	+	0	0	+
Ochrona i wykorzystanie wód	+	+	+	+	+ / 0	0	+
Ochrona przyrody	+	+	+	+	+	+	+
Gospodarka odpadami	+	+	+	+	0	0	+
Ochrona powierzchni ziemi	+	+	+	+	0	+	+
Bezpieczeństwo chemiczne i biologiczne	+	+	+	+	+	+	+

Bardziej konkretną analizę oddziaływań środowiskowych będzie można przeprowadzić dopiero na etapie indywidualnej oceny oddziaływania na środowisko wykonywanej dla konkretnych planowanych przedsięwzięć (bądź też na etapie kwalifikacji do tej oceny) oraz na etapie strategicznej oceny oddziaływania wykonywanej dla projektów dokumentów dot. zagospodarowania przestrzeni (miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego).

Realizacja zapisów POŚ nie wywoła skutków czy oddziaływań środowiskowych o charakterze negatywnym, a tym samym - wymagających przeprowadzenia działań kompensacyjnych, choć nie można wykluczyć że szczegółowy raport oddziaływania na środowisko którejś z planowanych inwestycji wymusi podjęcie takich działań.

Należy także podkreślić, że konkretne oddziaływania środowiskowe oraz działania minimalizujące te oddziaływania będzie można ocenić dopiero w oparciu o konkretne dane projektowe i lokalizacyjne na etapie procedury oceny oddziaływania na środowisko dla indywidualnych przedsięwzięć.

Projekt POŚ nie przewiduje realizacji przedsięwzięć, które mogłyby generować jakiegokolwiek negatywne oddziaływanie na obszary europejskiej sieci ochrony przyrody Natura 2000. Nie dojdzie również do naruszenia zasad określonych w rozporządzeniu Wojewody Opolskiego nr 0151/P/16/2006 z dnia 8 maja 2006 r. w sprawie obszarów chronionego krajobrazu – ponieważ POŚ podlegający niniejszej ocenie nie przewiduje realizacji działań mogących generować negatywne oddziaływania przyrodnicze.

Planowane działania są w większości korzystne lub neutralne dla bioróżnorodności, a tym bardziej nie powinny przyczynić się do redukcji liczby gatunków, jak też nie powinny przyczynić się do redukcji populacji zwierząt, czy liczby obiektów przyrodniczych.

Planowane działania przyczynią się w sposób jednoznaczny do wzrostu wartości przestrzeni materialnej – zarówno w sferze publicznej (rozwój sieci kanalizacyjnej i systemu gospodarki odpadami), jak też w sektorze prywatnym (poprawa warunków środowiskowych mających wpływ na jakość życia, wzrost wartości nieruchomości).

Podsumowując należy stwierdzić, że realizacja projektu POŚ nie będzie generować znaczącego negatywnego oddziaływania na środowisko. Trwałe i przeważnie korzystne będą natomiast zdrowotne, ekologiczne i krajobrazowe efekty realizacji działań i przedsięwzięć wynikających z realizacji POŚ.

VIII. INFORMACJE O MOŻLIWYM TRANSGRANICZNYM ODDZIAŁYWANIU NA ŚRODOWISKO

W wyniku realizacji ocenianego POŚ nie będą występować transgraniczne oddziaływania na środowisko, wobec czego dokument ten nie musi być poddany procedurze transgranicznej oceny oddziaływania na środowisko.

IX. ŚRODKI ZAPOBIEGAJĄCE ORAZ OGRANICZAJĄCE NEGATYWNE ODDZIAŁYWANIE NA ŚRODOWISKO

Patrząc przez pryzmat celu w jakim jest opracowywany i realizowany Program Ochrony Środowiska należy uznać, że środkami zapobiegającymi negatywnemu oddziaływaniu na środowisko są w istocie rzeczy rozwiązania zaproponowane w aktualizacji POŚ. Należy uznać, że negatywne oddziaływanie będzie generowane jedynie w przypadku, gdy ustalenia omawianego POŚ nie wejdą w życie.

Adekwatnie do tego ryzyka, przewiduje się przede wszystkim następujące środki zapobiegające oraz ograniczające negatywne oddziaływanie na środowisko:

- zapewnienie wysokiego poziomu przebiegu procedur oceny oddziaływania na środowisko dla wszystkich przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko; w proces ten powinni być zaangażowani nie tylko projektanci i przedstawiciele administracji samorządowej, ale i służby ochrony przyrody, środowisko naukowe i organizacje społeczne;
- zapewnienie wysokiego poziomu ochrony środowiska przy wydawaniu decyzji o warunkach zabudowy oraz przy tworzeniu miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego;
- ścisły nadzór merytoryczny nad prawidłową realizacją POŚ, analiza wyników badań prowadzonych w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska oraz podejmowanie działań adekwatnych do otrzymanych wyników;
- zapewnienie zgodności wydawanych decyzji administracyjnych z POŚ oraz zasadami ochrony środowiska – m.in. poprzez włączanie się do postępowań administracyjnych różnych kompetentnych podmiotów na prawach strony (m.in. służb administracji);
- ścisła egzekucja zapisów regulaminu utrzymania czystości i porządku w gminie;
- ścisła egzekucja zapisów określonych w decyzjach administracyjnych oraz w przepisach prawnych;
- podejmowanie działań organizacyjnych i prawnych rekomendowanych w POŚ;
- promowanie nowoczesnych rozwiązań technicznych w gospodarce odpadami i ochronie środowiska, uwzględniających wymogi najlepszej dostępnej techniki oraz zasad dobrej praktyki i rzetelnej wiedzy technicznej i naukowej;
- cykl działań edukacyjnych dla społeczeństwa;
- wzmocnienie (finansowe, merytoryczne, sprzętowe, kadrowe) funkcji kontrolnej służb ochrony środowiska.

X. PROPOZYCJA DZIAŁAŃ ALTERNATYWNYCH

Proponowane do realizacji przedsięwzięcia w ramach POŚ mają pozytywny wpływ na środowisko. Proponowanie rozwiązań alternatywnych dla takich działań nie ma zatem uzasadnienia zarówno z formalnego jak i ekologicznego punktu widzenia. Ponadto, dokument ten ma charakter strategiczny i w związku z tym brak jest możliwości precyzyjnego określenia działań alternatywnych dla wskazanych w nim kierunków.

Skutki środowiskowe podejmowanych działań silnie zależą od lokalnej chłonności środowiska lub od występowania w rejonie realizacji przedsięwzięcia tzw. obszarów wrażliwych, dlatego przy realizacji nowych inwestycji należy rozważyć warianty alternatywne - tak aby wybrać ten, który w najmniejszym stopniu będzie negatywnie oddziaływać na środowisko. Jako warianty alternatywne przedsięwzięć (ale nie dokumentów strategicznych) można rozważać: warianty lokalizacji, warianty konstrukcyjne i technologiczne, warianty organizacyjne czy wariant niezrealizowania inwestycji tzw. wariant „0”. Wariant „0” nie oznacza, że nic się nie zmieni, ponieważ brak realizacji inwestycji może także powodować konsekwencje środowiskowe – tak jest np. w przypadku odstąpienia od budowy sieci kanalizacji w rejonach nieposiadających uporządkowanej gospodarki ściekowej.

Warto również podkreślić, iż w omawianym przypadku najgorszym wariantem byłby wariant polegający na zaniechaniu działań przewidziany w POŚ. Wobec przytoczonych faktów, mając na uwadze cele określone w POŚ, za najbardziej pro - środowiskowy wariant uznano właśnie ten wynikający z zapisów omawianego POŚ.

Przeprowadzona analiza oraz wynikająca z niej ocena zapisów POŚ pozwala na stwierdzenie, że nie spowoduje on środowiskowych oddziaływań o znaczeniu transgranicznym. Z kolei kwestia oddziaływań skumulowanych w aspekcie objętym przedmiotowym opracowaniem wskazuje na to, że oddziaływania omawianego POŚ będą się „pozytywnie” kumulować głównie z dotychczas zrealizowanymi działaniami w dziedzinie ochrony środowiska i gospodarki odpadami. Poprzez powiązanie POŚ z innymi dokumentami wyznaczającymi ramy dla realizacji późniejszych przedsięwzięć i z problemami dotyczącymi ochrony środowiska należy uznać, iż realizacja zapisów przedmiotowego dokumentu nie spowoduje zwiększenia oddziaływania (a wręcz przeciwnie – zmniejszy oddziaływanie) na środowisko.

W kontekście powyższego, nie wydaje się być zasadnym analizowanie rozwiązań alternatywnych innych niż zaniechanie realizacji przedsięwzięć wynikających z POŚ. O rozwiązaniach alternatywnych nie można więc mówić w kontekście ogólnej koncepcji realizacji POŚ, ale na etapie wdrażania konkretnych przedsięwzięć wynikających z PUA może się pojawić potrzeba/celowość wariantowania, uwzględniająca:

- terminy realizacji poszczególnych przedsięwzięć i wynikających z nich zadań szczegółowych,
- wybór szczegółowych rozwiązań technicznych i architektonicznych, sposobów wdrażania projektów miękkich, itp.,
- wybór stosowanych narzędzi i technologii.

Przeprowadzona analiza oraz wynikająca z niej ocena zapisów POŚ pozwala na stwierdzenie, że realizacja ustaleń POŚ spowoduje poprawę stanu środowiska. Równolegle wpłynie ona na ograniczanie zużywania zasobów środowiskowych, przy jednoczesnym zachowaniu warunków do harmonijnego wzrostu gospodarczego pozwalającego na pokrycie potrzeb miasta i jego mieszkańców. Ponadto, istotne są następujące fakty:

1. Dokument uwzględnia zapisy aktualizacji Wojewódzkiego Programu Ochrony Środowiska oraz Wojewódzkiego Planu Gospodarki Odpadami, w którym przyjęte rozwiązania były poddane procedurze oceny oddziaływania na środowisko. W związku z tym, w POŚ

Załącznik do Uchwały Nr XXIII/160/2012 Rady Miejskiej w Otmuchowie z dnia 7 września 2012 r.

określono konkretne kierunki działań mające na celu realizację poszczególnych zadań, z zachowaniem zgodności z dokumentami wyższego szczebla, a tym samym z rozwiązaniami których wpływ na środowisko już został oceniony jako pozytywny.

2. Zapisy POŚ zostały dostosowane do przepisów, które zmieniły się od czasu ich pierwotnego uchwalenia. Odnoszą się one także częściowo do projektów nowych przepisów bądź tendencji zmian systemowych pojawiających się na szczeblu krajowym bądź europejskim.
3. Dokument odnosi się do zmiany uwarunkowań mających wpływ na ochronę środowiska i gospodarkę odpadami w gminie Otmuchów i jego najbliższej okolicy.
4. Dokument określa zadania i działania konieczne do realizacji; wyraźnie także określa główne problemy środowiskowe i wskazuje na przyczynę ich występowania.

Intencją Urzędu Miejskiego w Otmuchowie oraz autorów opracowania jest rozwój systemu zarządzania środowiskiem miejskim i gospodarką odpadami w kierunku jego usprawnienia, z uwzględnieniem priorytetu ochrony środowiska i zasad dyscypliny finansów publicznych (w sposób adekwatny do możliwości budżetowych).

Realizacja zapisów POŚ doprowadzi do zasadniczej poprawy jakości środowiska w mieście a więc i warunków życia jego mieszkańców. Do najważniejszych zmian należy:

- 1) stworzenie sprawnego systemu zarządzania środowiskiem,
- 2) poprawa jakości powietrza, zwłaszcza ograniczenie zanieczyszczeń pyłowych,
- 3) zapewnienie właściwej jakości wód, w tym zbiorników stanowiących źródło zaopatrzenia ludności w wodę pitną,
- 4) ograniczenie uciążliwości hałasowych będących najczęściej zgłaszanym problemem przez mieszkańców miasta,
- 5) objęcie ochroną walorów przyrodniczych i krajobrazowych miasta, rozwój terenów zielonych,
- 6) zapewnienie bezpieczeństwa powodziowego przy zachowaniu bioróżnorodności dolin rzecznych,
- 7) monitoring i zabezpieczenie ludności przed oddziaływaniem źródeł promieniowania elektromagnetycznego,
- 8) minimalizacja prawdopodobieństwa i skutków ewentualnych wydarzeń nadzwyczajnych takich jak awarie przemysłowe.

XI. METODY ZASTOSOWANE PRZY SPORZĄDZANIU PROGNOZY

Procedura tworzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko powinna biec równolegle do realizacji dokumentu podstawowego. W myśl tej zasady, prognoza oddziaływania na środowisko realizowana była równolegle z opracowywaniem aktualizacji POŚ dla gminy Otmuchów.

Prognozę oddziaływania na środowisko wykonano w oparciu o przepisy ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko oraz dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2001/42/WE z dnia 27 czerwca 2001 r. w sprawie oceny skutków niektórych planów i programów oraz dyrektywy 2003/4/WE w sprawie publicznego dostępu do informacji dotyczących środowiska.

Prognoza składa się z czterech głównych merytorycznych części: charakterystyki programu ochrony środowiska, uwarunkowań środowiskowych mających wpływ na realizację programu, strategicznej oceny oddziaływań środowiskowych programu oraz propozycję działań minimalizujących ryzyko wystąpienia negatywnego wpływu na środowisko.

Materiałem wyjściowym był projekt POŚ. Zapisy tego dokumentu odniesiono do ustaleń wynikających z innych dokumentów strategicznych oraz do lokalnych warunków środowiskowych. Wykorzystano także dokumenty bezpośrednio odnoszące się do gminy Otmuchów. Posiłkowano się też danymi na temat obszarów ochrony przyrody, w tym obszarów Natura 2000.

XII. PRZEWIDYWANE METODY ANALIZY REALIZACJI POSTANOWIEŃ PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU

Wdrażanie w życie rozwiązań przewidzianych w POŚ wymaga stałego monitorowania oraz szybkiej reakcji w przypadku pojawiania się rozbieżności pomiędzy projektowanymi rezultatami a stanem rzeczywistym. Monitorowanie to winno stać się stałym zadaniem zespołu odpowiedzialnego za nadzorowanie wdrażania POŚ.

Podstawą właściwej oceny wdrażania założeń programu ochrony środowiska, a także określenia problemów w osiąganiu założonych celów jest prawidłowy system sprawozdawczości, oparty na zestawie określonych wskaźników. Powinien on zapewnić stałą kontrolę jakości zarządzania środowiskiem, w tym gospodarką odpadami, planowanych przedsięwzięć inwestycyjnych oraz pozwolić regulować działalność podmiotów na rynku odpadów a jednocześnie ułatwiać funkcjonowanie systemu wydawania decyzji, udzielania zezwoleń i egzekucji.

Projekt POŚ określa zasady oceny i monitorowania efektów jego realizacji. W dokumencie tym zaproponowano wskaźniki ilościowe i jakościowe, które pozwolą określić stopień realizacji poszczególnych działań i związane z tym zmiany w środowisku. Ocena realizacji POŚ na podstawie wyznaczonych wskaźników dokonywana będzie co dwa lata.

W ramach prac nad niniejszą Prognozą dokonano ich oceny i weryfikacji. Uznano, że zamieszczone w POŚ propozycje wskaźników monitorowania jego realizacji są właściwe i pozwalają w pełni ocenić zmiany jakie nastąpią w środowisku w wyniku ich realizacji.

Odpowiedzialność w zakresie realizacji Programu spoczywa na Burmistrzu Otmuchowa, który co 2 lata składa Radzie Miejskiej raporty z wykonania POŚ. Dla sprawnej i efektywnej realizacji POŚ niezbędne jest wskazanie w strukturze Urzędu Miejskiego osoby pełniącej funkcję koordynatora, na poziomie wydziału odpowiedzialnego za prowadzenie sprawy z dziedziny ochrony środowiska. Wśród głównych zadań koordynatora należy wymienić ścisłą współpracę z Burmistrzem i Radą Miejską oraz przedstawianie im okresowych sprawozdań z realizacji Programu.

Niezbędne jest nawiązanie współpracy i wymiany informacji pomiędzy wszystkimi jednostkami uczestniczącymi we wdrażaniu POŚ. Burmistrz współpracuje z organami administracji rządowej i samorządowej szczebla wojewódzkiego, a także instytucjami administracji specjalnej (Inspekcja Ochrony Środowiska, Państwowa Inspekcja Sanitarna), w dyspozycji których znajdują się odpowiednie instrumenty np. prawne, finansowe czy kontroli.

Proces wdrażania POŚ wymaga stałego monitoringu. Najważniejszym jego elementem jest ocena realizacji zadań z punktu widzenia osiągnięcia założonych celów. Okresowej ocenie i analizie należy poddawać stopień realizacji przedsięwzięć i zadań, poziom wykonania przyjętych celów, rozbieżności pomiędzy przyjętymi celami i działaniami a ich realizacją oraz przyczyny ewentualnych rozbieżności.

Zbudowanie takiego systemu monitoringu i prowadzenie opisanych działań pozwoli na bieżące monitorowanie realizacji POŚ poprzez:

- systematyczne zbieranie danych liczbowych oraz informacji dotyczących realizacji poszczególnych zadań POŚ; wynikiem tych działań będzie materiał empiryczny stanowiący podstawę do analiz i ocen,
- uporządkowanie, przetworzenie i analizę danych empirycznych; otrzymany materiał będzie służył przygotowaniu raportów,
- przygotowanie raportów z realizacji zadań ujętych w POŚ,
- analizę porównawczą osiągniętych wyników z założeniami POŚ; określenie stopnia wykonania zapisów przyjętego POŚ oraz identyfikacja ewentualnych rozbieżności,
- analizę przyczyn odchyień oraz określenie działań korygujących polegających na modyfikacji dotychczasowych oraz ewentualne wprowadzenie nowych instrumentów wsparcia,
- przeprowadzenie zaplanowanych działań korygujących.

Stopień wdrożenia POŚ będzie oceniany przez Burmistrza na podstawie wspomnianych wcześniej raportów z jego wykonania, które co 2 lata będą przedkładane Radzie Miejskiej. Cele i kierunki działań powinny być weryfikowane co 4 lata. Tak przyjęta procedura pozwala na spełnienie wymogów ustawy Prawo ochrony środowiska.

W celu kontroli realizacji Programu, stanu środowiska i jego zagrożeń będzie prowadzony monitoring, na który składają się:

- monitoring wewnętrzny: analiza tempa i stopnia realizacji poszczególnych zadań wynikających z POŚ, analiza przedmiotu procesów administracyjnych oraz bieżących problemów środowiskowych,
- monitoring zewnętrzny: analiza stanu środowiska, analiza planów i przedsięwzięć, których realizacja będzie wpływać na stan i jakość środowiska; wykonywany on będzie m.in. przez służby prowadzące Państwowy Monitoring Środowiska oraz jednostki kontrolne administracji państwowej.

Na potrzeby kontroli realizacji celów w zakresie poszczególnych komponentów środowiska, a także zadań przedstawionych w harmonogramie POŚ, zaproponowano wykorzystanie wskaźników monitorowania będących wyrazem dostosowania do niniejszego POŚ wskaźników Wojewódzkiego Programu Ochrony Środowiska Województwa Opolskiego na lata 2012 – 2015. Przedstawione są one w poniższej tabeli:

Lp.	Wskaźnik	Jednostka
1	Długość sieci kanalizacyjnej	m
2	Podłączenia sieci kanalizacyjnej prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania	szt.
3	Liczba mieszkańców korzystających z oczyszczalni ścieków	M
4	Ilość wody dostarczonej siecią wodociągową	m ³
5	Ilość ścieków komunalnych doprowadzonych do oczyszczalni ścieków	m ³
6	Stopień zwodociągowania gminy	%
7	Stopień skanalizowania gminy	%
8	Powierzchnia obszarów objętych prawną ochroną przyrody	ha
9	Pomniki przyrody	szt.
10	Powierzchnia terenów zieleni miejskiej	ha
11	Masa odebranych zmieszanych niesegregowanych odpadów komunalnych	Mg
12	Masa odebranych od mieszkańców odpadów zebranych selektywnie	Mg
13	Masa składowanych odpadów komunalnych ulegających biodegradacji	Mg
14	Masa składowanych zmieszanych odpadów komunalnych	Mg
15	Ilość zidentyfikowanych i zlikwidowanych dzikich składowisk odpadów	Mg
16	Ilość mieszkańców objętych zorganizowanym odbiorem odpadów komunalnych	M

Tabela nr 8. Wskaźniki monitorowania skuteczności wdrażania POŚ dla gminy Otmuchów

Źródłem danych do analizowania wartości powyższych wskaźników będą dane Głównego Urzędu Statystycznego, dane z poszczególnych jednostek organizacyjnych oraz informacje Urzędu Miejskiego.

XIII. WNIOSKI

Analiza celów, kierunków i zadań ustanowionych w niniejszej aktualizacji Programu Ochrony Środowiska dla gminy Otmuchów wykazała, że są one zgodne z celami strategicznymi wynikającymi z dokumentów strategicznych wyższego szczebla oraz przyczyniają się do realizacji założonych w nich celów i kierunków działań. Wskazane problemy środowiskowe na terenie gminy znajdują rozwiązanie w ramach zaproponowanych w POŚ zadań do realizacji. Sytuacja, w której POŚ nie zostanie wdrożony, prowadzić będzie do nasilenia problemów związanych z ochroną środowiska.

Przeprowadzona analiza i ocena zapisów POŚ pozwala na stwierdzenie, że generalnie ich realizacja spowoduje poprawę jakości środowiska, zachowanie różnorodności biologicznej oraz dziedzictwa przyrodniczo-kulturowego, a także wpłynie na ograniczanie zużycia zasobów środowiskowych, przy jednoczesnym zachowaniu warunków do harmonijnego wzrostu gospodarczego pozwalającego na pokrycie potrzeb gminy i jej mieszkańców. Ponadto, istotne są następujące fakty:

1. Dokument uwzględnia zapisy Wojewódzkiego Programu Ochrony Środowiska oraz projektowanego Wojewódzkiego Planu Gospodarki Odpadami, w których przyjęte rozwiązania były poddane procedurze oceny oddziaływania na środowisko. W związku z tym, w niniejszym dokumencie zaktualizowano konkretne kierunki działań mające na celu realizację poszczególnych zadań, z zachowaniem zgodności z dokumentami wyższego szczebla, a tym samym z rozwiązaniami których wpływ na środowisko został oceniony jako pozytywny.
2. POŚ jest dostosowany do przepisów które zmieniły się od czasu uchwalenia poprzedniego dokumentu. Odnosi się on także częściowo do projektów nowych przepisów bądź tendencji zmian systemowych pojawiających się na szczeblu krajowym bądź europejskim.
3. Dokument odnosi się do aktualnych uwarunkowań mających wpływ na ochronę środowiska w gminie Otmuchów i jest adekwatny do głównych problemów ochrony środowiska występujących na jej terenie.
4. Dokument określa zadania konieczne do realizacji, określa główne problemy środowiskowe i wskazuje na przyczynę ich występowania.

Aktualizacja programu ochrony środowiska nie powoduje środowiskowych oddziaływań o znaczeniu transgranicznym. Z kolei kwestia oddziaływań skumulowanych w aspekcie objętym przedmiotowym opracowaniem jest adekwatna (uwzględniając skalę) do wyników procedury oceny oddziaływania na środowisko przeprowadzanej dla Wojewódzkiego Programu Ochrony Środowiska. Poprzez powiązanie z innymi dokumentami wyznaczającymi ramy dla realizacji późniejszych przedsięwzięć i z problemami dotyczącymi ochrony środowiska należy określić, iż realizacja zapisów przedmiotowego dokumentu nie spowoduje zwiększenia negatywnego wpływu na środowisko.

Intencją władz gminy Otmuchów oraz autorów niniejszego opracowania jest zmniejszenie istniejącego dziś negatywnego oddziaływania na środowisko o charakterze antropogenicznym oraz większe zabezpieczenie środowiska przed dalszymi niepożądanymi zmianami. W praktyce jednak realizacja POŚ może napotkać na pewne bariery, jest to bowiem złożony proces związany z wysokimi nakładami inwestycyjnymi (konieczność wykorzystania różnych źródeł finansowania), koniecznością współpracy pomiędzy jednostkami samorządowymi, przedsiębiorcami i inwestorami. Na podstawie doświadczeń z realizacji programów ochrony środowiska można wymienić następujące bariery uniemożliwiające ich skuteczną realizację:

1. Ekonomiczne:

- brak wystarczających środków finansowych w budżecie

- skomplikowane i długotrwałe procedury pozyskiwania zewnętrznych środków finansowych

2. Instytucjonalne:

- kadencyjność władz samorządowych podejmujących kluczowe, choć nie zawsze popularne zadania z dziedziny ochrony środowiska i gospodarki odpadami
- niejasny podział kompetencji w podejmowaniu decyzji na poziomie lokalnym, regionalnym i krajowym
- złożone i mało przejrzyste procedury dla przedsięwzięć inwestycyjnych w zakresie ochrony środowiska
- skomplikowany system wdrażania funduszy unijnych

3. Formalno – prawne:

- brak przepisów narzucających modernizację źródeł ciepła (lub podłączenie do sieci ciepłej)
- brak w polskim prawie mechanizmów umożliwiających wyegzekwowanie od osób fizycznych użytkownika urządzeń grzewczych spełniających określone wymogi w zakresie wielkości emisji substancji do powietrza
- brak stosowania przepisów dot. kontrolowania obiektów pod względem zgodności systemu grzewczego z projektem oraz spalanie paliwa
- brak przepisów o tworzeniu stref ograniczonej emisji komunikacyjnej
- niestabilna polityka paliwowa państwa oraz wysokie ceny paliw alternatywnych dla węgla,
- wzrastające ceny nośników energii
- niedostatecznie rozwinięty system konsultacji społecznych
- brak skutecznych narzędzi prawnych dla odtwarzania i ochrony korytarzy ekologicznych,
- niewłaściwie planowana i realizowana kompensacja przyrodnicza

4. Informacyjne:

Bariery informacyjne stanowią jeden z ważniejszych problemów w skutecznej realizacji POŚ, a w szczególności w jego jasnym i nieskomplikowanym monitorowaniu. Dotyczą one m.in.: niespójności danych z różnych źródeł, braku jednolitej bazy danych o środowisku, braku wspólnych metodyk zbierania danych środowiskowych, braku systematycznego monitoringu wskaźników i realizacji zadań oraz stopnia realizacji celów zapisanych w POŚ, brak spójnego monitoringu bioróżnorodności

5. Społeczne:

- niska świadomość i zaangażowanie społeczeństwa w realizację polityki ekologicznej państwa
- postawa konsumpcyjna społeczeństwa (tj. tworzenie dóbr materialnych, które nie są niezbędne człowiekowi, na których wytworzenie zużywa się znaczne ilości surowców i energii oraz nadmierne kupowanie dóbr materialnych przez społeczeństwo)
- konflikty społeczne związane z ochroną środowiska

6. Edukacyjne:

- niewystarczająca wiedza społeczeństwa w zakresie ochrony środowiska i jej wpływu na zdrowie i jakość życia człowieka
- niedostateczny zakres programów nauczania w szkolnictwie podstawowym i ponadpodstawowym, uwzględniających tematykę ochrony środowiska,
- mały dostęp potencjalnego obywatela do programów szkoleniowych na temat ochrony środowiska,

- niski poziom edukacji dorosłych poprzez ogólnokrajowe i ogólnodostępne media, które miałyby w systemie tzw. „kaskadowym” edukować poszczególne grupy społeczne.

Biorąc pod uwagę, że realizacja POŚ zależy od wyżej podanych barier należy podjąć działania w celu ich eliminacji. Rozwiązanie części ze wskazanych problemów systemowych musi odbyć się na szczeblach administracji rządowej, bowiem wiążą się one często ze zmianami prawa. Brak zaangażowania ustawodawcy w rozwiązanie tych problemów spowoduje, że realizacja programu ochrony środowiska może być zagrożona. Niemniej, kluczowym aspektem dla osiągnięcia celów wskazanych w niniejszym dokumencie, kluczowe znaczenie ma determinacja lokalnych władz oraz nadanie wysokiej wagi problemom ochrony środowiska.

XIV. STRESZCZENIE W JĘZYKU NIESPECJALISTYCZNYM

1. Wstęp

Przedmiotem niniejszej prognozy oddziaływania na środowisko jest projekt „Programu ochrony środowiska dla gminy Otmuchów na lata 2012-2015 z perspektywą do roku 2019”. Dokument ten stanowi rezultat dotychczasowych prac prowadzonych w ramach strategicznej oceny oddziaływania na środowisko. Celem prognozy jest określenie skutków dla środowiska wynikających z realizacji ustaleń aktualizacji ww. dokumentów.

Oceniany dokument, tj. program ochrony środowiska (dalej: POŚ), zawierają m.in.: analizę i ocenę stanu istniejącego, zdefiniowane cele i kierunki działań, a także wskazanie koniecznych do podjęcia działań zmierzających do poprawy istniejącego stanu. Określa także szacunkowe koszty zaproponowanych rozwiązań oraz wskazują instrumenty prawne i finansowe służące realizacji założonych celów.

2. Informacje o zawartości projektowanego dokumentu

Zakres prognozy oddziaływania na środowisko jest zgodny z przepisami i obejmuje:

- informacje o zawartości, głównych celach projektowanego dokumentu oraz jego powiązaniach z innymi dokumentami,
- ocenę istniejącego stanu środowiska oraz potencjalne zmiany tego stanu w przypadku braku realizacji projektowanego dokumentu,
- ocenę stanu środowiska na obszarach objętych przewidywanym znaczącym oddziaływaniem,
- identyfikację problemów ochrony środowiska istotnych z punktu widzenia projektowanego dokumentu, w szczególności dotyczących obszarów chronionych,
- ocenę przewidywanego znaczącego oddziaływania na środowisko,
- analizę rozwiązań mających na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko, mogących być rezultatem realizacji ustaleń Programu, w tym propozycje rozwiązań alternatywnych,
- informacje o zastosowanych metodach analizy realizacji projektowanych dokumentów.

Aktualizacja POŚ została sporządzona jako realizacja obowiązujących przepisów, które wskazują iż powinna ona następować nie rzadziej niż co 4 lata. Celem tego dokumentu jest określenie systemu ochrony środowiska gminie Otmuchów, uwzględniającego wymagania środowiskowe, społeczne i gospodarcze.

W odniesieniu do stwierdzonych problemów środowiskowych, określono strategię ochrony środowiska na lata 2012-2015, z uwzględnieniem perspektywy do roku 2019. Obejmuje ona różne dziedziny, dla których określono cele strategiczne, krótkoterminowe i długoterminowe. Cele te wyznaczono dla następujących obszarów:

- 1) System zarządzania ochroną środowiska
- 2) Ochrona powietrza
- 3) Ochrona przed hałasem
- 4) Ochrona i wykorzystanie wód
- 5) Ochrona przyrody
- 6) Gospodarka odpadami
- 7) Ochrona powierzchni ziemi
- 8) Bezpieczeństwo chemiczne i biologiczne

W ramach każdego z obszarów określono szereg działań szczegółowych (inwestycyjnych, organizacyjnych, szkoleniowych, prawnych i innych), oszacowano ich koszt oraz określono harmonogram rzeczowo – finansowy wraz z podaniem potencjalnych źródeł finansowania.

3. Ocena zgodności projektowanego dokumentu z celami ochrony środowiska ustanowionymi na szczeblu wspólnotowym, krajowym i regionalnym

W niniejszym rozdziale przedstawiono regionalne (wojewódzkie), krajowe i unijne uwarunkowania polityki ochrony środowiska. Opisano podstawowe zasady oraz cele, z którymi musi być zgodny projekt POŚ dla gminy Otmuchów.

Odnosząc treść ocenianych dokumentów do tych uwarunkowań, stwierdzono zgodność ich zapisów z celami i kierunkami innych strategii. Wskazano, iż w dokumentach tych dokonano wyjścia naprzeciw przewidywanym do powstania rozwiązaniom prawnym polskim i europejskim.

4. Analiza i ocena istniejącego stanu środowiska

Wyniki analizy stanu środowiska sprowadzają się przede wszystkim do następujących stwierdzeń:

- stan powietrza na terenie gminy nie jest zadowalający, niemniej na tle reszty województwa gmina Otmuchów wypada korzystnie pod tym względem;
- problemy akustyczne na terenie gminy związane są głównie z hałasem komunikacyjnym, a lokalnie – z wydobywaniem surowców mineralnych oraz ich transportem;
- stan kanalizacji sanitarnej na terenie gminy jest zdecydowanie niewystarczający dla zapewnienia bezpieczeństwa sanitarnego oraz ochrony wód przed zanieczyszczeniem;
- gmina posiada wysokie walory przyrodnicze, w znacznej mierze objęte prawnymi formami ochrony przyrody.

5. Istniejące problemy ochrony środowiska istotne z punktu widzenia projektowanego dokumentu

Zagrożenie wód powierzchniowych i podziemnych

Niski poziom skanalizowania gminy oraz dane o ilościach zużytej wody i o ściekach skierowanych do oczyszczalni wskazują na to, że znaczna ilość ścieków komunalnych trafia w sposób niekontrolowany i nielegalny do środowiska. Problem ten potęgowany jest tym, że uwarunkowania geologiczne i hydrogeologiczne nie sprzyjają zachowaniu należytego bezpieczeństwa wodom podziemnym. Ponadto, część miejscowości w rejonie Jeziora Otmuchowskiego nie ma systemu kanalizacji sanitarnej, co w konsekwencji powoduje kierowanie części ścieków do wód tego zbiornika. Jednocześnie postępuje zjawisko stopniowego wzrostu presji urbanistycznej i turystycznej, przy czym nie zawsze ma ona charakter zgodny z prawem, bowiem nad brzegiem jeziora powstają także samowole budowlane.

Niewystarczająco efektywny system gospodarki odpadami komunalnymi

Obecny system gospodarki odpadami w gminie nie jest w stanie zapewnić spełnienia wszystkich przyszłych wymogów prawnych dotyczących poziomów odzysku odpadów opakowaniowych i ograniczenia składowania odpadów komunalnych, szczególnie frakcji ulegającej biodegradacji. Jest to związane z niewystarczającym systemem selektywnego zbierania odpadów oraz niedostatecznym stanem infrastruktury do zagospodarowania odpadów. Zebrane ilości odpadów komunalnych pozwalają również na postawienie tezy, iż nie wszystkie wytwarzane przez mieszkańców odpady trafiają do systemu ich legalnego zagospodarowania. Należy również pamiętać, że począwszy od stycznia 2013 roku zabronione będzie składowanie odpadów które mają następujące wartości fizyko-chemiczne: ciepło spalania: pow. 6 MJ/kg suchej masy, ogólny węgiel organiczny: pow. 5 % suchej masy, strata przy prażeniu: pow. 8 % suchej masy. W praktyce oznacza to zakaz składowania zmieszanych odpadów komunalnych.

Podejmowane obecnie działania organizacyjne i inwestycyjne pozwalają sądzić, że w ciągu najbliższych lat wskazane powyżej problemy zostaną rozwiązane.

Emisja hałasu związana transportem drogowym oraz wydobyciem i transportem surowców mineralnych

Znaczna część miejscowości na terenie gminy Otmuchów położona jest wzdłuż dróg mających dla poszczególnych wsi charakter tranzytowy, co niekiedy powoduje uciążliwości związane z emisją hałasu i zanieczyszczeniem powietrza.. Obydwa zjawiska mają kluczowe przełożenie na jakość życia mieszkańców. Sytuacja ta może być szczególnie dotkliwa w rejonach wydobycia surowców mineralnych, gdzie oddziaływanie transportu będzie się kumulowało z hałasem generowanym podczas wydobywania kopalin. Na terenie gminy problem ten jest nabrzmiały w rejonie miejscowości Kamienna Góra, na pograniczu z gminą Prudnik i Nysa.

6. Wpływ na środowisko w przypadku odstąpienia od realizacji projektowanego dokumentu

Odstąpienie od wdrażania zapisów przedmiotowych dokumentów oznaczać będzie odstąpienie od obowiązku realizacji strategicznych celów ochrony środowiska i gospodarki odpadami w kontekście szerszej perspektywy postrzegania tej problematyki. W przypadku braku realizacji POŚ, przeprowadzona analiza i ocena stanu istniejącego pozwala wykazać, że może nastąpić kontynuacja istniejących trendów negatywnych.

Brak realizacji ustaleń POŚ przyczyniać się będzie do utrwalania oraz występowania negatywnych tendencji w środowisku, zwłaszcza w zakresie: jakości wód podziemnych i powierzchniowych, zagrożenia hałasem, terenów pozostających pod presją szkodliwego oddziaływania ruchu komunikacyjnego, terenów objętych zagrożeniem powodziowym, zagrożenia dla obszarów preferowanych do objęcia ochroną prawną, dotychczas nie chronionych, braku lub niewystarczającego tempa prac rekultywacyjnych na terenach poeksploatacyjnych.

7. Analiza i ocena znaczących oddziaływań na środowisko

Charakter omawianego dokumentu z założenia jest „pro-środowiskowy”. Jedynie odstąpienie od realizacji zapisów POŚ może przynieść negatywne skutki dla środowiska. Realizacja zapisów POŚ nie wywoła skutków czy oddziaływań środowiskowych o charakterze negatywnym, a tym samym - wymagających przeprowadzenia działań kompensacyjnych, choć nie można wykluczyć że szczegółowy raport oddziaływania na środowisko którejs z planowanych inwestycji wymusi podjęcie takich działań.

Projekt POŚ nie przewiduje realizacji przedsięwzięć, które mogłyby generować jakiegokolwiek negatywne oddziaływanie na obszary europejskiej sieci ochrony przyrody Natura 2000. Nie dojdzie również do naruszenia zasad określonych w rozporządzeniu Wojewody Opolskiego w sprawie obszarów chronionego krajobrazu – ponieważ POŚ podlegający niniejszej ocenie nie przewiduje realizacji działań mogących generować negatywne oddziaływania przyrodnicze.

Podsumowując należy stwierdzić, że r Analiza celów, kierunków i zadań ustanowionych w niniejszej aktualizacji Programu Ochrony Środowiska dla gminy Otmuchów wykazała, że są one zgodne z celami strategicznymi wynikającymi z dokumentów strategicznych wyższego szczebla oraz przyczyniają się do realizacji założonych w nich celów i kierunków działań. Wskazane problemy środowiskowe na terenie gminy znajdują rozwiązanie w ramach zaproponowanych w POŚ zadań do realizacji. Sytuacja, w której POŚ nie zostanie wdrożony, prowadzić będzie do nasilenia problemów związanych z ochroną środowiska.

Realizacja projektu POŚ nie będzie generować negatywnego oddziaływania na środowisko. Trwałe i korzystne będą natomiast zdrowotne, ekologiczne i krajobrazowe efekty realizacji działań i przedsięwzięć wynikających z realizacji POŚ.

8. Informacje o transgranicznym oddziaływaniu na środowisko

W wyniku realizacji ocenianego POŚ nie będą występować transgraniczne oddziaływania na środowisko, wobec czego dokument ten nie musi być poddany procedurze transgranicznej oceny oddziaływania na środowisko.

9. Środki zapobiegające oraz ograniczające negatywne oddziaływanie na środowisko

Patrząc przez pryzmat celu w jakim jest opracowywany i realizowany Program Ochrony Środowiska należy uznać, że środkami zapobiegającymi negatywnemu oddziaływaniu na środowisko są w istocie rzeczy rozwiązania zaproponowane w aktualizacji POŚ. Należy uznać, że negatywne oddziaływanie będzie generowane jedynie w przypadku, gdy ustalenia omawianego POŚ nie wejdą w życie.

Adekwatnie do tego ryzyka, przewidziano adekwatne środki zapobiegające oraz ograniczające negatywne oddziaływanie na środowisko – które wynikają przede wszystkim z właściwego i odpowiedzialnego stosowania przepisów o ochronie środowiska oraz o planowaniu przestrzennym i budownictwie.

10. Propozycja działań alternatywnych

Większość proponowanych do realizacji przedsięwzięć w ramach POŚ ma zdecydowanie pozytywny wpływ na środowisko. A zatem, zgodnie z metodologią ocen oddziaływania na środowisko (zwłaszcza w kontekście ocen oddziaływania na obszary Natura 2000), proponowanie szczegółowych rozwiązań alternatywnych nie ma pełnego uzasadnienia. Ponadto, dokumenty te mają charakter strategiczny i w związku z tym brak jest możliwości precyzyjnego określenia działań alternatywnych dla wskazanych działań. Warto podkreślić, iż w omawianym przypadku najgorszym wariantem byłby wariant polegający na zaniechaniu działań przewidziany w POŚ. Wobec przytoczonych faktów, mając na uwadze cele określone w POŚ, za najbardziej pro - środowiskowy wariant uznano właśnie ten wynikający z zapisów omawianego POŚ.

11. Metody zastosowane przy sporządzaniu prognozy

Prognozę oddziaływania na środowisko wykonano w oparciu o przepisy ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko, dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2001/42/WE z dnia 27 czerwca 2001 r. w sprawie oceny skutków niektórych planów i programów oraz dyrektywy 2003/4/WE w sprawie publicznego dostępu do informacji dotyczących środowiska.

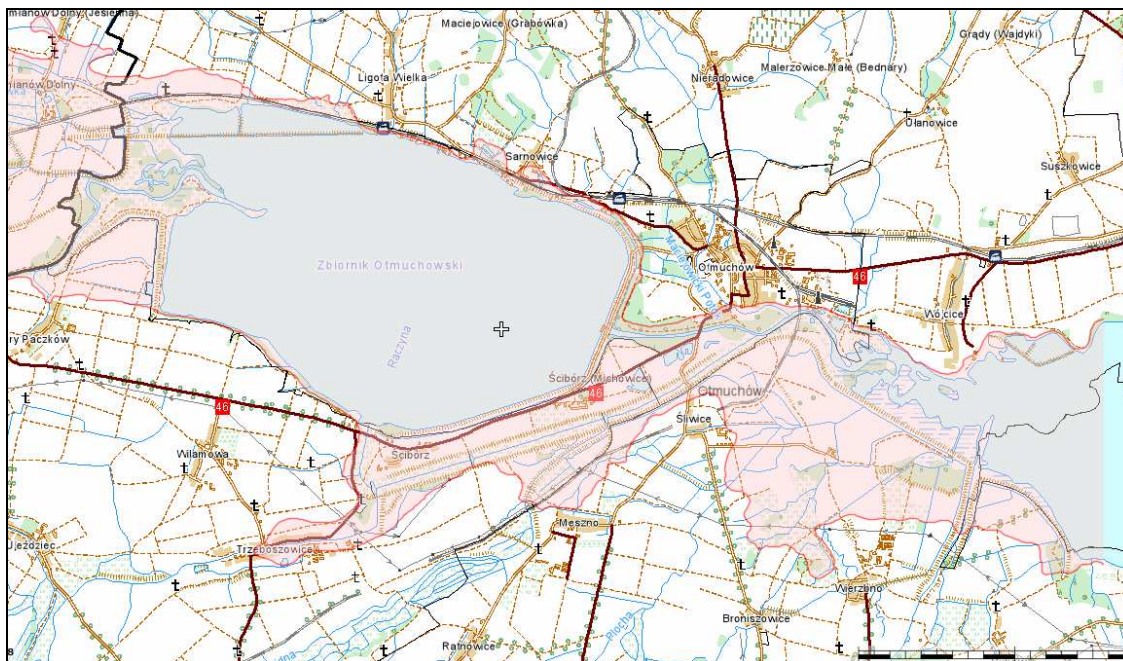
12. Przewidywane metody analizy realizacji postanowień projektowanego dokumentu

Projekt aktualizacji POŚ określa zasady oceny i monitorowania efektów ich realizacji. W dokumentach tych zaproponowano wskaźniki ilościowe i jakościowe, które pozwolą określić stopień realizacji poszczególnych działań i związane z tym zmiany w środowisku. Dla każdego wskaźnika określono także źródło pozyskiwania danych do weryfikacji, co znacznie ułatwi ich uzyskanie. Ocena realizacji POŚ na podstawie wyznaczonych wskaźników dokonywana będzie co dwa lata w formie raportu z realizacji POŚ.

13. Wnioski

Analiza celów, kierunków i zadań ustanowionych w niniejszej aktualizacji Programu Ochrony Środowiska dla gminy Otmuchów wykazała, że są one zgodne z celami strategicznymi wynikającymi z dokumentów strategicznych wyższego szczebla oraz przyczyniają się do realizacji założonych w nich celów i kierunków działań. Wskazane problemy środowiskowe na terenie gminy znajdują rozwiązanie w ramach zaproponowanych w POŚ zadań do realizacji. Sytuacja, w której POŚ nie zostanie wdrożony, prowadzić będzie do nasilenia problemów związanych z ochroną środowiska.

ZAŁĄCZNIK KARTOGRAFICZNY

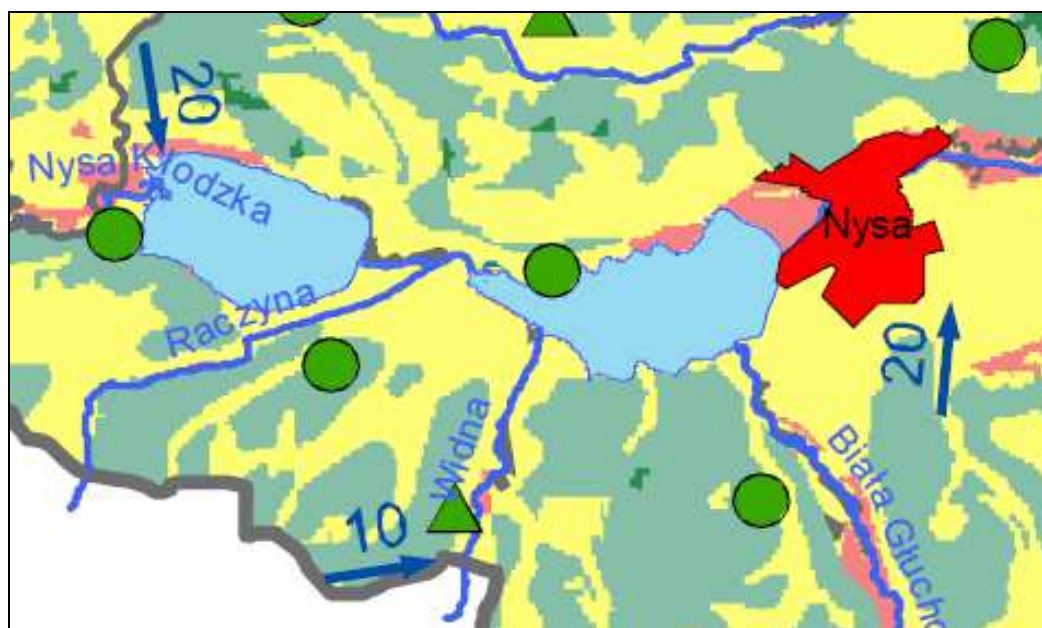
Ryc. 1. Obszary zagrożone podtopieniami w rejonie Otmuchowa (źródło: <http://geoportal.gov.pl> z zakładką „obszary zagrożone podtopieniami – PIG)

Ryc. 2. Obszary narażone na niebezpieczeństwo powodzi w rejonie Otmuchowa (źródło: mapa obszarów narażonych na niebezpieczeństwo powodzi w województwie opolskim, Krajowy Zarząd Gospodarki Wodnej, 2011)

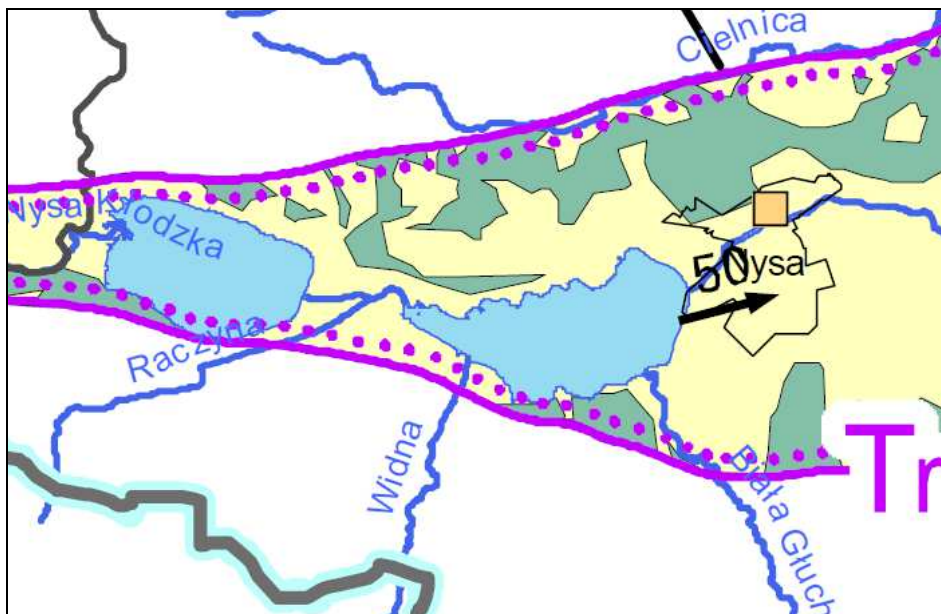
Ryc. 3. Granice Głównego Zbiornika Wód Podziemnych nr 338 w rejonie gminy Otmuchów (źródło: przeglądarka WMS Państwowej Służby Hydrogeologicznej: <http://epsh.pgi.gov.pl/epsh>)

Ryc. 4. Podatność wód podziemnych pierwszego poziomu wodonośnego na zanieczyszczenia z powierzchni terenu (źródło: „Mapa wrażliwości wód podziemnych na zanieczyszczenie”, Ministerstwo Środowiska, 2011)

Legenda / objaśnienia:

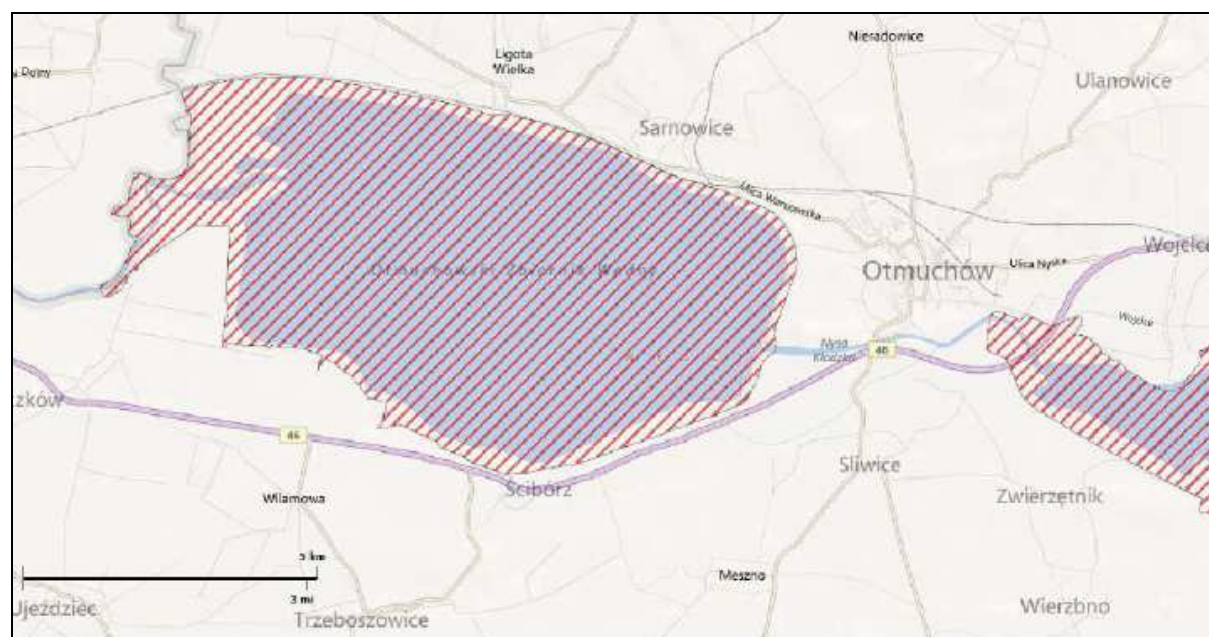
	bardzo duża podatność wód podziemnych na zanieczyszczenie (przybliżony czas wymiany wody w profilu aeracji: <5 lat)
	duża podatność wód podziemnych na zanieczyszczenie (przybliżony czas wymiany wody w profilu aeracji: 5-25 lat)
	średnia podatność wód podziemnych na zanieczyszczenie (przybliżony czas wymiany wody w profilu aeracji: 25-50 lat)
	aglomeracje miejskie o silnie zmienionych warunkach naturalnych
	prędkość migracji szybka (średni czas migracji zanieczyszczeń konserwatywnych na drodze 3 km: 10-30 lat)

Ryc. 5. Podatność na zanieczyszczenie Głównego Zbiornika Wód Podziemnych (źródło: „Mapa wrażliwości wód podziemnych na zanieczyszczenie”, Ministerstwo Środowiska, 2011)

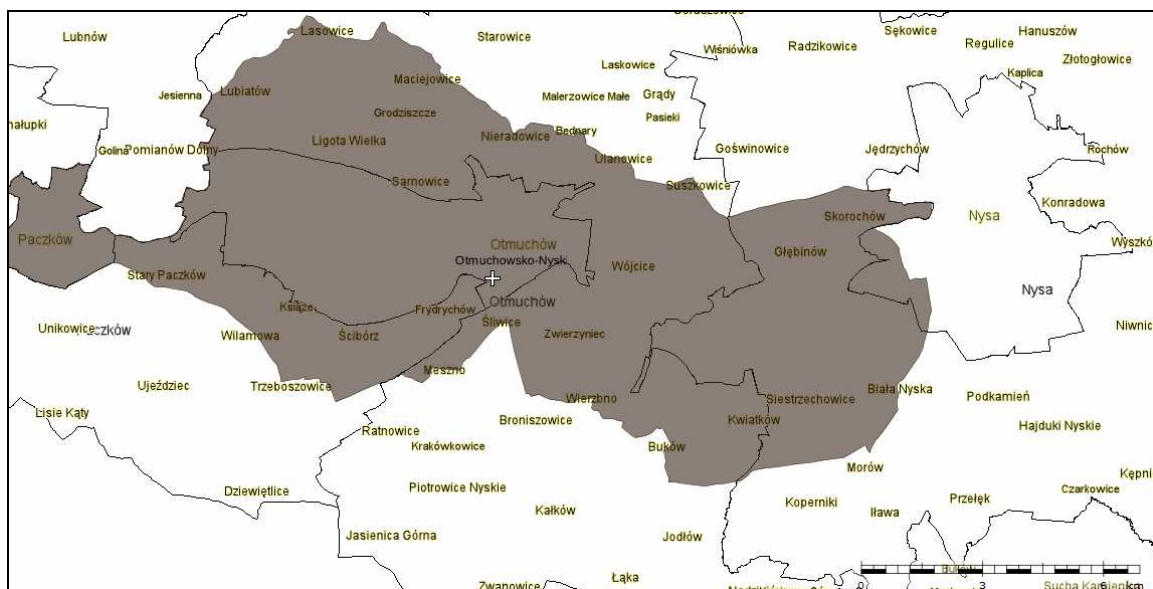
Legenda / objaśnienia:

	granica GZWP
Tr	wiek i geneza GZWP: zbiornik w trzeciorzędzie
	obszar ochronny GZWP
	strefa płytkich wód podziemnych o średniej, małej lub bardzo małej podatności na zanieczyszczenie w granicach obszaru ochronnego GZWP
	prędkość migracji wód podziemnych w obrębie GZWP na poziomie 30-100 m/rok (średnio-szybka klasa prędkości)

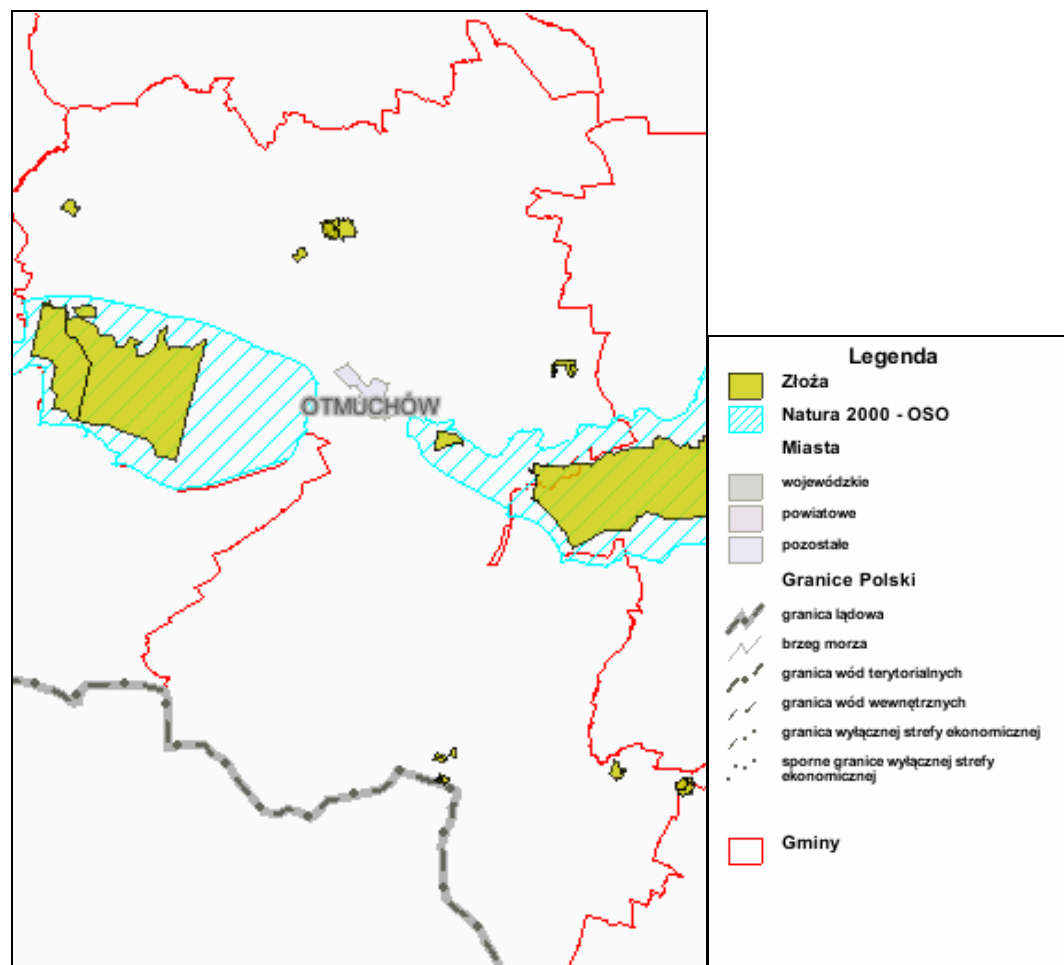

Ryc. 6. Lokalizacja obszarów Natura 2000 na terenie gminy Otmuchów na podkładzie topograficznym (źródło: <http://natura2000.eea.europa.eu>)

Ryc. 7. Lokalizacja Otmuchowsko – Nyskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu w rejonie Otmuchowa (źródło: źródło: <http://geoportal.gov.pl> z zakładką WMS „obszary chronionego krajobrazu” – GDOS)

Ryc. 8. Lokalizacja złóż surowców mineralnych na terenie gminy Otmuchów (źródło: centralna baza danych geologicznych PIG: <http://geoportal.pgi.gov.pl/cbdg>)

**Załącznik do Uchwały Nr XXIII/160/2012
Rady Miejskiej w Otmuchowie
z dnia 7 września 2012 r.**

**ANEKS
DO PROGNOZY ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO
„PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA
DLA GMINY OTMUCHÓW NA LATA 2012-2015
Z PERSPEKTYWĄ DO ROKU 2019”**

I. WSTĘP

W maju 2012 r. sporządzona została prognoza oddziaływania na środowisko dla projektu dokumentu strategicznego pn. „Program ochrony środowiska dla gminy Otmuchów na lata 2012-2015 z perspektywą do roku 2019”. Działanie to było częścią procedury w sprawie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko. W jej ramach Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Opolu pismem z dnia 02.07.2012 r. (znak: WOOS.410.87.2012.KM) pozytywnie zaopiniował dokumentację. RDOŚ zwrócił jednak uwagę na fakt, że w prognozie oddziaływania na środowisko powinny się znaleźć zapisy świadczące o tym, w jaki sposób przywołane w niej cele ochrony środowiska ustalone na innych szczeblach zostały uwzględnione w projekcie Programu ochrony środowiska dla gminy Otmuchów. W związku z powyższym zaistniała potrzeba opracowania niniejszego aneksu. Jego zakres jest ograniczony wyłącznie do kwestii wskazanej przez RDOŚ.

II. OCENA ZGODNOŚCI PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU ZE STRATEGICZNYMI CELAMI OCHRONY ŚRODOWISKA

W prognozie oddziaływania na środowisko przedstawiono cele ochrony środowiska zawarte w analizowanym projekcie programu ochrony środowiska. Zawarto tam również informację o celach środowiskowych i dokumentach strategicznych wyższego szczebla, które uznano za istotne z punktu widzenia przedmiotu oceny. Stwierdzono również, co następuje: „Biorąc pod uwagę zapisy POŚ oraz odnosząc je do wyżej przedstawionych zapisów innych dokumentów strategicznych, stwierdza się zgodność jego zapisów i integralność z celami i kierunkami innych strategii. Stwierdzenie to oparte jest na założeniu, iż POŚ będący przedmiotem niniejszej oceny może mieć faktyczne przełożenie jedynie na działania leżące w kompetencjach i możliwościach działania gminy oraz podległych jej (lub zależnych) jednostek organizacyjnych”. Stwierdzenie to wciąż pozostaje aktualne, natomiast w celu jego uwiarygodnienia, a tym samym w celu uczynienia zadość uwadze RDOŚ, w poniższej tabeli dokonano zestawienia celów strategicznych ochrony środowiska z celami ocenianego Programu ochrony środowiska gminy Otmuchów.

Strategiczny cel środowiskowy w Programie Ochrony Środowiska dla Gminy Otmuchów	Cel środowiskowy ustanowiony na szczeblu regionalnym, krajowym lub międzynarodowym
Zarządzanie ochroną środowiska zintegrowane z innymi dziedzinami funkcjonowania gminy oraz uwzględnianie celów ekologicznych na równi z celami gospodarczymi i społecznymi przy sporządzaniu strategii, polityk, planów i programów w poszczególnych dziedzinach gospodarowania.	Polityka Ekologiczna Państwa: - jak najszersze przystępowanie do systemu EMAS, rozpowszechnianie wiedzy wśród społeczeństwa o tym systemie i tworzenie korzyści ekonomicznych dla firm i instytucji będących w systemie. - doprowadzenie do sytuacji, w której projekty dokumentów strategicznych wszystkich sektorów gospodarki będą, zgodnie z obowiązującym w tym zakresie prawem, poddawane procedurze oceny oddziaływania na środowisko i wyniki tej oceny będą uwzględniane w ostatecznych wersjach tych dokumentów.
Ekologizacja planowania przestrzennego zapewniająca utrzymanie równowagi przyrodniczej w procesie organizacji	Polityka Ekologiczna Państwa: przywrócenie właściwej roli planowania przestrzennego na obszarze całego kraju, w

Załącznik do Uchwały Nr XXIII/160/2012 Rady Miejskiej w Otmuchowie z dnia 7 września 2012 r.

<p>przestrzeni dla potrzeb społeczeństwa, z zachowaniem warunków zapewniających ochronę środowiska przed nadmiernym poziomem hałasu i innymi uciążliwościami o źródle antropogenicznym.</p>	<p>szczegółności dotyczy to miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, które powinny być podstawą lokalizacji nowych inwestycji.</p>
<p>Upowszechnianie praktycznego wdrażania idei zrównoważonego rozwoju we wszystkich sferach życia, uwzględniając również pracę i wypoczynek człowieka, czyli objęcie permanentną edukacją ekologiczną wszystkich mieszkańców gminy na wszystkich stopniach edukacji formalnej i nieformalnej.</p>	<p>Polityka Ekologiczna Państwa: Podnoszenie świadomości ekologicznej społeczeństwa, zgodnie z zasadą „myśl globalnie, działaj lokalnie”, prowadzącą do:</p> <ul style="list-style-type: none"> - proekologicznych zachowań konsumenckich, - prośrodowiskowych nawyków i pobudzenia odpowiedzialności za stan środowiska, - organizowania akcji lokalnych służących ochronie środowiska, - uczestniczenia w procedurach prawnych i kontrolnych dotyczących ochrony środowiska.
<p>Uzyskanie dobrej (zgodnej z prawem) jakości powietrza atmosferycznego jako element trwałej poprawy standardu życia mieszkańców i utrzymania dobrego stanu środowiska gminy.</p>	<p>Program Ochrony Środowiska Województwa Opolskiego:</p> <ul style="list-style-type: none"> - budowa systemu zarządzania ochroną powietrza atmosferycznego - kontynuowanie i rozbudowa wdrożonych mechanizmów rynkowych, sprzyjających podejmowaniu działań w zakresie ochrony powietrza atmosferycznego i przeciwdziałania zmianom klimatu, - kontynuacja działań zmierzających do dalszej redukcji emisji zanieczyszczeń atmosferycznych.
<p>Zmniejszenie powierzchni obszarów objętych zasięgiem szkodliwego oddziaływania hałasu komunikacyjnego i przemysłowego.</p>	<p>Program Ochrony Środowiska Województwa Opolskiego: „Zmniejszenie skali uciążliwości akustycznej, na którą narażeni są mieszkańcy województwa”</p>
<p>Zabezpieczenia środowiska przed negatywnym oddziaływaniem ścieków bytowych poprzez rozbudowę systemu kanalizacji oraz objęcie pełnym nadzorem gospodarkę ściekami na terenach nieskanalizowanych.</p>	<p>- Krajowy Program Oczyszczania Ścieków Komunalnych – jako całość</p>
<p>Osiągnięcie celów środowiskowych określonych w Planie gospodarowania wodami na obszarze dorzecza.</p>	<p>- „zapobiegnięcie pogarszaniu stanu, oraz ochrona i poprawa stanu ekosystemów wodnych oraz, w odniesieniu do ich potrzeb wodnych, ekosystemów lądowych i terenów podmokłych bezpośrednio uzależnionych od ekosystemów wodnych” - (art. 1 ramowej dyrektywy wodnej)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry – jako całość - Program ochrony środowiska województwa opolskiego: osiągnięcie dobrego stanu wód podziemnych i powierzchniowych, a tym

	<p>samym zapewnienie mieszkańcom województwa opolskiego i dolnośląskiego (poprzez przesył wód z rzeki Nysy Kłodzkiej do Oławy) odpowiednich źródeł i możliwości poboru wody do picia ; pełne wdrożenie idei zrównoważonej produkcji i konsumpcji w odniesieniu do zużycia wody na cele przemysłowe, komunalne i rolnicze ; wyrównanie odpływów wód i ochrona terenów zainwestowanych województwa opolskiego przed powodzią; odbudowa naturalnej retencji gruntowo-glebowej.</p>
<p>Wzmocnienie zasad ochrony przyrody oraz harmonijne gospodarowanie na obszarach prawnie chronionych i kwalifikujących się do ochrony prawnej, w szczególności poprzez procedury związane z planowaniem przestrzennym i realizacją procesów inwestycyjnych.</p>	<p>– „uniknięcie, na obszarach Natura 2000, pogorszenia stanu siedlisk przyrodniczych i siedlisk gatunków, jak również w celu uniknięcia zakłócania życia gatunków, dla których zostały wyznaczone takie obszary, o ile to zakłócanie może mieć znaczenie w stosunku do celów dyrektywy siedliskowej” (art. 6(2) dyrektywy siedliskowej)</p> <p>– „zachowanie lub odtworzenie, we właściwym stanie ochrony, siedlisk przyrodniczych oraz gatunków dzikiej fauny i flory będących przedmiotem zainteresowania Wspólnoty” (art. 2(2) dyrektywy siedliskowej – dotyczy to „naturowych” gatunków i siedlisk przyrodniczych, także poza obszarami Natura 2000, a także gatunków z załącznika IV i V dyrektywy,</p> <p>– „zachowanie elementów krajobrazu istotnych dla migracji, rozprzestrzeniania i wymiany genetycznej dzikich gatunków” (art. 10 dyrektywy siedliskowej),</p> <p>– „zachowanie populacji gatunków ptaków na poziomie, który odpowiada w szczególności wymogom ekologicznym, naukowym i kulturowym, mając na uwadze wymogi ekonomiczne i rekreacyjne lub w celu dostosowania populacji tych gatunków do tego poziomu” (art. 2 dyrektywy ptasiej),</p>
<p>Utworzenie sprawnego systemu gospodarki odpadami zintegrowanego z pozostałymi dziedzinami ochrony środowiska i gospodarki komunalnej.</p>	<p>Polityka Ekologiczna Państwa:</p> <ul style="list-style-type: none"> - utrzymanie tendencji oddzielenia ilości wytwarzanych odpadów od wzrostu gospodarczego kraju (mniej odpadów na jednostkę produktów, mniej opakowań, dłuższe okresy życia produktów itp.), - znaczne zwiększenie odzysku energii z odpadów komunalnych w sposób bezpieczny dla środowiska, - zamknięcie wszystkich składowisk, które nie spełniają standardów UE i ich rekultywacja, - sporządzenie spisu zamkniętych oraz opuszczonych składowisk odpadów

Załącznik do Uchwały Nr XXIII/160/2012 Rady Miejskiej w Otmuchowie z dnia 7 września 2012 r.

	<p>wydobywczym, wraz z identyfikacją obiektów wpływających znacząco na środowisko (obowiązek wynikający z dyrektywy 2006/21/WE oraz ustawy z dnia 10 lipca 2008 r. o odpadach wydobywczym (Dz. U. Nr 138, poz. 865),</p> <ul style="list-style-type: none"> - eliminacja kierowania na składowiska zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego oraz zużytych baterii i akumulatorów, - pełne zorganizowanie krajowego systemu zbierania wraków samochodów i demontaż pojazdów wycofanych z eksploatacji, - takie zorganizowanie systemu preselekcji sortowania i odzysku odpadów komunalnych, aby na składowiska nie trafiło ich więcej niż 50% w stosunku do odpadów wytworzonych w gospodarstwach domowych.
<p>Zabezpieczenie powierzchni ziemi poprzez odpowiedni system zagospodarowania ścieków i odpadów oraz rekultywację i przywracanie funkcji przyrodniczej terenów i gruntów zdegradowanych.</p>	<p>Program Ochrony Środowiska Województwa Opolskiego:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ochrona zasobów kopalin i rekultywacja terenów poeksploatacyjnych:<ul style="list-style-type: none"> – ochrona zasobów kopalin oraz zwiększenie efektywności wykorzystania rozpoznanych i eksploatowanych złóż, – rekultywacja terenów poeksploatacyjnych. 2. Ochrona powierzchni ziemi:<ul style="list-style-type: none"> – wdrażanie programów działań proekologicznych oraz zwiększanie świadomości rolników w zakresie ochrony i racjonalnego użytkowania gleb, – ochrona gleb przed negatywnym wpływem czynników naturalnych i antropogenicznych, – rekultywacja terenów z dużym udziałem gleb zdegradowanych.
<p>Trwałe zabezpieczenie przed ryzykiem wystąpienia poważnej awarii oraz udoskonalenie istniejącego systemu ratowniczego na wypadek zaistnienia poważnej awarii.</p>	<p>Polityka ekologiczna państwa: Stworzenie systemu prewencyjnego, mającego na celu zapobieganie szkodom w środowisku i sygnalizującego możliwość wystąpienia szkody. W przypadku wystąpienia szkody w środowisku koszty naprawy muszą w pełni ponieść jej sprawcy.</p>

III. WNIOSKI

Przedstawione porównanie wskazuje, że cele zawarte w projekcie „Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Otmuchów na lata 2012 – 2015 z perspektywą do roku 2019” są zgodne z celami środowiskowymi ustalonymi na szczeblu regionalnym, krajowym i międzynarodowym.